

SAHNE MAKYAJI
(Gerekligi, İşlevleri ve Uygulanması)

ALEV GÜNDÜZ

(Yüksek Lisans Tezi)

Eskişehir - 1997

T.C.
ANADOLU ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ.

SAHNE MAKYAJI
(Gerekliği, İşlevleri ve Uygulanması)

ALEV GÜNDÜZ
(Yüksek Lisans Tezi)

Danışmanı: Prof.Dr. Dursun GÖKDAĞ

Anadolu Üniversitesi
Merkez Kütüphane

Eskişehir-1997

ÖZET

Makyaj, genel bir tanımla, gösteri sanatları, sinema ve televizyon oyuncularının görünümelerini güzelleştirmek ya da canlandırdıkları karaktere uygun görünüm kazanmak için, yüzlerinde kozmetik malzemeler kullanarak yaptıkları değişikliktir. Makyaj, kozmetik bir uygulama olmasının yanısıra, yüksek sahne ve kamera aydınlatmalarında oyuncuların yüzlerinin soluklaşarak, belirsizleşmesini önlemek amacıyla da yapıldığı için uygulanması zaruri bir işlemdir. Bu amaçla hazırlanmış olan bu tez, uygulamada kolaylık sağlanmasını ve makyaj yapımının öğretilmesini hedeflemiştir.

Bu tezde, genel başlıklarla sahnede makyajın niçin yapıldığı ve bilinen ilk uygulamalardan bugüne kadar ki gelişimi incelenmiştir. Uygulamalarda kolaylık sağlanması amacıyla yüz yapısı ve anatomisinin tanıtılması ile başlayan bölümler, karakter, makyaj ilişkisi, uygulanacak makyajların nasıl tasarlandığını açıklayan ve makyaj tekniklerinin tanıtılması ile devam etmektedir.

Tiyatro oyunculuğu bölümü öğrencilerinin ve amatörce uğraşanların genel bir makyaj bilgisi edinmelerini ve el becerilerini geliştirmelerini sağlamak amacıyla sadece boyama tekniği ile yapılan uygulamalardan oluşan bu tezde, boyama ile modellendirmelerin uygulanışları, doğru sahne makyajı uygulamaların açıklamaları, karakter makyajının tanıtılması ve gerekli olduğu noktalar da cinsiyet değiştirme uygulamaları açıklanmıştır.

Tarihsel oyunlarda ve dönemlere dayalı oyunlarda, karakterlerin ulusal ve ırksal özelliklerinin belirlenmesinde başvurmak üzere, Antik Yunan'dan başlayıp 20.y.yıla kadarki görüntü özellikleri, ulusların ve ırkların fiziki özellikleri ayrı bölümlerde tanıtılmıştır.

Makyaj uygulamaları sırasında kullanılması gerekli olan makyaj malzemelerinin listesi, çeşitleri ve kullanım alanları uygulayıcılara yardımcı olması açısından açıklanmıştır.

Daha çok fantastik ve çocuk oyunlarında kullanılacak doğaldışı ve insan olmayan karakterlerin görüntü özellikleri de ayrı bir başlık altında incelenmiştir.

ABSTRACT

Make up is the change that actors' and actresses of performing arts, cinema and television apply on their appearance in order to change, beautify and attain a suitable view by the help of cosmetic material. Besides that it is a cosmetic application, since it provides vivid appearance against the powerful lighting of the stage and camera, it is an obligation. This study is thus aimed to teach make up applications and to provide simplicity.

In this study, it is examined that make up is used on the stage and how it has improved since its first practise. First sections are dedicated to the information on the anatomy of the face in order to help applications, later on character-make up relation is handled. Afterwards make up projections are explained and make up techniques are presented.

Only the painted make up is handled in this study. The reason for this is that it could be used by amateurs and students. Besides their hand applications can only be improved by this way. Painting models, their applications, rightstage make up, character make up and changing the sexuality by make up are the other topics handled here.

In order to provide assistance for historical and period plays, starting from Ancient Greece up until twentieth century the physical facial features of nationalities and races are also included.

Make up materials that would be utilized during make up applications are presented with their lists, kinds and area of utilization, in order to help the applicants.

Fantastical and unnatural make up which are used mainly in children's theater are also handled under a separate title.

İÇİNDEKİLER

	<u>Sayfa</u>
ÇİZELGELER DİZİNİ	XV
FOTOĞRAFLAR DİZİNİ	XVI
ŞEKİLLER DİZİNİ	XVII

BİRİNCİ BÖLÜM

MAKYAJ VE SAHNE MAKYAJI

1.1. Makyajın Tarihi	1 V
1.2. Makyajın Gerekliliği	5
1.3. Makyajın Tasarımı	7
1.4. Makyajın Belirleyicileri	9
1.4.1. Karakter Hakkında Bilgi Edinmek	9
1.4.2. Karakteri Canlandırma	13
1.4.3. Kalıtım, Ulusal ve Irksal Özellikler	13

	Sayfa
1.4.3.1. Kalıtım	13
1.4.3.2. Avrupa	13
1.4.3.3. Kuzey Amerika	14
1.4.3.4. Orta ve Güney Amerika	16
1.4.3.5. Güney Asya	16
1.4.3.6. Güneybatı Asya	17
1.4.3.7. Güneydoğu Asya	18
1.4.3.8. Doğu Asya	18
1.4.3.9. Orta ve Kuzey Asya	19
1.4.3.10. Okyanusya	19
1.4.3.11. Afrika	20
1.4.3.12. Irklar ve Irk Grupları	21
1.4.3.13. Beyaz Irk (Öropiform)	21
1.4.3.14. Sarı Irk (Mongoliform)	22
1.4.3.15. Siyah Irk (Negriform)	22
1.4.4. Çevre	24
1.4.5. Fiziksel Bozuklukla	25
1.4.6. Moda, Dönem ve Tarihsel Özellikleri	25
1.4.6.1. Moda	25
1.4.6.2. Mısır	25
1.4.6.3. Mezopotamya	26
1.4.6.4. Antik Yunan	26
1.4.6.5. Roma	26
1.4.6.6. İbraniler	27
1.4.6.7. Ortaçağ	27
1.4.6.8. Rönesans	27
1.4.6.9. Onyedinci Yüzyıl	27
1.4.6.10. Onsekizinci Yüzyıl	28
1.4.6.11. Ondokuzuncu Yüzyıl	28
1.4.6.12. Yirminci Yüzyıl	29

	<u>Sayfa</u>
1.4.7. Yaş	30
1.4.8. Kişilik Özellikleri	31
1.4.9. Sağlık	32
1.4.10. Yüz Yapısı	32
1.4.10.1. Yüz Dengesi ve Yüz Yapıları	32
1.4.10.2. Oval Yüz	33
1.4.10.3. Yuvarlak Yüz	33
1.4.10.4. Kare Yüz	33
1.4.10.5. Dikdörtgen Yüz	33
1.4.10.6. Üçgen Yüz	34
1.4.10.7. Ters Üçgen Yüz	34
1.4.10.8. Elmas Şekilli Yüz	34

İKİNCİ BÖLÜM

SAHNE MAKYAJININ İŞLEVLERİ VE UYGULANMASI

2.1. Düzenleyici Makyaj	36
2.1.1 Sahne Öncesi Makyaja Hazırlık	37
2.1.2. Yüzü Fondötenleme	38
2.1.3 Göz Makyajı	38
2.1.3.1. Gözleri Büyütme	40
2.1.3.2. Gözleri Küçültme	40
2.1.3.3. Bitişik Gözler	41
2.1.3.4. Ayrık Gözler	41
2.1.3.5. Gözü Yuvarlaklaştırma	41
2.1.3.6. Gözü Daraltma	42

Sayfa

2.1.4. Yanaklar	42
2.1.5. Kaşlar	43
2.1.6. Burun	44
2.1.7. Dudaklar	46
2.1.7.1. Yeniden Şekillendirme	46
2.1.7.2. Renklendirme	47
2.1.7.3. Dudakları Büyütme	47
2.1.7.4. Hastalıklı ve Yaşlı Dudaklar	48
2.1.8. Çene	49
2.2. Işık ve Gölge	50
2.2.1. Yüz Yapısını İnceltme ve Uzatma	51
2.2.2. Yüz Yapısını Kısaltma ve Genişletme	52
2.3. Karakter Makyajı	52
2.4. Yaşlandırma Makyajı	53
2.4.1. Yaşlandırma Tekniği	54
2.4.1.1. Birinci Alan: Alın ve Kırışıklar	54
2.4.1.2. İkinci Alan: Gözler, Göz Çukuru ve Kaşlar	56
2.4.1.3. Üçüncü Alan: Burun	57
2.4.1.4. Dördüncü Alan Yanaklar ve Çene Hattı	58
2.4.1.5. Beşinci Alan: Ağız	60
2.5. Cinsiyet Değiştirme Makyajı	62
2.5.1. Makyajı Planlamak	62
2.5.2. Cinsiyet Değişimleri	62

	<u>Sayfa</u>
2.5.3. Kadın Olarak Erkek	62
2.5.3.1. Kaşlar	62
2.5.3.2. Sakal Bölgesi	63
2.5.3.3. Dudaklar	63
2.5.3.4. Saçlar	63
2.5.4. Erkek Olarak Kadın	63
2.5.4.1. Yüz Yapısı	63
2.5.4.2. Renklendirme	64
2.5.4.3. Sakal ve Bıyık	64
2.5.4.4. Saç	64
2.6. Gerçekdışı Karakter Oluşturma	65
2.6.1. Gerçekdışı Makyaj	65
2.6.2. Gerçekdışı Biçimler	65
2.6.3. Gerçekdışı ve İnsan Olmayan Karakterler	66
2.6.3.1. Cadılar	66
2.6.3.2. Cinler	66
2.6.3.3. Çiçekler	66
2.6.3.4. Hayaletler	67
2.6.3.5. Hayvanlar	67
2.6.3.6. Oyuncaklar ve Oyuncak Bebekler	67
2.6.3.7. Ölümler	67
2.6.3.8. Palyaçolar	68
2.6.3.9. Şeytan	68

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

SAHNE MAKYAJINDA KULLANILAN MALZEMELER

3.1. Makyaj Malzemeleri	71
3.1.1. Alkol	72
3.1.2. Allık	72
3.1.3. Aseton	72
3.1.4. Beyaz Pat	72
3.1.5. Cımbız	72
3.1.6. Diş Boyama Malzemesi	72
3.1.7. Far	73
3.1.8. Fırçalar	73
3.1.9. Fondöten	76
3.1.9.1. Kalıp (Cake) Makyaj Tekniği	76
3.1.9.2. Pancake ve Panstickle Fondötenleme	77
3.1.9.3. Kuru (Dry) Makyaj Tekniği	77
3.1.9.4. Taş Pudra	77
3.1.9.5. Yüz Pudrası	78
3.1.9.6. Krem Makyaj Tekniği	78
3.1.10. Havlu	79
3.1.11. Jöle	79
3.1.12. Kalem	79
3.1.13. Kamuflaj Kremi	79
3.1.14. Kapatici Çubuk	79
3.1.15. Kirpik Kıvrırma Makası	80
3.1.16. Krep (Saç)	80
3.1.17. Küçük El Aynası	80
3.1.18. Makas	80

	<u>Sayfa</u>
3.1.19. Makyaj Paleti	80
3.1.20. Makyaj Süngeri	81
3.1.21. Makyaj Temizleyiciler	81
3.1.22. Pudra	81
3.1.23. Pudra Ponponu (Puff.)	82
3.1.24. Yapıştırıcı (Gom)	82
3.2. Araştırmanın Sorunu	82
3.2.1. Amaç	83
3.2.2. Önem	84
3.2.3. Sayıtlar	84
3.2.4. Sınırlılıklar	84

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

YÖNTEM

4.1. Araştırmanın Modeli	85
4.2. Evren ve Örneklem	86
4.3. Veriler ve Toplanması	87
4.4. Verilerin Değerlendirilmesi	88

BEŞİNCİ BÖLÜM

BULGULAR VE YORUM

5.1. Kişisel Bilgiler	89
5.2. Makyaj Eğitimi Alma Durumu	92
5.3. Alınan Makyaj Eğitiminin Niteliği	93
5.4. Makyaj Eğitiminin Nasıl Olması Gerektiği	96

Sayfa

ALTINCI BÖLÜM

ÖZET, YARGI VE ÖNERİLER

6.1. Özet	99
6.2. Yargı	100
6.3. Öneriler	101
KAYNAKÇA	102
EKLER	106

ÇİZELGELER DİZİNİ

ÇİZELGE	<u>Sayfa</u>
1. Cinsiyet Durumu	89
2. En Son Mezun Olunan Okul	90
3. Profesyonel Oyunculuk Yapma Süresi	91
4. Oyuncularda Makyajın Kimler Tarafından Yapıldığı	91
5. Makyaj Eğitimi Alma Durumu	92
6. Alınan Makyaj Eğitiminin Öğretim Programındaki Yeri	92
7. Alınan Makyaj Eğitiminin Değerlendirilmesi	93
8. Okulda Öğrenilenlerin Profesyonel Yaşantıda Uygulanıp Uygulanmadığı	94
9. Alınan Makyaj Eğitiminin Niçin Uygulanmadığı	94
10. Alınan Makyaj Eğitiminde Bilgi Eksikliği Duyulup Duyulmadığı	95
11. Alınan Makyaj Eğitiminde Eksikliği Duyulan Bilgilerin Giderilmesine İlişkin Bireysel Çalışmalar	95
12. Makyaj Eğitimi Alınmamasının Profesyonel Yaşantıya Olumsuz Etkilerinin Olup Olmadığı	96
13. Oyunculuk Bölümü Öğrencilerinin Makyaj Dersi Almalarının Gerekli Olup Olmadığı	97
14. Makyaj Eğitiminin Nasıl Olması Gerektiği	97

FOTOĞRAFLAR DİZİNİ

FOTOĞRAF	<u>Sayfa</u>
1. Boyama ile Gölgeleştirilmiş Yüz	44
2. Alın Kırışıklığı	56
3. Karakter Makyajı Uygulanmış Erkek Oyuncu (Önden).....	61
4. Karakter Makyajı Uygulanmış Erkek Oyuncu (Yandan)	61

ŞEKİLLER DİZİNİ

ŞEKİL	Sayfa
1. Makyajı Tasarlanacak Genç Erkek	10
2. Makyajı Tasarlanmış Genç Erkeğin Koplama Yöntemi ile İhtiyarlatılmış Son Hali	11
3. Makyaj Taslak Kağıdı	12
4. Beyaz Irka Dahil Asyalı Kadın	23
5. Siyah Irka Dahil Afrikalı Erkek	23
6. Sarı Irka Dahil Doğulu Erkek	24
7. Keskin ve Düz Hatlı Yüz	31
8. Dairesel ve Yumuşak Hatlı Yüz	31
9. Dengeli Yüz	32
10. Oval Yüz	33
11. Yuvarlak Yüz	33
12. Kare Yüz	33
13. Dikdörtgen Yüz	33
14. Üçgen Yüz	34
15. Tersüçgen Yüz	34

ŞEKİL	Sayfa
16. Elmas Şekilli Yüz	34
17. Kafatası Yapısı	35
18. Düz Göz Makyajı I.	38
19. Kalemlerin Traşlanma Şekilleri	39
20. Düz Göz Makyajı II.	39
21. Büyütülmüş Göz	40
22. Küçültülmüş Göz	40
23. Bitişik Göz	41
24. Ayrık Göz	41
25. Yuvarlaklaştırılmış Göz	41
26. Daraltılmış Göz	42
27. Yanak Renklendirilmesi	42
28. Kaş Şekilleri	43
29. Kaşların Dolgunlaştırılması	44
30. Burnun Daraltılması	45
31. Eğri Burun Etkisi İçin Gölgeleme	46
32. Dudakları Büyütme	48
33. Dudakları Dolgunlaştırma	48
34. Solgun Dudak	48
35. Yaşlandırılmış Dudak	49
36. Çene Gölgesinin Verilmesi	49
37. Çenenin Kısaltılması ve Daraltılması	50
38. Yüz Yapısının İnceltilmesi ve Uzatılması	51
39. Yüz Yapısının Kısaltılması ve Genişletilmesi	52
40. Şakak Gölgesinin Verilmesi	55
41. Gölgeleştirilmiş Şakak	55
42. Gölgeleştirilmiş Göz Torbacığı	57
43. Burun Çizgisi	58
44. Yanağın Gölgeleme Bölgeleri	59

ŞEKİL	Sayfa
45. Genel Yüz Gölgeleme Bölgeleri	60
46. Kedi Kadın	69
47. Oyuncak Bebek	70
48. Makyaj Fırçaları	75
48. A. Kırışık Fırçası	75
48. B. Boyama Fırçası	75
48. C. Kaş Fırçası	75
48. D. Göz Fırçası	75
48. E. Dudak Fırçası	75
48. F. Rimel Fırçası	75
48. G. Allık Fırçası	75
48. H. İ. J. K. Gölgeleme Fırçaları	75

BİRİNCİ BÖLÜM

MAKYAJ VE SAHNE MAKYAJI

Makyaj güzelleşmek ve iyi görünmek için yapılan bir kozmetik uygulama olarak düşünülse de, sahne sanatlarında ayrı bir önemi ve işlevi vardır. Tiyatro için makyaj, sahnede rol kişinin tamamlanmasına yardımcı olan, oyuncularını sahnede oynayacakları role hazırlayan ve motivasyon sağlayan bir işlemdir.

Makyaj konusundaki bilgi ve beceri eksikliği hem oyuncunun sahne üzerinde rahatsız olmasına, hem de seyircinin algısının sahne üzerindeki bütünden dağılarak, dikkatinin tek noktada -yanlış hatta komik makyaja-odaklanmasına neden olmaktadır.

Sahne üzerinde böylesine önemli olabilen makyaj uygulaması ile ilgili olumsuz etmenlerin ortadan kaldırılması ya da en aza indirgenmesine yardımcı olacak, bilgi ve beceri edinilmesini ve yöntem öğretilmesini sağlayacak teorik ve pratik bilgi ve yöntemler bu çalışma ile tiyatro sanatıyla uğraşan profesyonel sanatçılara ve amatörlerle sunulmuştur.

1. Makyajın Tarihi

Tiyatro, temelde oyuncu- seyirci ikilisine ve bu ikilinin birbirini etkilemesiyle gelişen ilişkiye dayanan; o anda, sahnede paylaşılan, görsel, işitsel ve duygusal temelli bir

sanattır. Başlangıcından bugüne yaklaşık ikibinbeşyüz yıllık bir geçmişe sahip olan tiyatro, Atina'daki yüksek uygarlık kültüründen önceki kutsal törenlerden doğmuştur.

İlkel toplumlarda kutsal sayılan varlıklar taklit edilirdi. Daha sonraları topluma etkili ve yararlı kişilerin ölümü üzerine, onların ruhlarını sevindirmek ve yine onlardan yardım ummak amacıyla, bu kişiler adına şöenler ve törenler yapılmaya başlandı. Toplumlar geliştikçe değişiklik ve çeşitlilik gösteren davranışlar ve yalvarma şekilleri de gelişti.

Ateş çevresinde otururken, av hayvanlarını çoğaltmak, ertesi gün çıkacakları avın iyi gitmesini sağlamak amacıyla bir çeşit büyü yapmayı düşünen, avlayacakları hayvanları "taklit"eden ilk insanın bu hareketleri ve ilk tapınma biçimleri ile birlikte tiyatro sanatının ilk şekilleri gözükmeye başlar. Taklit yoluyla yapılan büyüün ardından dansla, müzikle, maskelerle yapılan büyüler, yağmur yağdırma ve çoğaltma törenleri gelir. Büyüme, olgunlaşma, topluluğa üye kabul etme törenlerine söz ve konuşma giriyor. Tanrılaşan atalara tapınma törenleri sonucunda da mitler doğuyor. Düzenli olarak oynanarak anılan mitler, topluluğun inançlarını yerleştirip, pekiştiriyor. Bu törenlerden ve insanın yaradılışındaki taklit özentisinden tiyatro sanatı doğuyor. Bugünkü batı tiyatrosunun temeli olan Antik Yunan Tiyatrosunun kökeni buna dayanmaktadır. Antik Yunan Tiyatrosu Bağbozumu Tanrısı Dionyzos'un adına düzenlenen törenlerden doğmuştur.

Önceleri bu törenlerde iki mısralık şiirler bir kişi tarafından okunur ve teke derisine bürünerek, teke kılığına giren koro, bu şiiri şarkı şeklinde tekrar eder ve dans ederdi. (Mitologya'da Dionyzos'un yardımcıları teke şeklinde yaratıklar olarak anlatılır)

Tiyatro, birarada yaşayan insanların, topluca katıldıkları bir anlatım aracıdır. Tiyatronun kaynağı, yaşamsal ihtiyaçlarını sağlayan ilkel insanların, onları yaşatan, üreten ve geliştiren eylemlere, duygulara ve düşünelere karşı takındıkları tavidir. Doğanın durmadan insan yaşamını etki altına almasına karşı, insan da doğal olanı değiştirecek bir üstünlük sağlama yoluna gider. Bu üstünlüğün anlatımı ise ilkel insanın düzenlediği yalın ve yabanıl oyunlarla ortaya çıkar. Bu oyunların belirginleşip, düzenli bir hal almasıyla ritüel aşamasına doğru ilerlenir. Ortaya çıkan hareketler, maskeler ve giysiler doğal olan dışında bir üsluplaştırmayı ve estetik kaygıyı meydana getirir. Ritüel, insanın doğa ile çatışmasını gösterirken insanlararası ilişkileri ve çatışmaları da vareder.

Tarih boyunca toplumlarda ve insanlarda yaşam korkusu ve yokolma tehlikesi arttıkça tiyatro da bu korku ve tehlikeye aynı şiddetle karşı koymuştur. İnsanoğlunun gelişimi içinde her dönemin düşünsel, siyasal ve toplumsal durumlarını ortaya koymuştur. Tiyatro, her gelişim evresinde yalnızca vakit geçirme aracı olmamıştır. İnsan yaşamındaki bu önemli basamağı oluşturan tiyatro, seyirci katılımı ile, kendini tanımanın, kendini gerçekleştirmenin ya da çağdaş tiyatro düşüncesinde olduğu gibi maskeleri atmanın ilkelerini ortaya çıkarmış ve yapısı içinde kendine özgü bir varlık olmuştur.

Başlangıcında halkın büyük çoğunluğunun katıldığı kutsal törenlerin düzenli bir yapıya kavuşturulması, oyun yazım yarışmaları ile tiyatronun ilk yazılı metinleri verilmeye başlanmıştır. Böylece yazılı metinleri, oyuncusu, seyircisi, sahneye koyucusu, teknik ve sanatkar elemanları ile tiyatro adı verilen yapının temel taşları atılmıştır.

Kutsal törenlerle başlayan doğal anlatım, yerini yeni sanatsal anlatıma bırakmıştır. Ortaçağ'da tutucu din adamlarının etkisiyle, tiyatro dine alet edilirken, Rönesansla gelen hümanist ve sanatsal düşünce sistemi ile parlak bir dönem yaşamıştır. Her yeni değişim, peşinden o çağın düşünsel, sanatsal, siyasal ve toplumsal durumunu ortaya koyacak eserler vermeye kaynak oluşturmuştur.

Tiyatro bu gelişim içinde, izmlerin etkisinde, değişen toplum ve dünya görüşleri ile kitlelere seslerini duyurabilecek imkanlar sağlamıştır.

Tiyatro, öbür sanat dallarından temel özellikler açısından farklıdır. Kaynağını durmadan gelişerek ileri giden hayat olayından alan tiyatro bir hayat bilim olarak insanın özünü araştırırken, düşünce ve kültür tarihinin durmadan değişen biçimlerine dinsel, siyasal ve toplumsal gelişmelere sıkı sıkıya bağlı kalır.

Tiyatro, müzik, resim, şiir, roman, heykel vb. gibi tek üreticinin katılmasıyla tamamlanan bir sanat değildir. Seyircisi ile sahne arasında oyun başladığı andan itibaren varedilen bir yaşam alanıdır.

Tiyatro sanatı söz konusu olduğunda, ne yalnızca yazarın eseri, ne yönetmen tarafından getirilen oyun düzeni, ne sadece oyuncular, ne de sadece seyirciler vardır. Tiyatro sanatı, bunların kaynaşıp bütünleşmesi ile vardır. Bu güçlerin birlikte olmasıyla işleve geçer. Oyun yazarının, dramaturgun, yönetmenin, dekor, kostüm ve makyaj

sanatçılarının, oyuncuların, ışıkçının, dansçılarının, sahne teknisyenlerinin, suflörlerin, oyun müziklerini yapanların ve seyircisinin birlikteliği ile tiyatro sanatı varolur.

Tiyatro, sadece bir yazın ya da gösteri sanatı değildir. Tiyatro sanatına yardımcı sanat dalları resim, müzik, yazın, sinema, fotoğraf, mimari, yontu, grafik ve dansa kadar uzanan geniş bir yelpaze oluşturur. Ayrıca, toplumbilim, ruhbilim, tarih, felsefe, dil, halkbilim, göstergebilim gibi “bilim”; ayrıca dekor, kostüm, makyaj, ışıklama, oyunculuk gibi “teknik-estetik” dallar tiyatronun varoluşunda önemli rol oynarlar. Tüm bilim, sanat ve teknik-estetik dalların bir tiyatro gösterisinde özümlelenebilmesi için, belli bütünlük gerekli ve doğru vurgu, denge, orantı ve uyum içinde, ilgi çekici olacak kullanılması gerekir.

Bu çalışmanın konusu “Gösteri sanatları, sinema ve televizyonda oyuncuların görünümelerini güzelleştirmek ya da canlandırdıkları karaktere uygun görünüm kazanmak için, yüzlerinde kozmetik malzemeler kullanılarak yapılan değişiklik” olarak tanımlanan makyajdır. Makyaj diğer bir tanımıyla, oyuncuların rollerine uygun anlamda yüzlerini boyamalarıdır. Kozmetik malzemelerin kullanılması ile yapılanlar dışında, boyama ile yapılan maskların tarihi İ.Ö. 4000 yıllarına, Eski Mısır’a kadar gider. Makyaj, çeşitli dönemlerde ve oyun türlerine göre çeşitli şekiller almıştır. Makyaj uygulaması oyuncunun kendisi tarafından yapıldığı gibi, makyaj sanatçısı tarafından da oyuncuya uygulanabilir.

En eski makyaj şeklinin basitliği ve acemice oluşu, o çağlardaki ilkel ırkların dini ayinlerinde görülür.

Güney denizi yerlileri, içinde tahta maskeler, kamışlar, kaplumbağa kabuğu, kafatası bulunan ve bazen saçları temsil etmek için bitkisel maddelerle süslü olan bir başlık kullanırlar. Bu adalılardan bir kısmı ise maske kullanmak yerine, yüzlerini kırmızıya vücutların da siyaha boyamayı tercih ederler. Kuzey Amerika yerlileri de yüzlerine ve vücutlarına savaş işareti olarak kullandıkları renkli boyaları sürerler.

Eski Çin ve Siyam Tiyatrosunda şeytanları ve ruhları canlandırmak için yalnız maske geleneği sürdürülmekle kalınmaz, aktörler yüzlerini mavi, yeşil, koyu sarı, kırmızı, açık pembe ve beyaza boyarlardı. Yunan tiyatrosunun doğuşuna neden olan Dionyzos

şenliklerinde tanrı, uzun saçlı, uzun sakallı ve alnının üzerinden çıkan iki küçük boynuzla temsil edilirdi. Bu arada dans eden Bakkhalar (teke şekilli yaratıklar), yüzlerini şarap tortusu ya da karadut rengi şerbetle boyarlardı.

Eski Yunan ve Roma Tiyatrolarında maske kullanıldığından makyaja gerek olmuyordu. Ortaçağ Avrupasında, dinsel oyunlarda Tanrı ya da İsa'yı canlandıran oyuncular yüzlerine beyaz boya ya da yaldız sürerlerdi. Melekleri oynayanların yüzleri ise parlak kırmızı olurdu. İngiltere'de gün ışığıyla aydınlatılan sahnelerde makyaja seyrek başvurulurdu. Ancak hayalet, katil vb. rol oynayanların yüzleri tebeşirle pudralanır, zenci ve Magriplileri canlandıranların da kurum ya da yakılmış mantarla siyaha boyanırdı.

19. yy. başlarına kadar, makyaj ve kostümde tarihsel gerçeklere uymak için fazla çaba harcanmazdı. Önceleri mumla, daha sonraları yağ lambalarıyla aydınlatılan sahneler loş oluyor ve çok yetersiz kalıyordu. Bu yüzden de yapılan makyajların kabalığına fazla dikkat edilmiyordu. Tiyatrolarda önce gümüşü, gaz lambası, ardından kalsiyum ışığı ve en sonunda elektrik ışığının kullanılmasıyla birlikte yeni makyaj malzemelerine ve daha gelişmiş tekniklere ihtiyaç duyuldu.

Çağdaş tiyatrodaki güçlü sahne aydınlatma sistemleri, oyuncunun yüzünün rengini tümüyle alıp, gölge ve çizgileri yok ettiği için, makyaj bir gereklilik haline gelmiştir. Belirli bir rolün etkisinden yüzün rengini korumak için de düz makyaj yapılır.

2. Makyajın Gerekliliği

Makyajın, özellikle karakter yorumlarında oyuncunun rolünün havasına girmesine yardımcı olduğu kabul edilir. Düz makyaj yüz ifadesinin doğallığını koruyacak şekilde yapılmalıdır. Makyaj, düzeltici yanıyla;

1. Kusurları örter,
2. Etkili bir görüntü için, yüze pürüzsüz ve düzenli bir renk tonu verir,
3. İfadeyi vurgulayacak biçimde yüz çizgilerini belirginleştirir.

Makyaj yaratıcı yanıyla; oyuncunun hemen her türlü roldeki karakterin görünümüne girmesini kolaylaştırır. Uygun ve düzgün bir makyajla genç bir oyuncu inandırıcı ölçüde yaşlandırılabilir, yaşlı bir oyuncuya da daha genç bir görünüm verilebilir.

Makyaj, oyuncunun dış görüntüsünü ortaya çıkaran, belirginleştiren ve seyircinin oyuncuya olan ilgisini arttıran etmenlerden biridir. Sahne üzerinde makyajsız olan oyuncu seyirciye soluk, renksiz ve ifadesizmiş gibi görünebilir.

Ancak özel seçimlerde makyaj yapılmayabilir. Soluk görüntüyü makyajla desteklemek oyuncunun görünüşüne rol kişisine uygun özellikler ekler ve karakteri yoğunlaştırır. Sahne ışıkları altında dekor, kostüm gibi etmenler birarada tamamlayıcıdır ve seyircide sağlanması istenen etkiyi olabildiğince arttıran özelliktedir.

Makyaj, sadece oyuncunun ışık altındaki soluk görüntüsünün engellemek için değil, aynı zamanda rol kişinin oluşumunu tamamlamak ve değişimleri aktörlük sanatı dışında yansıtmak için kullanılır ve oyuncunun görünümündeki vurguyu artırır.

Rol çalışmasının tamamlanması, oyunun vermek istediği mesajı, yaratmak istediği etkiyi sağlaması açısından da makyaj uygulamaları başka bir özellik taşır.

Oyuncu, makyajsızlık ve kostümsüzlük tercih edilmiş bir reji içinde yer almıyorsa, sahnedeki görüntüsünün günlük yaşamdaki halinden farklı olması gerekiyorsa, oyuncunun, yoruma uygun düşecek ve canlandırdığı rolün gerektirdiği görüntüyü oluşturması gereklidir.

Giyilen kostümün tarihsel özellikleri, rengi ve oyuncunun kullandığı aksesuar kadar, rol kişinin toplumsal, psikolojik, fizyolojik vb. niteliklerinin gösterilebileceği mimik ve jestleri belirgenleştirecek makyaj, seyircinin oyunu algılamasını kolaylaştırır.

Bu bağlamda makyaj, oyun kişisini tanıtmakla kalmaz, oyuncunun rol kişisi üzerinde düşündüğü ve uyguladığı değişimleri ve canlandırmayı da destekler. Makyaj ve öteki teknik etmenler seyircinin görsel ilgisini odaklayarak oyunun daha rahat algılanmasına yardım eder.

Oyun karakterinin fiziksel gerçeklik kazanması, oyuncunun kişisel çalışmaları ve oyun provaları sayesinde olur. Fiziksel görüntünün tamamlanması ise kostüm ve makyaj çalışmaları ile sağlanır. Karaktere, yaşadığı dönemin, ırkının ve üyesi olduğu ulusun özelliklerinin kazandırılmasında makyaj önemli işler görür. Ayrıca oyunun geçtiği dönemin modasının, görüntü özelliklerinin makyaj uygulamalarının gerçekleştirilmesinde önemi büyüktür.

Makyaj malzemelerinin, gelişen teknoloji sayesinde çeşitlenip bollaşması, ayrıca dermatolojik olarak cilde en az zarar veren ya da zararsız malzemelerin kullanılması makyaj yöntemlerinde de değişiklik yaratmıştır. Özel üretilen bu malzemelerin kullanılması sonucunda uygulanan makyaj, oyuncuların kendi aralarında ve oyunda yaratılmak istenen atmosfere uyum sağlamalarında rahatlatıcı bir sahne etmenidir. Bunların yanı sıra, rolün temeline, oyuncunun hareket, konuşma, mimik ve jestlerine de katkıda bulunarak, oyuncunun sahneye çıkma öncesinde gerilimlerini azaltıcı ve rol kişinin fiziksel oluşumunu sağlayıcı bir faktördür.

3. Makyajın Tasarımı

Makyaj uygulamasından önce oynanacak karakterin görüntüsünün nasıl olacağına karar verilmesi gerekir. Bundan sonra üstünde karar varılan görüntünün yüze uygulanmadan önce somut olarak görülebilmesi için taslak çizim çalışması yapılmalıdır.

Makyajı tasarlayanın (tasarımcı-oyuncu) tasarımdan önce oyunun yönetmeni, dekor ve kostüm tasarımcısı ile birlikte çalışması, taslak çizimlerini bu konuşmalara (fikirlere) göre oluşturması, oyundaki dekor, kostüm, makyaj ve yorum vb. birlikteliği için gereklidir.

Bu çalışmanın amacı, oyuncu aday ve oyuncuların kendi makyajlarını yapabilecekleri bilgi ve beceriyi edindirmek ve bu açığı kapamak olduğuna göre makyajın tasarım aşamaları ve uygulanması oyuncunun kendine ait olmalıdır. Makyaj tasarımcılarının izleyeceği tüm basamakları oyuncu kendi başına yapabilmelidir. Rolünün detaylarına kadar inen oyuncu, karakteri oluşturma ve üzerine giymede ne kadar özenle ve profesyonelce çalışıp, düşünüyorsa, karakterin dış görünüşünün oluşmasında da o kadar dikkat etmek zorunluluğundadır.

Makyaj tasarımında, “taslak oluşturmak” ve “çizim yapmak” olarak isimlendirilen iki yol izlenir. Bu iki metoddan, taslak oluşturmak çizime göre daha hızlı, daha kolaydır. Çizimse, makyaj yapıldıktan sonra oyuncunun nasıl görüneceğini gösteren daha sağlıklı sonuç veren bir çalışmadır. Taslak çizimler kurşun, dolmakalem ya da tükenmez kalemle yapılabilir.

Kabataslak olarak hazırlanan ve karakterin görüntüsünün ne olacağı konusunda fikir edindiren bu çizimler, birden fazla da hazırlanabilir. Bir kaç seçenekten karaktere en uygun olanı seçildikten sonra, makyajın, karakteri oynayacak oyuncu üzerinde yapılabilmesi için, oyuncunun yüzünde yapılacak makyaj denemelerine geçilebilir.

Karakterin görüntüsünün nasıl olacağına karar verdikten sonra ilk aşama olarak çizim yapmak seçildiyse, oyuncunun rolü oynayacağı andaki yaşına uygun bir fotoğraf üzerinde resimleme yapılmalıdır. Bu metod, sahnede oynanacak karakterin, oyuncunun yüzünde nasıl görüneceği konusunda fikir edinmede yardımcı olacaktır. (Bkz: Şekil 1-2)

Ön çizimlerde yaratılan tipin, oyuncunun fotoğrafı üzerinde resimlenmesi sırasında, oyuncunun, fiziksel özelliklerinden farklı ve makyajla elde edilemeyecek görüntünün oluşmamasına dikkat edilmelidir. Fotoğraf üzerinde yapılan resimleme sonucunda, makyaj sonrası ve öncesi oluşacak benzerlikler ve farklılıklar not edilmelidir.

Oynanacak karakter için hazırlanan makyajı kesinleştirmek ve unutulmasını engellemek için, ayrıca farklı bir yöntemle makyaj tasarlamak için, örnekte sunulan “Makyaj Taslak Kağıdı” kullanılabilir.(Bkz: Şekil: 3) Makyaj taslak kağıdında kullanılacak çizimler el çizimleridir. Oyuncunun fotoğrafından kopyalama metoduyla hazırlanan makyaj tasarımından farklı olarak, belgelenmelerde de kullanılmak amacıyla kullanılabilen makyaj taslak kağıdında şu bölümler vardır:

- Oyun Kişisi
- Oyuncu
- Önden ve yandan çizim
- Alın
- Göz

- Burun
- Yanak
- Ağız
- Gölgeler
- Özellikler (fiziksel bozukluk ya da deformasyon için)
- Pudra
- Göz çizerleri
- Saç
- Not (Dikkat edilmesi zaruri noktalar)

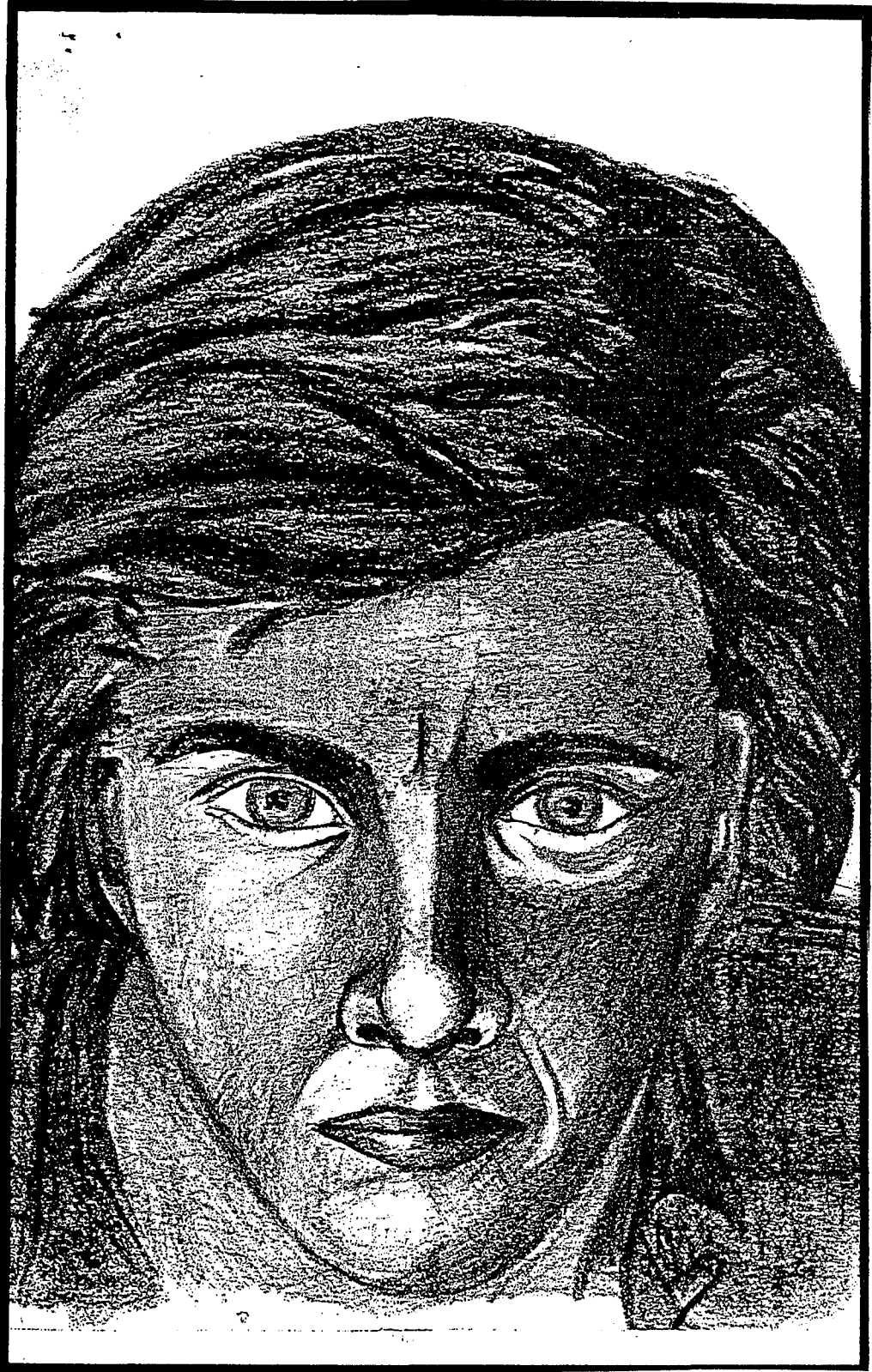
Bu bölümler oluşturulurken kullanılacak malzemelerin renk, cins özellikleri, istenilen modellemeler (saç modeli, yüz özelliklerini değiştirme v.b) ve gerekli görülen gölgelemeler not edilmelidir. Önden ve yandan çizimlerle aynı sayfada bulunan bu açıklama bölümleri makyajı uygulayan kişinin herhangi bir hataya neden olmasını engelleyecektir.

Şimdi yukarıda özetlenen makyajın belirleyicilerini daha ayrıntılı olarak inceleyelim.

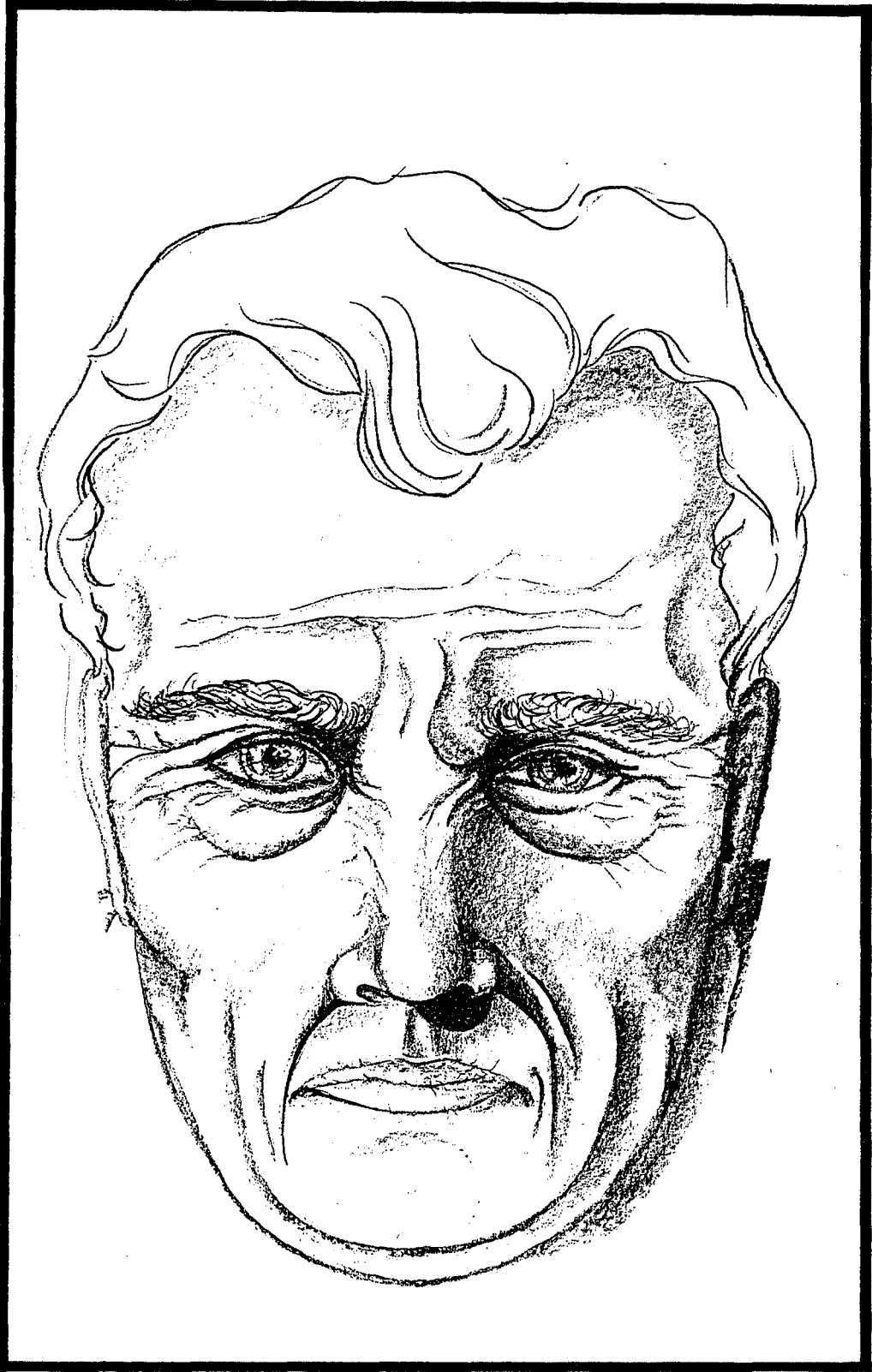
4. Makyajın Belirleyicileri

4. 1. Karakter Hakkında Bilgi Edinmek

Makyajı tasarlanacak karakter için en güvenilir kaynak, oyun metnidir. Tarihsel bir karakter için, kişinin biyografisi, fotoğraflar, çizimler, varsa eserleri yardımcı kaynaklar olarak kullanılabilir. Oyun yazarı, oyununda karakter hakkında tasvir yapmış ya da yapmamış olabilir. Oyunda karakterler arası diyaloglardan, karakterin kendisi için ya da başkalarının onun için söylediklerinden karakter oluşumunda yararlanılabilir. Ayrıca yönetmenin de karakter hakkındaki düşüncesinin öğrenilmesi gerekir.

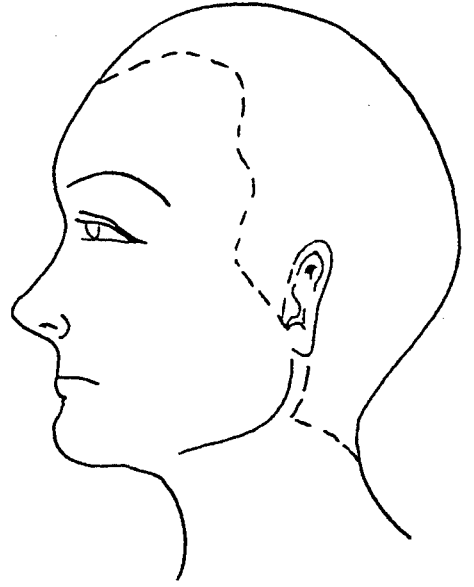
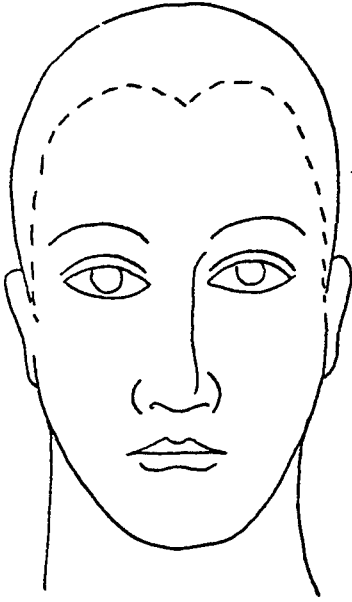
Şekil 1. Makyajı Tasarlanacak Genç Erkek.

Şekil 2. Makyajı Tasarlanmış Genç Erkeğin Kopyalama Yöntemi ile İhtiyarlatılmış Son Hali.

OYUN KİŞİSİ :

OYUNCU :

ÖNDEN ÇİZİM

YANDAN ÇİZİM

ALINGÖZBURUNYANAKAĞIZGÖLSELERÖZELLİKLERPUDRASAGGÖZ GİZERLERİNOT

Şekil 3. Makyaj Taslak Kağıdı.

4. 2. Karakter Canlandırma

Karakterin fiziksel görüntüsünün oluşturulmasında, bu görüntüyü oluşturan faktörlerin neler olduğunun bilinmesi gerekir. Bunlar,

1. Kalıtım
2. Çevre
3. Sağlık
4. Fiziksel bozukluklar
5. Moda
6. Yaş
7. Kişilik özellikleri

Bu faktörler açıkça karakter hakkında bilinmesi gereken özellikleri verir.

4. 3. Kalıtım, Ulusal ve Irksal Özellikler

4. 3. 1. Kalıtım: Kalıtım, oyun kişinin hangi fiziksel ve zihinsel özelliklerle doğduğunu içerir. Karakterin dış görüntüsünün belirlenmesinde kalıtıma dayalı fiziksel özellikleri kullanılır.

İrk özellikleri, anne ve babadan alınan fiziksel özellikler not edilerek kullanılıp kullanılmayacağına karar verilmelidir.

Saç rengi, deri tonu, yüz özellikleri ve saçlar kalıtımla geçen özellikler olarak belirlenebilir. Ancak melez ya da kırma bir oyun kişinin canlandırılmasında özel bir tasarıma gerek duyulabilir.

4. 3. 2. Avrupa: Günümüzde Avrupalılar birbirini izleyen genel gruplara ayrılabilirler: Akdenizliler veya Güney Avrupalılar, Orta Avrupalılar ve Alplerde yaşayanlar, Kuzey Avrupalılar veya İskandinavlılar.

Bu gruplar kendi aralarında cilt renkleri, saç tonları, farklı yüz özelliklerine sahip olmalarına rağmen, genelde çok büyük ırksal değişiklikler göstermezler. Avrupa'nın tüm ülkelerinde bu başlıca grupların karışımlarına rastlanabilir. Bu karma bölgelerden söz edildiğinde, kendilerine özgü ayırtedici nitelikleri ile (orta, güney ve kuzey Avrupalı diye) sınıflandırılmaz, ama temel fiziksel niteliklerin basit bir örneği olarak ulusal tiplerin kültürel ideası olarak ele alınabilir.

İlk Akdenizli veya Güney Avrupalıların cilt yağlı, saçları ve gözleri siyah ve yüzleri ovaldir. İspanyollar, Portekizliler, Güney Fransalılar, Yunanlılar, İtalyanlar, Batı Akdeniz adalarında yaşayanlar ve bazı İrlandalılar bu gruptan kabul edilirler.

Orta Avrupalılar ve İsviçreliler yuvarlak kafalı, çok açık veya orta tonda ten renginde, dalgalı ve koyu saçlı, kara vb. gözlü ve geniş yüzlüdürler. Bu özellikleri gösterenler Avusturya, Orta Fransa, İsviçre, Çekoslovakya, Sovyetler Birliği ve Balkan Ülkelerinde bulunabilirler.

Temel Kuzeyli özellikleri gösteren tipler İskandinavya, Hollanda, Belçika'nın bazı bölgelerinde, Kuzey Almanya, Polonya ve İngiltere'de bulunabilirler. Açık renk saçlar, açık deri tonu, mavi vb. gözler, uzun ve çıkıntılı alın ve düzgün yüz biçimi bu ırkın temel özellikleridir.

4. 3. 3. Kuzey Amerika: Kanada ve ABD olmak üzere iki esas bölgeye ayrılan Kuzey Amerika kıtasında yaşayanların soylarının nesillerinde ırksal değişimler büyüktür ve toplulukların yeniden biraraya gelmesinde (ilk özellikleri taşımayan) asıl olmayan ulusal, fiziksel karakteristikler gösterirler.

Bilindiği kadarıyla Amerika kıtasında ilk yaşayanlar Mongollar soyu ve Amerikan yerlileri olarak bilinen (İndian = bu yanlış isim kıtaya ilk gelen kaşifler tarafından bu insanlara verilmiş) Kızılderililerdir. Bu insanlar hakkında az çok bir bilgi kaynaklar Tv ya da sahnedeki gösterimlerdir (Mesela kıtada koloniler halinde yerleşim düzeni kurmaları).

Amerikan yerlileri ile akrabalık (soy) ilişkisi olan ve uzak kuzeyde bulunan eskimolar çok kuvvetli Mongloid (sarı ırk) özellikleri gösterirler. Kafa yapıları uzun olmasına rağmen yüzleri oldukça geniştir, çeneleri geniş, çok dar olmayan burunları, sert

(kalın) siyah saçlara sahiptirler. Kullandıkları yüz boyama şekilleri Amerikan yerlilerinininkine benzetilebilir, ancak savaş boyaları yüz süslemesi olarak aynı işlevi görmez.

Amerikan yerlilerinin yayıldıkları alanlar Kanada'nın yukarısı alan ile ABD'nin en güneyine kadar olan bölgelerdir. Amerikan yerlileri kahverengi derili, (bu ya sarımsı ya da kırmızımsı bir görünüştedir), çok koyu kahve veya siyah gözlü, düz ve kalın saç telli ve çok az yüz ve beden kılları vardı. Pek çoğu geniş yüzlü, çıkık yanak kemikleri olan, düz burun yapılı ve yuvarlak kafalıydılar.

Kızılderililer yaşadıkları özerk bölgeleri içinde saçlarını değişik şekillerde toplarlardı. Kadınların saçları uzundu ve bazen ortadan ayırdıkları saçlarını iki taraftan omuzlarının önünden görünecek şekilde örerlerdi. Bu örgülerin uçlarını renkli ipliklerle tuttururlar ve bazen baş bantları kullanırlardı.

Dünyada geleneklerini halen sürdüren yerli topluluklarda erkekler kadınlardan daha çok olarak geleneksel saç modellerine ve başlık ve süslerine dikkat ederler. Bazı kabilelerde sadece kafanın üzerinde (üst bölümünde) uzatılan saçlar örülürken, diğerlerinde tamamen kazıtılmış saçlara rastlanabilir. Güney kabilelerine ait bazı gruplardaki kabile üyeleri saçlarını uzatırlar ve deri, kürk kumaş vb. basit malzemelerle saçlarını yüzlerinden uzaklaştırmak için başlarını bağlarlardı. Kuzeydoğu Amerika'da yaşayan gruplarda, başın her iki yanındaki saçlar, bir veya iki saçlı bölge (önden geriye başın tam ortasında hat oluşturacak şekilde) bırakılacak şekilde ya yakarak yok edilir ya da traş edilirdi. Bazen bu saçların tamamı (kalan saçların) traş edilirken, bunlar zaman zaman bir tutam olacak şekilde tam başın ortasında bırakılırdı. Bazı Amerikan yerlileri saçlarına süs olarak kuş tüyleri takarlardı. Oysa bazı kabileler başlık veya bantlarla kullanılan bu tüylerin (kartal-şahin) cesaret derecesi nişanı veya kabile yönetiminde bulunma gibi anlamları vardı.

Hemen hemen tüm Kuzey Amerika yerli kabilelerinde, yüz ve vücudu boyamak ve dövme yapmak yaygındı. Boyama ve dövmelerdeki şekillerin bazen sembolik anlamları vardı. Ancak çoğu zaman ya yüz ve vücutlarını süslemek ya da savaş zamanlarında düşmanlarında korku ve endişe oluşturmak amacıyla yüzlerini vahşice bir ifade ile boyarlardı.

Eski zamanlarda, savaş için ana renk kırmızı, ölüm için de siyahtı. Kırmızı topraktan, siyah ise kömürden elde edilirdi. Bu iki renge “savaş boyası” denirdi. Kabile şefleri yüzlerini siyaha ve vücutlarını çizgiler halinde kırmızıya boyarlardı. Bu yüzden kaşifler bu yerlilere “kızılderili” adını vermişlerdir. Daha sonraları, ovalarda yaşayan yerliler, açık mavileri, kırmızılarını, yeşilleri, sarıları ve beyazları kullanmaya başladılar.

4. 3. 4. Orta ve Güney Amerika: Orta ve Güney Amerika'nın ilk yerlileri soylarını İspanyol kanı ile karıştırana kadar, Mogollar ırkından ve çok farklı temel görüntüleri vardı. Bazıları belirgin ırk özellikleri gösterirken, bazıları ise Akdenizli ve Güney İspanyol ırk özellikleri gösterirler. Eski İnkalılar ya da bugünkü Jivaro'da yaşayanlar tamamen Amerikan yerlilerinin temel ırk özelliklerini taşırlar. Ancak, bazen yay biçimli (kemerli) burun nitelikleri ile oldukça farklıdır. Bunun yanında ten renkleri ise oldukça birbirine yakındır. Yine de saç şekilleri ve süsleme şekilleriyle (diğer) Kuzeydeki komşularından farklıdır.

Meksikalılar diğer ulusların ve ırkların karışımından oluşmuş bir bileşimdir. Kızılderili ve İspanyol karışımının özellikleri Meksikalıların görünüşlerinin kanıtıdır. Siyah saç ve koyu renk gözler baskındır. Yerli kanı taşıyanlar, İspanyol soylu olanlardan daha az esas yüz özellikleri gösterirler.

4. 3. 5. Güney Asya: Hindistan üç ayrı ana gruba (alana) bölünebilir: Himaliya ve çevresinde yaşayanlar, Hindistan ovalarında yerleşmiş olanlar ve Dakka olarak adlandırılan güneyde oturanlar. Fiziksel karakteristikleri ile, tarih öncesi zenci benzeri topluluklardan, Kuzeydoğuda'ki Mongloid topluluktan ve Dravidian ırk (Kuzeybatı ve Ön Asya bölgesinden gelen)'tan oluşan bir bileşimi sergilerler. Dakka bölgesindekiler kahverengimsi-siyah tenleri, koyu dalgalı saçları, orta boy ve kiloları ile Dravidian ırk özellikleri taşırlar. Güney Hint ve Seylanlılar bu gruba benzerlik gösterirler.

Sri Lanka'lı Veddalar, kömürümsü siyah renkli, dalgalı ve uzun saçlı, koyu kahverengi derili, ince uzun kafa yapılı, alın hafif içe çökük, yüz kemikleri çıkıntılı, ince dudaklı, geniş yüz ve burunlu ve kısa boyludurlar.

Kaşmirliler ise açık kahverengi derili, yüksek alınlı ve uzun kafa yapılı, ince-uzun yüzlü, oranlı yüz özelliğine, düzgün burun yapısına sahiptirler. Kaşmirliler, Hindistan'da yaşayan diğer topluluklara nazaran daha uzun boyludurlar. Kuzey-Orta Hintli Benaresler, Kuzeydoğu Hindistanlı Bengalliler, Kuzeybatı Hintli Jaipurular ve daha batı uçtaki Rajputanaların tamamı Caucasoid (Beyaz ırk) ırkının niteliklerini taşırlar. Koyu kahverenkli ciltleri dışında Kuzey Hintli grup insanlar. Avrupalılarla oldukça yakın benzerlikler gösterir. Avrupalılarla oldukça yakın benzerlikler gösterirler.

4. 3. 6. Güneybatı Asya: Bu bölgede yaşayan insan toplulukları Akdeniz ırk özellikleri gösterir. Ermeni ve Asya Türkleri, soluk beyaz ten, orta boy ve kilo (ile) çıkıntılı veya köprülü burun, sinirli yapıları ve sert yüz hatları gibi özellikler taşırlar., Bu tip veya çek özellikleri (Arap bölgeleri ve) Arabistan kıyılarında, Suriye ve Irak halklarında da görülür. Uzun sakal bırakırlar, bıyıkları uzun, kıvrıktır.

Yahudi olan topluluklar iki ayrı kültürel gruba ayrılırlar.

1. Batı, Orta Avrupa, Rus kökenli olanlar.
2. İspanya, Portekiz, Orta Asya, Mısır ve Arap kökenli olanlar.

Bu grup açık tenli, açıktan koyuya çeşitlilik gösteren yüzleri olan, daha çok kemerli burunlu (bu Hitit ve erken Filistin ırk özelliğinden gelir) olurlar. Sakal ve bıyık bırakanlar daha çok din amaçlı olarak bırakırlardı.

İran'da Akdeniz ve bazı Ermeni ve Arap ırk özellikleri görülür. Buradaki ırk özellikleri, koyu esmerlik, dalgalı saç, açık kahve ten, uzun kafa ve yüz yapısı, dar ve kemerli burun, koyu saçlardır.

Bu bölgede yaşayan kadınlar belirgin olarak (güzel) iri gözleri ve soluk kahverengi derileri ile oldukça güzeldirler. Müslüman topluluklarında ise sakal bırakma oldukça yaygındır.

Hint Okyanusu adalıları Amdamanlar, Malay Peninsulalı Semanlar, doğu Sumatralılar, Filipinliler ve Yeni Gineliler kısa boylu, kısa siyah saçlı, koyu kahve ve

siyah derili, küçük yuvarlak kafalı, geniş yüzlü, dolgun dudaklıdırlar. Erkekler nadiren sakal ve bıyık bırakırlar.

Burmeseler güneyli Mongloid ırkındandırlar ve siyah saçlı (yüz ve vücutlarında seyrek tüylüdürler), geniş yüz ve burun yapılı, yuvarlak kafalı, sarımsı ve kahverenkli derili ve çekik gözlüdürler. Yerleşim bölgeleri Çin'den daha uzak civardadır ve deri renkleri Çinlilere göre daha az sarıdır.

4. 3. 7. Güneydoğu Asya: The Malay Penunsula ve Archipelago güneydeki büyük Mongloid grup ve ilkel ırk özellikleri ile iki gruba bölünebilir. Bunlardan birincisi, Semanglae Pigmedirler ve zencimsi özellik taşırlar. Kısa, kıvrık saçlı, vücut ve yüzleri seyrek tüylü, çikolata renkli derili, yuvarlamsı kafa yapılı, ince dudaklı, küçük düz ve geniş burunludurlar. Sakai (Negroid-Caucasoid karışımı) ler, daha açık teli, dalgalı veya kıvrık uzun saçlı (hafifçe kızıla boyanmış) ve uzun boyludurlar. Jakunlar koyu kızıl veya bakır-kahverengi derili, koyu-siyah ve karışık saçlı renkli ve koyu renk gözlü, yuvarlak kafalı, yüksek yanak kemiklidirler.

Madagaskarlılar, koyu, dalgalı saçlı, sarımsı kahverengi (esmer) tenli, yanak kemikleri çıkıntılıdır. Bazen erkekler sakal ve bıyık bırakırlar.

4. 3. 8. Doğu Asya: Doğu Asya'da yaşayan Çin'liler sarımsı esmer tenli, Mongloid göz özellikleri taşıyan, düz ve siyah saçları ile bu ırkın özelliklerini taşırlar. Yanak kemikleri yukarıda ve yüzleri kare (gibi dik) şekillidir (görünümündedir). Burun yapıları bazen yayvandır.

Bu bölgede iki esas Japon tip vardır.

1. İnce, zayıf ve uzun vücut yapıldırlar. Dar, kavisli burunlu, çekik (yanaklara meyilli) gözlüdürler.
2. Kısa boylu, bodur (tıknaz) ve sert hatlı, geniş yüzlü, küçük, iç bükey kavisli burunlu ve ilk tipten daha koyu tenlidirler.

Bu iki tipin ortak özellikleri koyu renk gözlü, siyah saçlı olmalarıdır.

Bir başka Japon fiziksel özellikleri taşıyan topluluk “Ainu” olarak anılır. Bunlar, hacimli, kıvrıkcık ve siyah sakal, gür ve dalgalı saçlı, güneş yanığı tenli (bronz), küçük, dar ve kavisli burunlu, geniş ve büyük yüzlü, koyu kahve ve bir hat gibi düz göz çizgisi olan insanlardır. Tarih öncesi ırk özellikleri ile diğer japon topluluklarının bireylerinden farklıdır.

4. 3. 9. Orta ve Kuzey Asya: Tibet, Moğolistan, Çin, Türkistan ve Sibiryâ'nın bir bölümünü kapsayan bu bölgede, Asyatik Eskimolar, Kuzeydoğu Sibiryalı Chukchiler, Koryaklar, Giliaklar, Kamchaladlar yaşarlar. Bu bölgenin insanları siyah ve düz saçlı, kahverengi veya kızıl (koyu) kızıl sakallı, soluk (sarımsı) esmer tenli, yanakları ve elmacık kemikleri belirgin, yassı (yayvan) yüz yapılı, düz ve kalkık burunludurlar. Çene kemik yapıları köşeli ve küçük çenelidir. Bakımsız gibi görünen sakal ve bıyık bırakırlar.

4. 3. 10. Okyanusya: Bu bölge Yeni Zelanda'dan, Hawaii'ye oradan da Avusturalya ve daha doğudaki adalara kadarki bölgeye yayılır ve altı ana alana bölünebilir. Avusturalya, Tasmania, Melanesia, New Guinea, Polynesi, Micronesia.

İngiliz soyunun yerleştiği Avusturalyayılar Avrupalı çek özellikleri ile benzerlik gösterirler. Avusturalya yerli halkı ise siyah kıvrıkcık veya dalgalı ve genellikle gür sakallı, koyu Chocolve renkli, uzun ve yayvan kafalı, geniş ve düz alınlı, yüz kemikleri çıkıntılı (belirgin), oldukça belirgin bir genişliğe sahip burunlardır. Kemerli (bazen belirgin) burunlu ve yuvarlak kafa yapıdırlar.

Melanesia'nın kuzeyindeki Mariana, Caroline, Marshall ve Gilbert adaları Micronesia olarak anılır. Bu bölgede yaşayanlar, sarımsı ve esmer tenli, siyah, düzden karmakarışık kıvrıkcığa kadar çeşitlilik gösteren saçları olan, siyah gözlü yanak kemikleri çıkık, orta boylu insanlardır ve Caucasoid zencimsi karışımdır.

Tasmania yerlileri ise 19.yüzyılın son çeyreğinde soyları tükenmeye yüz tutmuş bir ırktır. Avusturalya yerlileri ile yakın ırk özellikleri taşırlar. Şu anda ise İngiliz-Avrupalı ırk bu bölgedeki yerleşik halkı oluşturmuşlardır.

Malenesia, Bismarc, Archipelago, kuzeydoğu New Guinea, Solomon Santa Cruz, New Hebrides, New Caledonia ve Fidji adalarından oluşan bir bölgedir. İkel yerliler, genelde çok kıvrıkcık saçlı, uzun (bazen yuvarlak) kafa yapılı, açıktan koyu kahverengine kadar değişiklik gösteren derili, çıkıntılı alınlı, geniş burunlu, orta ve kısa boyludurlar.

New Guinea, kendi bölgesi içindeki zenciye benzer grupta büyük çeşitlilik gösterir. Tapino pigmeleri soy bakımından Semang pigmeleri ile benzerlik taşırlar. Saçları kısa ve siyahtır. Yüz ve vücutları ise çok kıllıdır. Esmer tenli, burunları düz ve geniştir. Üst dudakları, alt dudaklarına göre oldukça geniştir. Papuanlar ise, çok koyu derili, siyah saçlı, uzun kafalı, alınları içe çökük, toparlak ve geniş burunlu ve yapıları orta ölçüdedir.

Polynesia Pasifik'teki adaları içine alır. Dahil olan adalar, Yeni Zellanda, Hawaii, Marquesan, Tongo ve Samoa'dır. Bu adalarda yaşayanlar uzun boylu, dalgalı saçlı, yağlı ve kahverengi derili, oval yüzlü ve belirgin elmacık kemiklidirler.

4. 3. 11. Afrika: Afrika'nın Kuzey ve Kuzeydoğu bölümünde yaşayan Caucasoidler, koyu kahverengi, siyah renkli, kıvrıkcık ve dalgalı saçlı, koyu kahve tenli (Reddish Brown) uzun kafa yapılı, uzun oval yüzlü, ince dudaklı, sivri çeneli, dar kemerli burunludurlar. İnce yapılı, orta ve uzun boyludurlar. Bu bölgede yaşayanlara Berbers, Tuaregs, Hadendoans ve Bisharins dahildir.

Araplar ve Yahudiler (ya da diğer adıyla İsraililer) de bu bölgededirler ve genellikle orta ölçülerde, koyu renk saçlı, oval yüzlü ve uzun, dar (burunları) çengel burunludurlar. Kuzey Afrikalı kadınlar (açık esmer) soluk renten koyu kahverengine, erkekler ise oldukça koyu esmerden koyu kumrala kadar çeşitlilik gösterirler. Erkeklerin çoğunluğu bıyık ve sakal bırakırlar.

Afrika'nın zenci popülasyonuna Batı kıyısında yaşayan yerli halk, yukarı Nil, Kuzeydoğu kıyısı, Bushmen, Hottentots, Pigmeler dahildir. Bu halkların ten sınıflanması, açık esmerden, koyu esmere (zenci) kadar yapılabilir. Genellikle yassı ve geniş burunlu, kıvrıkcık, koyu kahverengi ve siyah saçlı, koyu renk gözleri küçüktür. Kıtanın az gelişmiş, gelişmemiş kısımlarında vücudu süslemek için boyama, dövme yapılır. Boyama şekilleri Amerika'nın yerlilerinden farklıdır ama, (kullanılıştaki) yaratılmak istenen etki benzerdir. Yaygın olarak kullanılan renkler beyaz, sarı ve mavidir.

Bazı topluluklarda Albinolar görülebilir. Vücutlarındaki boya maddelerinin eksikliği olan Albinolar buna rağmen ırksal ve ulusal özelliklerini taşırlar. Bu insanların saçları beyaz veya platin sarısı, gözleri ise pembemsi hatlar taşımaktadır. Bu özellikleri taşıyan kişiler her zaman gereklilik nedeniyle gözlük takarlar, çünkü gözleri oldukça zayıftır. Güneş ve güneş yanıkları bu insanlar için zararlı çoğu zaman öldürücü hastalıklara neden olur.

4. 3. 12. Irklar ve Irk Grupları: Irk kelimesi, sadece tanımlayıcıdır ve biyolojik hiçbir değer taşımaz. Irkı, siyasal anlamı olan ulus ve devlet ile ve toplumsal ve kültürel anlamı olan “etnik veya halk” ile karıştırmamalıdır.

İnsanlığın genel olarak üç büyük ırktan meydana geldiği kabul edilmektedir. Bunlar beyaz, sar ve siyah ırktır. Bunların yanısıra bu sınıflandırma yetersizdir. Çünkü, sözgelimi Cezayirli de beyaz ırktandır, ama dikkat çekici farklar gösterirler. Günümüzde, üç ana gruba bölünmüş yirmi yedi ırkın varlığı kabul edilmektedir.

İnsanları ırk esasına göre sınıflandırmanın ilk öncülerinden biri, 18. yüzyıl Alman zoologlarından Johann Freidrich Blumenbach'tır. Bu bilgin, çağdaş antrepoloji ilminin kurucusu olarak kabul edilir. Antrepoloji, vücudun çeşitli bölümlerinin ölçülerine göre insanların sınıflandırılması ve araştırılması ile ilgilenen bilim dalıdır. Blumenbach, sadece deri renklerini ele alarak, deri renginin beyaz, sarı, siyah veya kahverengi oluşuna göre, insanları, Kafas, Moğol, Habeş, Amerikalı veya Malayalı olarak sınıflandırmıştır.

Daha sonra gelen araştırmacılar deri rengi ölçüsünün dışında, yeni karakteristikler bulmuşlardır. Yeni sınıflandırmanın karakteristikleri ve kriterleri, iskeletin genel yapıları, yüz ve burun biçimi, çene şekli, saç ve kıl şekli, rengi ve vücut üzerindeki dağılımları olmuştur.

4. 3. 13. Beyaz Irk (Öropiform): Beyaz ırklar insanlığın yarısından fazlasını oluşturur. Bunların özelliği şöyle özetlenebilir. Derinin rengi açık (beyazdan esmere kadar değişebilir), düz ya da dalgalı ancak hiçbir zaman yünümsü kıvrıkcık olmayan, sarıyla koyu siyaha kadar değişen saç renkleri, her renk olabilen gözleri ince dudakları, sık kılları (gür sakal, bıyık) vardır.

Kuzeyliler : İri vücut yapısı, açık saç ve göz rengine sahiptirler. (İskandinav, Almanya, Kuzey Fransa, İngiltere).

Alpliler : Orta boylu, kısa bacaklı, genellikle yuvarlak başlı, saçlar ve gözler ne açık ne koyu renklidir (İsviçre, Avusturya, Macaristan, Romanya).

Dinar Tipi : Uzun boylu, uzun bacaklı, kafatası yapıları yassı (Yugoslavya, Macaristan, Yunanistan)

Akdenizliler: Orta boylu, oldukça koyu renk saçlı, derileri esmerimsidir. (İspanya, Türkiye, Güney Fransa, İtalya, Kuzey Afrika)

Doğu Avrupalı Tipi: Genellikle kısa boylu, yusuvarlak kafatası yapısına sahip ve tıknaz (Polonya, Rusya)

4. 3. 14. Sarı Irk (Mongoliform): Sarı ırk, insan nüfusunun yaklaşık % 40'ını oluşturur. En çok rastlanan tip, sarıya çalan açık renk derili, dimdik ve siyah saçlı, seyrek bıyık ve sakallıdır. Yüzler yassı, elmacık kemikleri çıkık ve belirgindir. Üst göz kapağındaki karakteristik kıvrım gözleri çekik gösterir. Sarı ırk da, Sibiry'a'nın, Çin'in, Japonya'nın, Moğolistan'ın Çinhindi Yarımadası'nın büyük bölümünde yaşayan bir çok alt ırk gruplarına bölünür. Boyları ortadan daha kısa ve tıknaz eskimolar ve Amerikan yerlileri denen Kızılderililer de sarı ırk grubundadır.

4. 3. 15. Siyah Irk (Negriform): Dünya üzerinde 300 milyondan fazla siyah ırka dahil insan nüfusu bulunmaktadır. Zenciler koyu esmer derileriyle, kahve rengi kıvrıkcık saçlarıyla, kalın dudaklarıyla, genellikle yassı (kısa ve oldukça geniş) burunlarıyla ayırdedilir. Afrika'da (Kuzey Afrika hariç), Hindistan'ın bir kesiminde, Malezya'da, Avustralya'da ve Amerika Birleşik Devletlerinde yoğunluklu olarak yaşarlar.

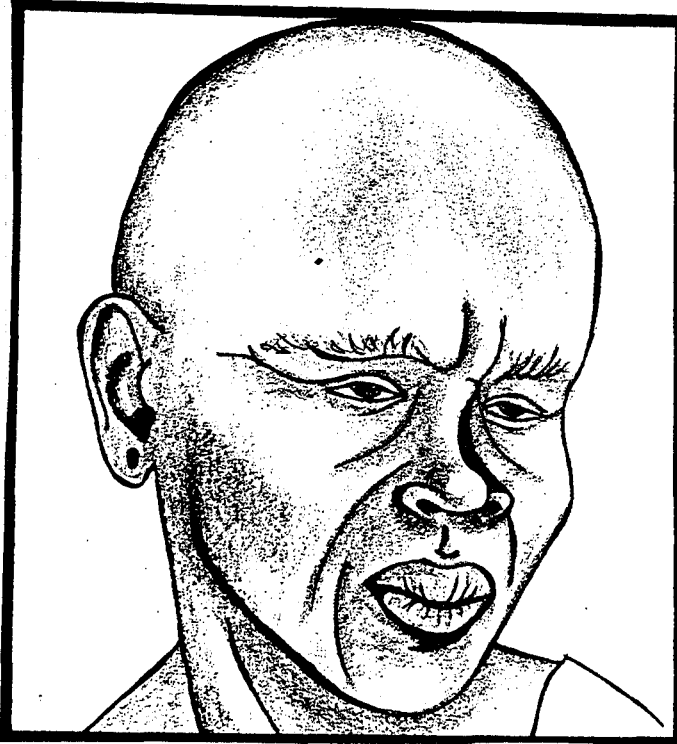
Doğu Afrika'da yerleşmiş olan Habeşler Beyaz ve Siyah Irk arasında bir ara ırk olma özelliğini taşırlar. Orta boylu, koyu esmer derili, kıvrık ve kalkık burunludur ve saçları yün gibi kıvrıkcık değildir.

Negril Irk: Pigme de denir, çıkık alınlı, çok geniş burunludur, boyları 1.50 m'den kısadır.

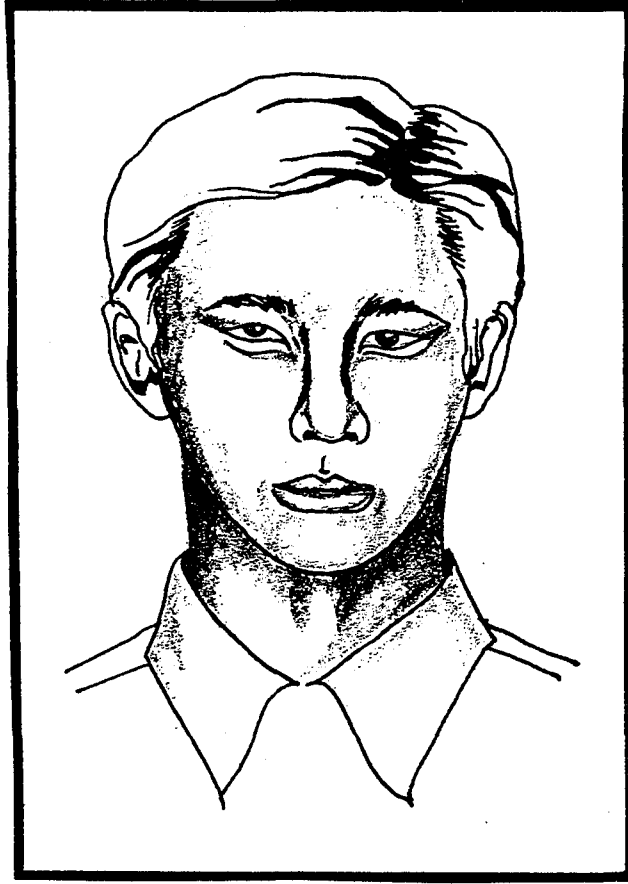
Hoisanlar : Boyları kısa, derileri açık renklidir. Hotantolar ve Buşimanlar bu gruba girerler.

Şekil 4. Beyaz Irka Dahil Asyalı Kadın.

Şekil 5. Siyah Irka Dahil Afrikalı Erkek.

Şekil 6. Sarı Irka Dahil Doğulu Erkek.

4. 4. Çevre

Çevre, ırksal ve genetik faktörlerle birlikte ten dokusunun, renginin oluşmasında önemli bir noktadır. Beyaz ırka dahil ve aynı alt ırk özelliklerini gösteren bir çiftçi ve muhasebeci benzer özelliklerinin yanında, çalışma ortamlarının, yeme-içme alışkanlıklarının vb. çevresel faktörlerin farkı nedeniyle değişik görüntüsel özellikler gösterebilir. Çiftçi dışarıda çalıştığı için rüzgar, güneş, hava, vücut kullanımı nedeniyle kas yapısı, deri rengi ve dokusu diğerinden farklı olacaktır.

Çevre faktörü dış görüntünün yanında, insan davranışlarında, çevre ile ilişkilerinde, fiziksel kondüsyonda, zamanı değerlendirmede, yani, sosyolojik fizyoloji, psikolojik, ekonomik vb. bir çok alanda kimi özelliklerini belirler. Oyuncu da bunları inceleyip bularak role yansıtır ve rol kişinin her türlü oluşumuna yardım eder.

4. 5. Fiziksel Bozukluklar

Oyun kişisi, genetik bozukluklardan, çeşitli hastalıklara bağlı, ya da kazalardan, ameliyatlardan, kavga,savaş, yaralanmalardan oluşmuş fiziksel bozukluklara sahip olabilir. Karakterin fiziksel bozukluğu oyun yazarı tarafından mutlaka belirtilmiştir. Bazen oyuncunun ve yönetmenin birlikte verdiği kararla, oyun kişinin karakterizasyonunda yararlı olacağına inanılan görüntü bozukluklarının. (Bir boksör için kırık bir burun, ya da aranan bir suçlu için bir yara izi) kullanılmasına karar verilebilir.

4. 6. Moda, Dönem ve Tarihsel Özellikler

Bu başlık altında açıklanan dönemlerin örnekleri Ek-2'de verilmiştir.

4. 6. 1. Moda: Ayrı dönemlere ait saç modellerinin, kozmetik uygulamaların, sakal-bıyık kesimlerinin oyun kişisinde kullanılması ile en gerçekçi karakterizasyon sağlanabilir. Yanlış tarihsel dönem özelliği taşıyan bir görünümle sahnede görünen oyuncular, seyircinin algısının karışmasına, tiyatroya güvenlerinin sarsılmasına ve öte yandan bilgili ve bilinçli seyircilerin olumsuz eleştirilere yöneltmesine neden olurlar.

Oyunun geçtiği dönemin kişisel ilişki özelliklerini, saç, sakal, bıyık ve giyim modasını bilmek, moda olmayanları öğrenmek önemli bir noktadır. Bunların sahnede uygulanması da dikkat edilmesi gereken bir diğer noktadır.

4. 6. 2. Mısır: Genellikle, kadın-erkek her iki cinstede kafa kazıtılır ve insan saçı, hayvan kılı ve bitkisel liflerden yapılan peruklar takılırdı. Din adamları ise traşladıkları kafalarına herhangi bir malzemedden yapılmış peruk takmazlardı. Kadınlar da erkekler de yüzlerini süslemek amacıyla makyaj yapmazlardı. Kömür tozundan siyah sürme, kilden kızıl, bakır karbonat mineralinden parlak yeşil ve bitki köklerinden değişik renkler elde ederek makyaj malzemesi olarak kullanırlardı. Mısır uygarlığı Roma egemenliğine girdikten sonraki son dönemlerinde, Mısırlı kadınlar Roma modasına uyarak saçlarını uzatmışlardır.

Göz çevresine çizilen siyah hat, göz pınarı hizasından başlayıp, göz kapağı kirpik hizasından şakaklara doğru uzatılarak çizilirdi. Göz boyaları mavi ve yeşil olarak uygulanır ve genellikle kullanılan peruklarla eş renkler olmasına dikkat edilirdi. Yanaklar ve dudaklar kırmızılaştırılır, kirpikler ve kaşlar boyanarak vurgulanırdı. Kremler ve yağlar parlaklık kazandırmak ve vücuda sürülen parfümler hoş koku vermesi için kullanılırdı.

4. 6. 3. Mezopotamya: Mezopotamyalı kadın ve erkekler saçlarını uzatırlar, erkekler sakal ve bıyık bırakırlardı. Saçlar her iki cinste de, sakal ve bıyıklar erkeklerde modelli bir şekilde yaptırılıp, kıvrıcıklaştırılırdı. Saçlar bazen kına ile, kırmızı ve kızıl bölgeler oluşturması için boyanırdı. Ancak bazen takma saçlar da kullanılırdı. Kadınlar, saç boyası, dudak yanaklarını renklendirmek içinde ruj kullanırlardı. Mezopotamyalı kadın ve erkekler tıpkı Mısırlıların yaptıkları gibi göz çevrelerini sürmelerlerdi. Ancak Mısırlılar gibi, göz makyajında uygulanan şakaklara kadar taşan çizgileri kullanmazlardı. Kaşlar koyulaştırılır ve boyanırdı. Özellikle erkekler kaşlarını çok dikkat çekecek şekilde boyarlardı.

4. 6. 4. Antik Yunan: Bu dönemde erkekler genellikle sakallıydılar. İ.Ö. 350'lerde askerler yüzlerini traş etmeye başladılar. Erkeklerin saçları genellikle kıvrıcık ve günümüz erkek saç modasına yakındı. Erkekler, nadiren kadınlar gibi kozmetik malzemeler kullanırlardı. Kullandıkları kozmetik malzemeler, çeşitli yağlar ve kremlerdi. Kadınların saçları, çeşitli altın ve mücevherlerle süslenmiş buklelerden oluşan özenle toplanmış uzun saçlardı. Antik Yunan'da yaşayanların çoğunun saçları doğal sarıydı ve boyalı gibi görünürdü. Saçlarda mavimsi ve kırmızımsı gölgeler veren saç tozları, altın sarısı veya başka renkli pudralar modaydı. Bitkisel köklerden yapılan maddelerle yanakları ve dudaklar kırmızıya boyanırdı. Antik Yunanlıların ten renkleri modern Akdeniz Avrupalıların özelliklerini taşırdı. Ayrıca kadınların tenleri erkeklere göre daha bronzdu.

4. 6. 5. Roma: Roma döneminde erkeklerin saç kesimi ve temiz yüz traşı günümüz erkek modası ile benzerlikler göstermektedir. Bazı yaşlı erkeklerin ve filozofların saç ve sakalları uzun ve dalgalı idi. Her ne kadar bazı erkekler yüzlerine kozmetik malzemeler kullanıyorlarsa da, bunları kullanmak daha çok kadınlara özgü idi. Beyaz, oldukça hoş ve beyeni toplayan bir moda halinde olduğu için kadınlar bazı

beyazlatıcıları ve kökleri kullanırlardı. Yanaklar, dudaklar ve saç boyaları ve takma saçlar kullanılırdı. Saç modelleri Antik Yunanla ufak farklılıklar gösteriyordu.

4. 6. 6. İbraniler: Eski İbranilerde erkekler sakallıydı ve saçları oldukça uzundu. Kadınlar çok nadir kozmetik malzemeler kullanırlardı. Yüzü renklendirmek amacıyla boya maddelerine de nadiren başvururlardı. Takma saç kullanılmazdı ve kadınların saçları da oldukça uzun, ayrıca doğal siyahtı.

4. 6. 7. Ortaçağ: Bu dönemde erkekler sakal ve bıyık bırakırlar ve saçlarını kısa kestirirlerdi. Kadınların saçları uzundu, fakat başları örtüktü.

Bununla beraber sadece soyluların sakallı ve uzun saçlı olmaları 12. yüzyılda Kuzey Avrupa'ya Romalılarından geçmiştir. Soylu olmayan erkeklerde de Romalı askerler gibi saçlarını kısa kestirirler ve temiz traş olurlardı.

Bu dönemden günümüze kadar, saçlarını ve sakallarını kolaylıkla uzatamayan erkek ve kadınların saç modellerinde önemli bir değişiklik olmamıştır.

4. 6. 8. Rönesans: Avrupa'da, Rönesansla birlikte kadınların saç modelleri birçok değişikliğe uğramıştır. Fakat erkekler, moda için renkleri sürekli değişen perukalarına ve değişik traş şekillerine rağmen, hala birçok ülkede sakallıydılar.

4. 6. 9. Onyedinci Yüzyıl: Bu yüzyılda şövalyelerin saçları omuz hizasında, dalgalı ve daha çok kıvrıktı. Sakalları daha kısaydı ve bıyıklardaki kıvrıcılık, kesimdeki düzgünlük, temizlik ve bu şekli koruması için sürülen maddeler (balmumu, parafin, krem vb.) daha da önem kazanmıştı.

Püriten (dindar ve dini kurallara uygun yaşayan) erkeklerin saçları kısa idi ve düzgün dairesel bir kesime sahipti. Takma saçlar ve peruklar, bu yüzyıl boyunca Fransa'da ve Restarosyon dönemi sonrası İngilteresinde ise yine aynı stilde idi. Kadınların saçları yine çok özenle yapılırdı. Kuaförün eklediği takma saçlarla, saç uzunluk ve hacik verilirdi. Yapışkanlı küçük siyah ipek kumaş parçaları yüzyılın son yarısından itibaren saçlarda

boyunca da devam eden şekil ve ebatlardaki bu değişim erkekler arasında moda halini aldı. Yüzyılın tam sonunda ve 20. yüzyılın hemen başında ise sakal yeniden moda olarak geri geldi.

Yüzyılın başında pudralama ve başı örtme modası, tıpkı saç ve yüze yapıştırılan küçük kumaş parçaları gibi yok oldu. Peruklar ise, büyük ölçüde memuriyetlerde ve adli törenlerde kullanılmaya devam edildi.

19. yüzyıl boyunca, saç ve sakallardaki keskin hatlı kesimler ve oyuntular kullanıldı. General A. E. Burnside tarafından başlatılan favori bırakma daha sonraları oldukça yaygınlaştı. Bu moda o günlerde, askerlik mesleğini seçen erkeklerin bir simgesi haline geldi.

4. 6. 12. Yirminci Yüzyıl: Yaklaşık 1910 larla 1915 li yıllarına kadar erkeklerin saç ve sakal modelleri bir önceki yüzyılın son yarısındaki ile aynıydı. Sonraları, Birinci Dünya Savaşı'ndan 1960'lara kadar ki dönemde sakallı erkeklerin sayısı yok denecek kadar azalırken, muntazam kesimli bıyıklar yeniden görülmeye başladı. Hemen arkasından da favori ile birlikte bırakılan bıyıklar ortaya çıktı. Bir karşı çıkış olarak ya da öyle görünen bir hareket olarak gençler, saçlarını ve sakallarını uzattılar. (Hippiler ya da çiçek çocuklar)

Kadın makyajı ve saç modelleri, çok uzun ve modellenmiş saçlardan, kabarık ve baş üstüne toplanan topuzlara, çok kısa kesimlere, aşırı kıvrıcıklara ve iri dalgalara kadar çeşitlilik gösterdi. Daha yaşlı kadınların saç modellerindeki eğilimleri, daha genç ve modayı izleyen kadınlardan daha uzun süreli ve istikrarlı oldu. 1910'larda az makyaj yapmak ya da makyajsızlık modası, makyaj yapımını ortadan kaldırdıysa da, 1920'lilerin sonları ve 1930'ların başlarında serbest ve yetişkin kızların boyanmasının etkisi ile yeniden alevlendi. Bu da, 1930 ve 1940'larda film endüstrisi tarafından başlatılan güzel ve çekici kızların filmlerde oynatılması ile yeni bir etki yarattı.

Mankenlerin takma kirpikler ve eyeliner kullanması 1950 yıllarında ve abartılarak 1960'lara kadar yaygınlaştı. Sonradan neredeyse makyajsızmış gibi görünüm veren soluk ve sönük renkli rujlar ve gümüşü ve solgun fondötenleri kullanma yaygın bir moda haline geldi.

Orta ve daha yaşlı kadınlar kozmetik cerrahiye, cilt bakım ürünlerine (makinelere ve kozmetik ürünler) ve estetik cerrahiye başvurdular. Ayrıca 1960'lardaki protesto (karşı çıkış hareketi) boyunca gençlerde de cilt bakımlarında ve görünüşlerinde bir dikkatsizlik ve özensizlik gözlemlendi.

1970'lerde makyajda doğal görünüş önem kazanmaya başladı. Bu 10 yıl süresince kırmızı dudaklar ve anlam kazandırılarak boyanmış gözler bu etkiye katkıda bulundu.

1980'lerde görülen ise, kesin olarak ayrıntılara önem verilen makyaj stilinin oluşmasıydı.

1990'lı yıllarda modada görülen geriye dönüş, saç stillerine, makyaj uygulamalarına ve makyajda seçilen renklere doğrudan etki etti.

4. 7. Yaş

Gerçekçi oyunlarda karakterin yaşının yansıtılması önemlidir ve önemli olduğu düşünülün düşünülmesin makyajın yapılmasının nedenlerinden birisi de yaş faktörüdür. Kesin yaşı bilinsin bilinmesin, karakterin kaç yaşında gösterilmesi gerektiği konusunda oyuncu ve yönetmen kesin bir karar vermek zorundadır.

Gençliğin fiziksel nitelikleri pürüzsüz, düzgün bir cilt, yüzde doğal ve canlı bir renk, hoş kıvrımlı dudaklar, düzgün ve kırışiksiz alın ve gür saçlardır. Karakterin oluşumunu etkileyen çevre, sağlık, genetik özellikler, moda, kişisel özellikler bu ideal görüntüyü etkileyebilir.

Düz sahne makyajı diye adlandırılan uygulamaya genelde "genç makyajı" denilebilir. Bu bir açıdan doğrudur; ancak, karakteri oynayan oyuncunun yüzü oyun kişinin temsilinde en ufak bir eksiklik ya da hata oluşturuyorsa, bu makyajla düzeltilir. O zaman uygulamaya "karakter makyajı" adı verilir. Karakter makyajının, "sadece" yaşlı yüz görüntüsü oluşturmak için uygulandığının düşünülmesi bu yüzden hatalıdır.

Oyuncular her zaman oynayarak, oyun kişinin özelliklerini açıkça ortaya koyamayabilirler ve oyun kişisi kendilerine benzeyebilir. Oyuncu kendi malzemesinden

yola çıkarak role hazırlandığı için bu kaçınılmazdır tabi ki, ancak, karakterin özelliklerinin ve oyun kişinin oyuncudan farklılıklarının gösterilmesi gerekir. Burada fiziksel görüntünün de tamamlanabilmesi için doğru uygulanmış makyaja ihtiyacı vardır. Oyuncunun kişisel çalışması ile, makyaj tasarımının ve uygulaması ile karakterin daha canlı oluşmasında önemli bir ilişkisi vardır.

Sürüp geçen zaman, bir süre sonra, zayıflayıp sarkan kas yığımlarını, beyazlaşıp cılızlaşan saç tellerini, kelliği, deri renginin atmasını ve üzerinde oluşan deri lekelerini, dudaklarda, yanak ve çenelerdeki şekil bozukluklarını oluşturur. Zamanla oluşan bu bozulmalar doğanın kendisinden gelir ve en az su içmek kadar doğaldır. Bu görüntü değişimlerinin oluşum nedenleri, yine sağlık, çevre, genetik faktörlerin sonucunda meydana gelir.

4. 8. Kişilik Özellikleri

Yüzdeki yuvarlak ve düz çizgiler ve dağılımları bize karakterin özellikleri konusunda yardımcı olur. Düz ve dairesel çizgilerin kullanılmasıyla karakter çizimleri yapılabilir. Örneğin düz çizgiler daha kararlı, sert, belki acımasız bir karakter sunabilirken, daha dairesel tasarlanmış bir karakter daha canlı, neşeli, eğlenebilen, muzip vb. özellikler gösterebilir.

Şekil 7. Keskin ve Düz hatlı yüz:
sertlik, ulaşılmazlık, bazen de
olumsuz vb. izlenimi oluşturabilir.

Şekil 8. Dairesel ve Yumuşak hatlı yüz:
her an değişebilirlik, yumuşak ruhluluk,
sevimsizlik vb. izlenimi oluşturulabilir.

4. 9. Sağlık

Rol kişileri genellikle sağlıklı kabul edilir. Sağlıklı olmadığı kabul edilen bir oyun kişisi üzerinde çalışılıyorsa, makyaj yardımıyla sağlık durumu yansıtılabilir. Fiziksel hastalık belirtileri genellikle deri renginde, göz çevresinde ve buralarda oluşan halkalarda, bazen de saçlarda belirginleşir. Genellikle, bu hastalık belirtilerini çok belirgin ve aşırı yapmak, aşırıya kaçmadan ve hafif uygulanmış bir makyajdan daha iyi netice vermez.

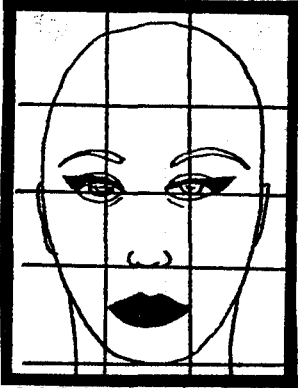
Oyun kişisine düşünülen makyaj, uygulayanın hayal gücüne olduğu kadar, oyun metnindeki verilere ve oyunun türüne, sahneye koyma biçimine uygunluk göstermelidir.

4. 10. Yüz Yapısı

Makyaj uygulamalarında oyuncunun kendi makyajını yapabilecek yetiye ve bilgiye sahip olmasının gerekliliğinin yanısıra, kendi yüz yapısının da bilincinde olması gereklidir. Genel yüz anatomi bilgisinin verilmesi, ileriki bölümlerde verilecek uygulama açıklamaları ile oyuncunun kendi yüz analizini tamamladıktan sonra makyajı yüzüne nasıl uygulayacağını bilmesine imkan sağlayacaktır.

Bu bölümde, genel yüz anatomisi, yüz dengesi ve yüz yapılarından bahsedilecektir.

4. 10. 1. Yüz Dengesi ve Yüz Yapıları: Gözler arasında bir göz mesafesi aralık vardır. Ağız 2 göz pınarından biraz daha dışa taşacak ölçüde büyüktür.

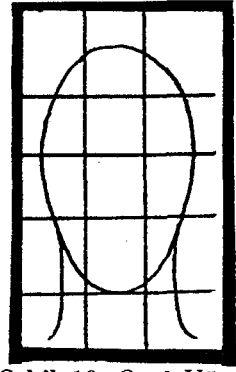

Şekil 9. Dengeli Yüz.

* İdeal Yüz üç eşit alana ayrılır. Alından (Saç bitiminden) göz hizasına, gözden burun bitimine oradan da çene sonuna kadar.

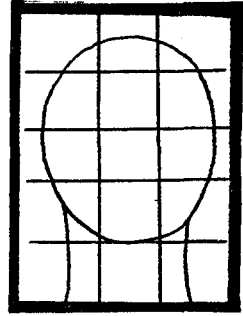
Yüz yapıları 7 ana şekilden oluşmaktadır: Oval, yuvarlak, kare, dörtgen, üçgen, ters üçgen ve baklava (elmas).

4. 10. 2. Oval Yüz: En ideal yüz şeklidir. Çene kemikleri alın kemiklerine göre hafifçe dardır. Çene ise yan çene kemiklerine göre daha dardır.

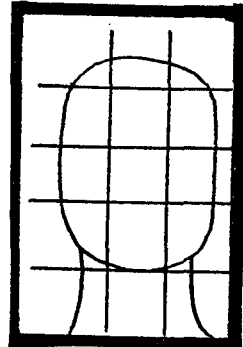
Şekil 10. Oval Yüz.

4. 10. 3. Yuvarlak Yüz: Yanaklar, saç hizası, çene kemikleri kesintisiz (köşe ya da eğrilik göstermeden) toparlaktır.

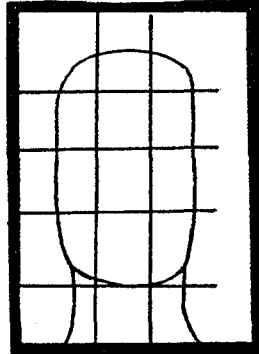
Şekil 11. Yuvarlak Yüz.

4. 10. 4. Kare Yüz: Düz saç çizgisi, geniş alın ve çene çizgisi ve çene çizgisine dik düşen düz yanaklar, yanak çizgileri vardır.

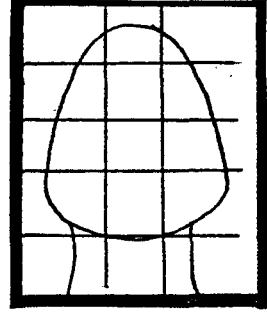
Şekil 12. Kare Yüz.

4. 10. 5. Dikdörtgen Yüz: Kare yüze benzer, ancak yüz daha uzundur. daha dar bir yüz yapısı ve genellikle uzun burun hizasına sahiptir.

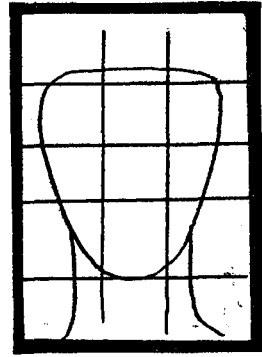
Şekil 13. Dikdörtgen Yüz.

4. 10. 6. Üçgen Yüz: Dağınık ve genelde rastlanmayan alın ve saç çizgisi, dar yanak kemikleri, geniş çene yapısı ve genellikle birbirine yakın göz yapısına sahiptir.

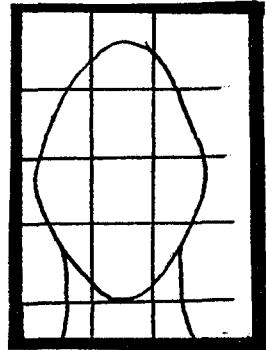
Şekil 14. Üçgen Yüz.

4. 10. 7. Tersüçgen Yüz: Geniş alın, birbirinden uzak göz yapısı, daralan yanaklar ve dar çeneden ibarettir. Yanaklar çeneye doğru daralır.

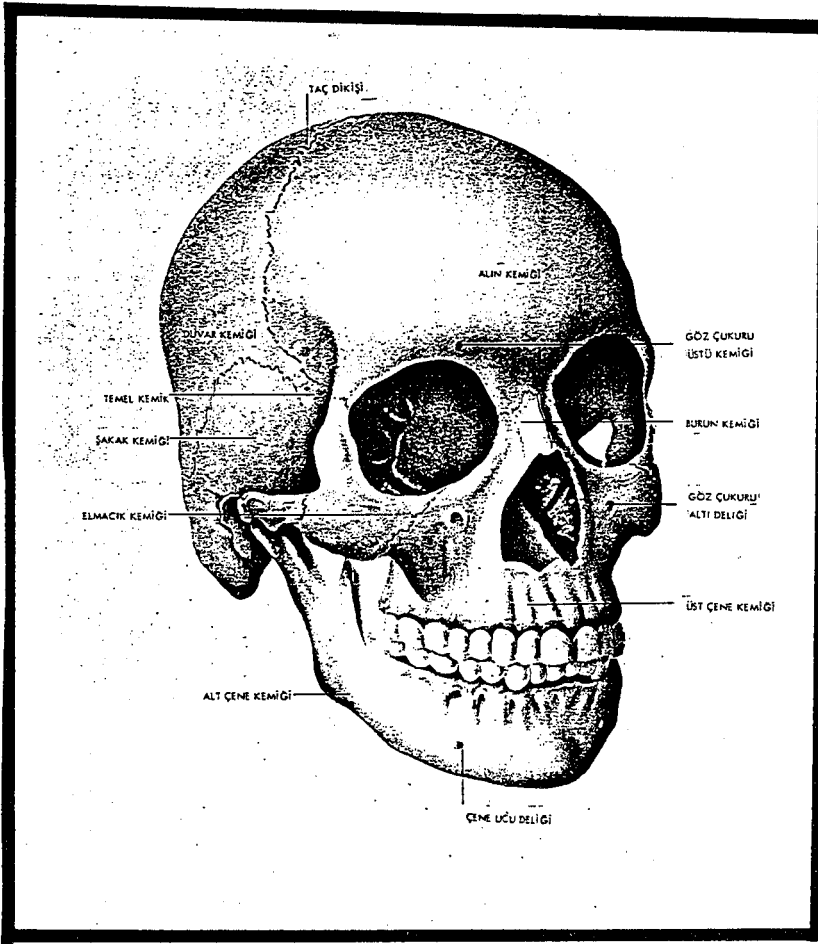

Şekil 15. Tersüçgen Yüz.

4. 10. 8. Elmas Şekilli Yüz: Dar alın, çıkıntılı yanak kemikleri ve küçük, dar çene yapısı ile belirlenir.

Şekil 16. Elmas Şekilli Yüz.

Şekil 17. Kafatası Yapısı.

İKİNCİ BÖLÜM

SAHNE MAKYAJININ İŞLEVLERİ VE UYGULANMASI

1. Düzenleyici Makyaj

“Düzenleyici” kelimesinin altındaki anlamlar, düzeltme, hatasız ve doğru kelimeleri ile de belirlenebilir. Ayrıca düzenleyici kelimesi ile açıklanan bölüm, “doğru makyajın ilkeleri” olarak da adlandırılabilir.

Düzenleyici makyaj başlığı altında incelenecek bu bölümde ele alınacak konular şu şekilde maddeleştirilebilir:

- Yüz hatalarının giderilmesi.
- Yüzün rol kişinin görünüş özelliklerine uygun olarak bozulması ya da düzenlenmesi
- Yüzün, yüze uygun makyaj uygulamaları ile boyanması.

1. 1. Sahne Öncesi Makyaja Hazırlık

Makyajda önemli olan role uygun, doğru makyaj uygulamasının yapılmasıdır. Oyuncunun kendi yüzüne makyaj yapmadan önce yüzünü çok iyi tanması gerekir. Ön görünüşte aynı zannedilebilen sağ ve sol profiller bazı farklılıklar, hatta asimetrik özellikler gösterebilir.

Yüz hatlarından başka ten özelliklerinin de çok iyi bilinmesi gerekir. Cildin yağlı, kuru, normal ve karma olması durumlarında cilt altına makyajdan önce yapılacak hazırlık aşamaları farklılıklar gösterecektir.

Örnek:

Cilt yağlıysa makyaj altına sürülecek nemlendiricinin az yağlı veya hiç yağ içermemesi ve yüzün makyajdan önce iyice yıkanıp kurulanması gerekir. Kuru cildin ise makyajdan yarım saat kadar önce (cildin yağı iyice emebilmesi için) yağlı kremle nemlendirilmesi gerekir.

Cilt, makyajdan önce tüm yabancı maddelerden temizlenmelidir. Erkek oyuncular, rolleri için sakal ya da bıyık gerekmiyorsa traş olmalı, kadın oyuncuların yüzünde günlük makyaj artıkları vb. maddeler bulunmamalıdır.

Makyaj, soyunma odalarının normal koşullarında ve standart makyaj masası önünde yapılır. Standart masa, duvara monte edilmiş veya masaya sabitlenmiş aynası bulunan, ayna üzerinde, ya da çevresinde ampüllü olan bir mobilyadır.

Temel gölgeleme ve pudralama sabit masa önünde, göz, göz çevresi, tonlama ve ince detaylar makyaj seti içinde bulunan küçük el aynalarında yapılır. Detayların görülmesi ve düzeltilmesi yine sabit aynada yapılır.

Makyaj, kirden, terden ve daha önce yapılmış makyajdan temizlenmiş bir yüzde en iyi neticeyi verir. Gözeneklerin cilt temizleyicilerle veya suyla temizlenmesi ile yüzü makyaja hazırlama işlemi başlar. Gösteride baştan geçirilmesi gereken bir kostüm

giyiliyorsa bu giyilmeli veya kostüm makyaj sonrası giymeye uygunsu yakası açık bir giyisi giyilmelidir.

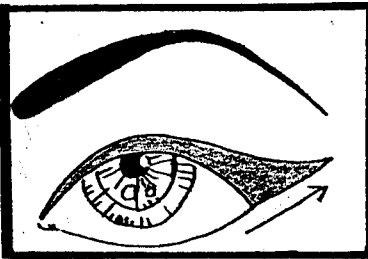
1. 2. Yüzü Fondötenleme

Makyajı yüze uygulamaya başlamada fondötenleme önemli bir aşamadır. Renkleri yüze sabitlemede, aynı zamanda gölgeleme ve renk tonlarının birbirine karıştırılmasında avantaj ve kolaylık sağlar. Az miktarda fondöten alınarak çene altına kadar bütün yüze sürülerek dağıtılır. Makyaj süngeri veya her iki elin parmakları da kullanılarak, boyun alt çizgisine kadar ovularak düzgün şekilde yayılır. Eğer yüzde oldukça yağlı bir bölge varsa bu bir parça pamuk vb. bir malzeme ile alınır ve farklı bir renk oluşmasına neden olmadan yeniden fondötenlenir. Fondötenleme işlemi bittikten sonra ortaya çıkması gereken sonuç, biraz mat, saç hizasına kadar uygulanmış ten rengine kadar yedirilerek dağıtılmış bir renk olmalıdır. Aynı şekilde kulaklar da, ellerde ya da süngerde kalan fondötenle hafifçe renklendirilmelidir, ancak yüze yapılan detay çalışması kulaklar için uygulanmamalıdır.

1. 3. Göz Makyajı

Göz kapağında herhangi bir gölgeleme ya da çizim yapmamış oyuncu sahnede doğal olmayan ve cansız bir görüntü oluşturur. Bu, karaktere alışılmamış vahşi bir görüntü verebilir. Yanlış uygulanmış makyaj, oyuncunun yüzündeki anlamı yokedebilir.

Göz kapağını gölgelemede en doğal renk açık mavi ve menekşe rengidir. Bu iki rengin birleşimi ile oluşturulacak leylak rengi göz kapağının dış üst kenarına içten dışa doğru uygulanmalıdır.

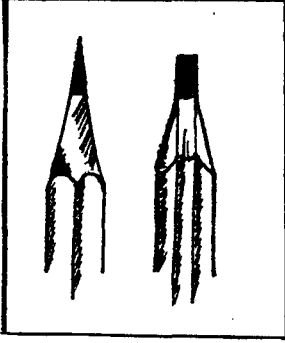

Erkek oyuncular bu uygulamayı farklı olarak orta kahverengi, gri ya da mavi tonlarla da yapabilirler. Ancak bu renklerin kullanımında dikkatli olmak gerekir.

Yapılan bu gölgeleme göz kapağında düz bir hat şeklinde uygulanmamalıdır. Göz kapağının üst dış çizgisinden şakaklara doğru bir kavis oluşturmalıdır.

Şekil 18. Düz Göz Makyajı I.

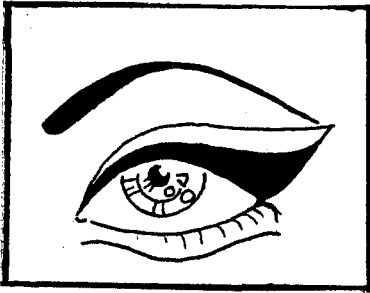
Gölgelemede kullanılan renkler karaktere değişik anlamlar yükleyebilir. Örn: mavi renk merhametsiz ve soğuk bir anlam yaratırken, yeşil renk hain ve başka ikinci bir anlam yükleyebilir.

Şekil 19. Kalemlerin Traşlanma Şekilleri.

Göz makyajında bundan sonraki aşama göz çizerleri ile gözü belirginleştirmedir. Göz kalemleri bunun için en uygun malzemelerdir. Bu kalemler kalemtraş ya da bir keski ile açılabilir. Her iki traşlama işleminin de kullanım kolaylıkları vardır.

Kullanılacak kalemin renginin koyuluğunu elinizin üzerine çizerek deneyebilirsiniz. Göz kalemi ile çizim, kirpiklerin başlama noktasından, kalın bir hat boyunca ve olabildiğince kirpiklere yakın çizilerek yapılmalıdır. Hattın, dış göz çizgisinde yukarı ve kıvrık bir kavis yapmasına dikkat edilmelidir. Bu kavis dışa ve yukarı doğru küçük ve ince bir fırça darbesi ile kalınlaştırılmalı, ucu kıvrık bir üçgen haline getirilmelidir.

Şekil 20. Düz Göz Makyajı II.

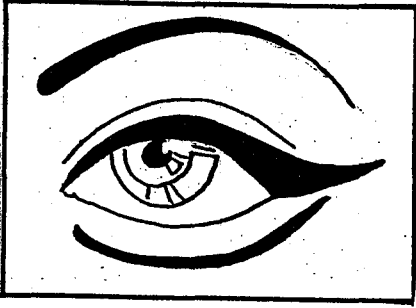
Gözlerin daha fazla ortaya çıkması için alt kirpiklerin hemen altından yine göz kalemi ile üst göz kapağına uygulanandan daha hafif bir hat çizilir. Bu hattın göz kavisinin yuvarlaklığına paralel çizilmesi gerekir. Yine iç göz hizasından dışa doğru giden bir hat çizilmelidir. İnce, hafif ve yayılmamış göz çizgileri sahnede en iyi etkiyi verir.

Bundan sonraki işlem, kirpiklerin rimellenmesidir. Kirpikler köklerinden yukarıya doğru fırçalanarak rimellenmelidir. Böylece fırçalanıp kıvrılan kirpikler gözlerin daha büyük ve açık görünmesini sağlar. Eğer istenirse alt kirpiklere de rimelleme işlemi yapılabilir.

Kaşların boyanması bundan sonraki makyaj aşamasıdır. Kaşlar doğal rengine uyum sağlayabilecek ve sahnede görülebilecek renkli kahverengi ve siyah kalemle vurgulanmalıdır. Doğal kaş çizgisinin hafif altından veya üstünden geçilerek kaşlar koyulaştırılabilir. Kaşlar istenilen oranda şakaklara doğru uzatılabilir.

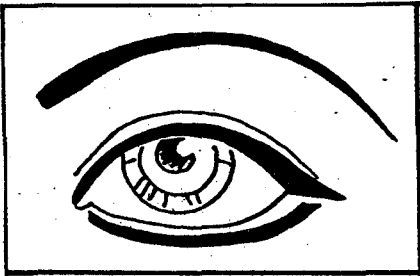
Eğer kaşlar birbirine çok yakınsa, koyulaştırma işlemi biraz daha içten başlatılmalıdır. Düz sahne makyajında kaşlar, herhangi bir karakterizasyona gidilmediğinden, hafifçe koyulaştırılmalıdır. Eğer kaşlar gereğinden fazla koyulaştırılmışsa ya hafifçe pudralanmalı ya da bir parça pamukla fazla renk silinerek alınmalıdır.

- 1. 3. 1. Gözleri Büyütme:** Küçük gözler göz üstüne çizilen hattın şakaklara doğru uzatılmasıyla kolaylıkla büyütülebilir. Göz altına çizilen çizgi ise düz sahne makyajındakinden daha aşağıdan ve daha koyu çizilmelidir. Alta çizilen çizginin göz şekline benzemesine dikkat edilmelidir. Kirpiklerle alt çizgi arasında kalan alan beyaz renkle hafifçe renklendirilmelidir. Göz çizgileri yeterince geniş bir alan bırakmadan çizilmediyse, iç göz çizgisini gereğinden fazla içe doğru uzatmak istenilen illüzyonu tersine çevirip, gözlere kurnaz ve hilekar bir anlam yükleyebilir.

Şekil 21. Büyütülmüş Göz.

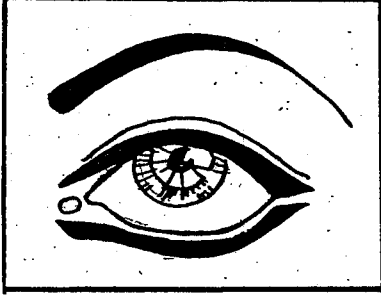
- 1. 3. 2. Gözleri Küçültme:** Gözleri küçültmek için büyütmede kullanılan çizgiler birbirine daha yakın, daha kısa ve daha açık renkle uygulanmalıdır. Küçük sahnelerde kirpikler rimellenerek ve herhangi bir çizgi çizilmeden aynı etki sağlanabilir.

Şekil 22. Küçültülmüş Göz.

DIKKAT: Bu uygulamalar karakterizasyon amaçlanıyorsa uygulanmalıdır. Örnek; Birbirinden ayrık gözler, birbirine yakın gözlere oranla daha masum bir anlam taşır.

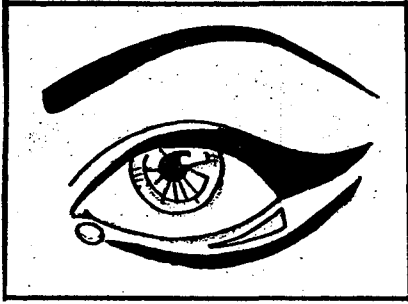
1. 3. 3. Bitişik Gözler: Göz pınarının birkaç milim üzerinden çizilmeye başlayan çizgi doğal göz çizgisi ile birleştirilerek, göz bitiş noktasına kadar devam ettirilmelidir. Sokaklara doğru uzatılarak kavislendirilmemelidir.

Şekil 23. Bitişik Göz.

Göz pınarının hemen önüne kırmızı kalemle bir nokta konmalıdır. Alta çizilen çizgi düz sahne makyajında olduğu gibi yapılmalıdır.

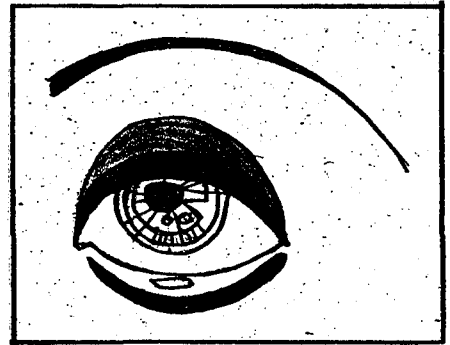
1. 3. 4. Ayrık Gözler: Gözleri birbirinden ayrı göstermek için gözbebeğinin iç hizasından başlayarak göz kapağına çizim işlemi yapılmalıdır. Bu çizim şakaklara doğru uzatılarak kavis (yukarı doğru) yapılmalıdır.

Şekil 24. Ayrık Göz.

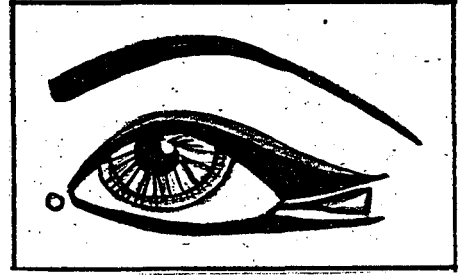
Göz pınarının hemen altına kırmızı bir nokta ve gözün dış hat çizgisinin hemen altına beyaz kalemle renklendirme yapılmalıdır. Alt kirpiklerin başlangıcına yapılan kırmızı noktanın hemen yanından, göz çizeri ile renklendirme yapılmalıdır. Bu çizgi dış köşede bulunan beyaz hattı da içine almalıdır.

1. 3. 5. Gözü Yuvarlaklaştırma: Gözde dairesel bir etki yaratmak şaşırtıcı bir kolaylıkla, kısa, kalın ve yuvarlak çizgilerin göz altına ve üstüne uygulanmasıyla sağlanabilir. Dikkat edilmesi gereken nokta, uygulanan çizgilerin doğal göz hattının dışına taşırılmamasıdır. Gözün dış ucuna beyaz renk uygulanmamalıdır. Ancak kirpik hizasıyla alt çizgi arasında, gözbebeği hizasına küçük bir nokta beyaz renk koyulup, hafifçe dağıtılmalıdır. Göz kapağına uygulanacak rengin de, gölgeleme adına doğal göz çizgisini dışına taşırılmaması gerekir.

Şekil 25. Yuvarlaklaştırılmış Göz.

1. 3. 6. Gözü Daraltma: Gözü daraltma ve gözde daha kısık ve uzun bir görünüm elde etmek, önce çizgiler kullanarak ve uygulanan bu çizgilerin doğal göz hizasından dışarıya doğru uygulanması ile sağlanabilir. Alt çizginin ise kirpik kökü üzerinden kullanılması gerekir. Göz kapağına kullanılacak gölgeleme malzemesi de üste kullanılan çizginin hizasına kadar uygulanmalıdır. Eğer beyaz renk uygulanacaksa, alt ve üst çizgilerin birleştiği üçgen boşluğunda kullanılmalıdır.

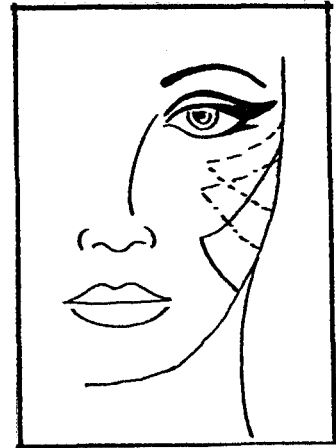

Şekil 26. Daraltılmış Göz.

1. 4. Yanaklar

Yanakların renklendirme işlemi fondöten sürüldükten sonra, ya gölgeleme ya da renklendirme için yapılır. Yüzü renklendirme adına kullanılan allık çok parlak ve dikkat çekici renkte uygulanmamalıdır. Allığın rengi, yüzde uygulandığı bölge, düz sahne makyajında ve karakterin fiziksel görüntüsünü oluşturmada önemlidir. Kadın oyuncuların kullandığı allık renklerine oranla erkeklerin seçmesi gerekenler daha doğal ve yumuşak renkler olmalıdır. Kullanılan allık renkleri moda, kostümün rengine ve kişinin ten rengine uyan kişisel tercihiyle dayanır. Fondötenleme sırasında elmacık kemiklerinin uygun olan bölgelerine uygulanacak koyu renk fondöten, yanakların belirlenmesinde ya da renklendirilmesinde de kullanılabilir. Örneğin; elmacık kemiklerinin vurgulanması için çene eklem kemiği boyunca uygulanan, kavislendirilerek sürülen koyu fondöten çıkık elmacık kemiği etkisi sağlayabilir.

Düz sahne makyajında, yanakların renklendirilmesinde kullanılan allık yanak kemiği hizasından şakaklara doğru sürülmez. Uygulanan allık uç noktalarda deri rengine doğru inceltmelidir. Yanakların renklendirilmesi, sağlıklı gösterilmek istenen karakterler için gereklidir.

Şekil 27. Yanak Renklendirilmesi

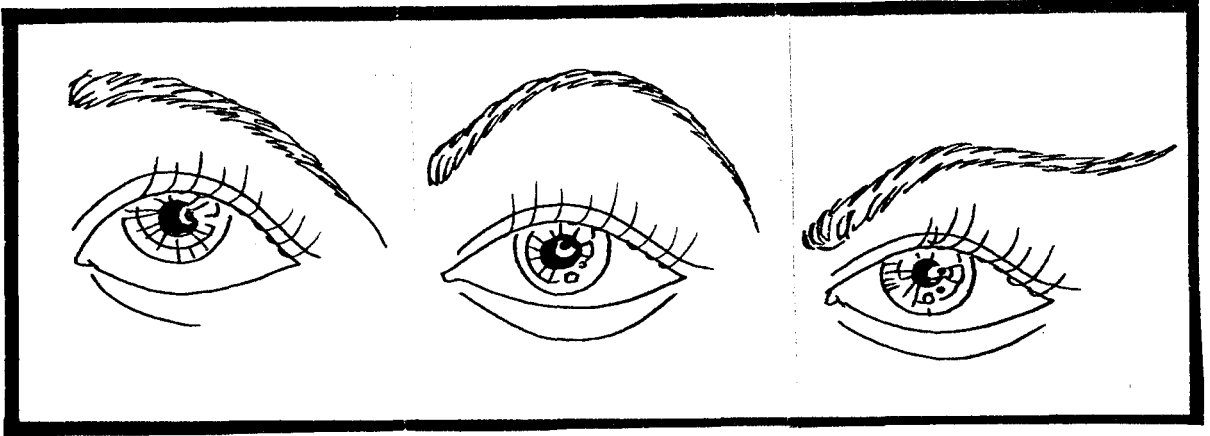
Renk verilmek istenilen bölgeye allık üçgen şeklinde yayılır. Ancak üçgenin uçları sivri olmamalı ve yuvarlaklaştırılarak dağıtılmalıdır. Genç makyajlarında allık yanak kemiğinin sınırını izleyerek şakaklara doğru sürülmelidir. Köşeli ya da geniş yüzlerde yüzü biraz daraltmak için allık buruna daha yakın ve aşağıya doğru sürülür. Oval ya da ince yüzlerde allık daha yukarıdan şakaklara doğru götürülerek, yüzün daha geniş görünmesi sağlayacak şekilde sürülür.

Düz sahne makyajında yanaklara kullanılacak allık çene ve şakaklara da hafifçe uygulanır.

1. 5. Kaşlar

Yüz ifadesinin oluşumunda kaşları oynatmak önemlidir. Hatalı boyanmış kaşlar tüm karakterin görüntüsünü gerçekleştirmesi gerekenden çarpıtıp değiştirebilir ve farklı anlamlar yaratabilir.

Basit bir genelleme ile, aşağı doğru eğilimi olan kaşlar, üzgün, mahzun, huysuz, ters, kavisi net olan kaşlar, canlılık ve soyluluk, kaşları kalkık ve dış bitimi başlangıcından yukarıda olan kaşlar acımasızlık, insafsızlık, kötülük ve melunluk ifadeleri oluşturur.

Şekil 28. Kaş Şekilleri.

Kaşların kendi renginden daha koyu bir kalemle boyanmasıyla ya da daha da kalın bir şekil verilerek yeniden çizilmesiyle şekillendirilebilir. Kaşların kemik yapısına uygun olarak daha koyu ve daha kalın gölgelerin hemen kaş altına uygulanmasıyla, açık renklerin kaş üstüne ya da kaşaltı çıkıntısına uygulanmasıyla çökük ya da çıkık görüntü elde edilebilir.

Erkek oyuncular için kaşları şekillendirmek için almaya gerek yoktur. Ancak dogunlaştırmak ya da rengini koyultmak için kahverengi, gri, siyah göz kalemi ya da kaş çizeri kullanılabilir.

Kaşlar kalemle dogunlaştırılırken kaş kılları gibi kısa, net çizgiler kaş yönünde kullanılmalı, asla derinin rengi koyulaştırılmamalıdır.

Şekil 29. Kaşların Dolgunlaştırılması.

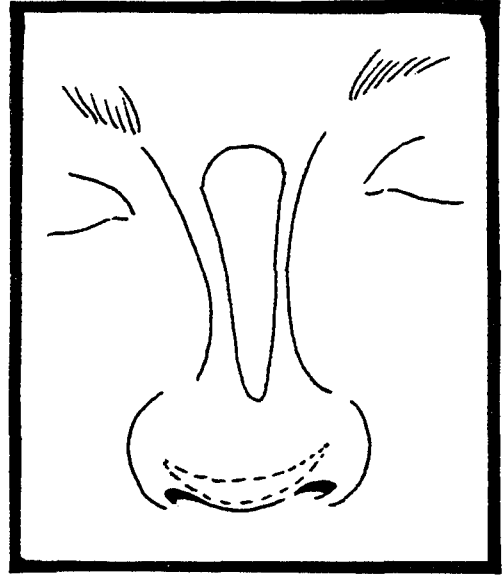
Fotoğraf 1. Boyama ile Gölgeleştirilmiş Yüz.

Ancak doğal kaşların doldurularak karaktere yeni bir anlam kazandırılması gerekiyorsa deriyi karatarak boyama işlemi uygulanabilir.

1. 6. Burun

Düz sahne makyajında, burna ve burun çevresine özel bir aydınlatma makyajı ve yeniden şekillendirme yapmaya gerek yoktur. Yeniden şekillendirme yaparak farklı bir burun görüntüsü elde edilmek isteniyorsa, ışık ve gölge oyunları ile bir renklendirme yapmak gerekir.

Eğer burnun daha kısa görünmesi burun ucunda kullanılacak koyu gölge önce düzgün olarak dağıtılmalıdır. Bu koyu gölge ten renginin tonunu doğal olarak koyulaştıracaktır. Burun kemeri boyunca kullanılacak açık renk (beyaz) patın kısa tutulması da kısa burun etkisini arttıracaktır. Dikkat edilmesi gereken nokta, gölgeleme ve aydınlatmada kullanılan renklerin fondötenle birleştiği yerlerin inceltilecek, birbirine yedirilmesi gerektirir.

Şekil 30. Burun Daraltılması.

Burun olduğundan daha uzun, gösterilmek isteniyorsa, burun kemerine uygulanan beyaz pat burun ucuna kadar, burun ucunun altına kadar uzatılarak kullanılmalıdır. Bu çizgi ne kadar uzun kullanılacaksa burnun uzunluğu o kadar artacaktır.

Eğer daha geniş bir burun elde edilmek isteniyorsa, burnun üstüne uygulanan aydınlatma rengi (beyaz pat) daha kalın kullanılmalıdır. Burnun her iki yanındaki renk geçişinin yine dikkatli yapılması gerekir. Burnun daha geniş ve yayvan görünmesi için aynı uygulama burun ucuna ve burun deliklerinin üzerine de yapılabilir.

Dar bir burun görüntüsünü oluşturabilmek için çok ince ve keskin bir çizgi burun kemeri boyunca uygulanmalıdır. Bu renk daha sonra burnun her iki kenarında fondötenle karıştırılarak inceltilmeli ve patla fondöten arasındaki kesin çizgi yok edilmelidir. Bu renklendirme ile dar ve keskin kıkırdak yapısına sahip bir burun görüntüsü elde edilir.

Eğer burnun ucu istenilenden daha dolgun ve yuvarlaksa, burun ucunun her iki tarafı da yumuşakça, doğal renklerin ve tonun dışına taşmadan koyu renkle gölgelendirilmelidir. Daha sonra da burun deliklerinin üstüne doğal tonundan hafif açık bir aydınlatma renklendirmesi uygulanmalıdır.

Boya ile renklendirilerek uygulanan makyaj yöntemleri önden görünüşte etkilidir. Ancak üç boyutsal bir değişim yapılması olanaksızdır.

Düzgün bir burnu kemerli yapma ve eğri burun illüzyonu oluşturmak için yine burnun üstünü patla renklendirme işlemi uygulanır. Yalnız bu seferinde üste çizilen hat düz değil, eğri bir şekilde olmalıdır. Bu eğri çizginin gölgelendirilmesi, burnun her iki yanındaki eğriliklerin koyu renkle boyanması ile sağlanabilir. Bu bölgeler de yine, fondötene yedirilerek yumuşak bir renk geçişi sağlanmalıdır.

Şekil 31. Eğri Burun Etkisi İçin Gölgeleme.

Burun gölgelendirmede koyu renkli gölgeleri kullanmanın amacı, eğri veya kırık burun illüzyonunu bozup kaybettirebilecek doğal aydınlığı ve ışığı yoketmektir. Gölgeleştirilen alanların burna ait gölgelermiş gibi görünmesi gerekir.

Gölge ve aydınlatma renklendirmelerinde keskin ve net çizgilerin oluşmasını önlemek gerekir. Bu net sınırlar gerçekçi görüntüyü zedeleyebilir.

1. 7. Dudaklar

Genç yaşlarda dudak yapısı düzgündür. Ağzın yapısı ve dudakların şekli ne olursa olsun, deri genç, diri ve pürüzsüzdür. Yaşlar ilerledikçe ve çevre-sağlık koşulları gibi etmenlerle yapıları bozulabilir, dudak çevresinde kırışıklıklar ve pörsümler görülebilir.

1. 7. 1. Yeniden Şekillendirme: Dudaklara yeni bir şekil vermenin bir çok yolu vardır. İnce dudaklar istenilen büyüklükte ve şekilde yeniden çizilerek ve bu çerçevenin içi doldurularak yeni şekilli bir dudak elde edilebilir. Erkek oyuncular için ince dudaklar kalınlaştırılarak yeniden şekil verilecekse doğal renkler kullanılmalıdır. Sonucun doğallığından endişe duyuluyorsa uygulanan makyaj temizlenmelidir. En iyi görüntünün elde edilmesi için, alt dudağın üste oranla daha açık renk kullanılarak boyanması gerekir. Üst dudağa kullanılacak fazla koyu olmayan bir renkle dudak yapısının istenilen görüntüsü tamamlanır.

Eğer erkek oyuncunun dudak rengi doğal olarak koyuysa renklendirme yapmak, “erkek” imajını bozabilir. Yine dolgun dudaklı erkek oyuncuların dudakları kesinlikle parlak renklerle boyanmamalıdır.

Dudaklar normalinden çok geniş ise, dudak çerçevesi doğal dudak çizgisinden daha içeride olmalıdır. Doğal dudak çizgisi ise fondöten rengi ile kapatılmalıdır. Üst dudak alt dudağa göre biraz daha geniş tutulabilir.

Eğer dudaklar çok inceyse ya da çizgi halindeyse, dudak köşelerinden başlanacak sahte çizgi, dudaklara istenilen şekil ve ölçülerde yeni bir form verilerek tamamlanır ve içi doldurulur.

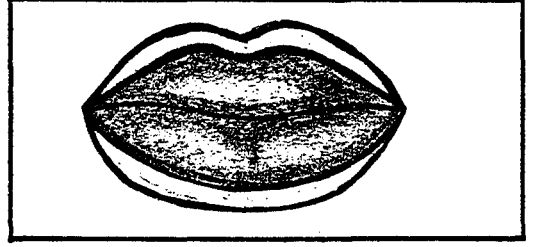
1. 7. 2. Renklendirme: Dudaklara gereğinden fazla boya sürülmemelidir. Fazla parlak renklerden-özellikle istenmiyorsa-kaçınılmalıdır. Dudakların renklendirilmesi, dudak fırçası, dudak kalem ve rujlarla yapılır. Kullanılacak dudak fırçası dar ve düz olmalıdır. Düz olması köşeleri ve çizgileri belirlemede yardımcı olur.

Dudaklarda kullanılacak renkler, allıkla uygun olmalıdır. Allık ve ruj rengi makyaja, saça, moda, kostüme ve dönemseller tarihseller özelliklere uygun olmalıdır. Alt dudağın sık renklendirilmesi gerekir.

Erkek oyuncuların dudak çizgisi net değilse açık kahve rengi kalemle netlenmeli, eğer çizgi netse kesinlikle renklendirme işlemi yapılmamalıdır.

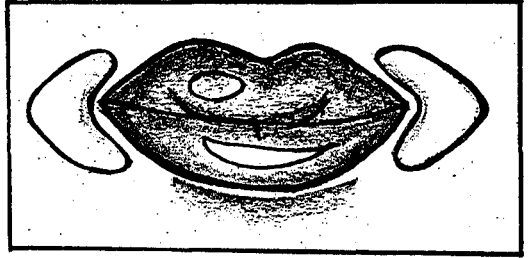
1. 7. 3. Dudakları Büyütme: Dudakların şekli, sahnede gösterilecek rol kişisi için boyanarak değiştirilebilir. Dudakları büyütmenin en basit yöntemi, dudakların istenilen ölçülerde çerçevelenerek, içinin renklendirme malzemeleri ile doldurulmasıdır. Çerçeveler dudak çizgisinin üzerinden çizilir. Çerçeve için dudak çizerleri rujdan birkaç ton koyu olabilir. Ancak çok büyük tiyatro salonlarında dudak çizerleri çok koyu renklerde seçilmelidir.

Seksi, dolgun ya da sarkık dudak görüntüsü elde edebilmek için, alt dudağın ortasına, rujdan çok açık tonda bir aydınlatma renklendirilmesi uygulanmalıdır. Bu görüntü için farklı bir uygulama yapılmamalıdır.

Şekil 32. Dudakları Büyütme.

Eğer çok dolgun görünümlü dudak etkisi yaratılmak isteniyorsa; çerçevenerek boyanmış alt dudak alt kısmında gölgelenmelidir. Bununla birlikte dudakların her iki köşesi de fondötenden açık bir doğal renkle aydınlatılmalıdır.

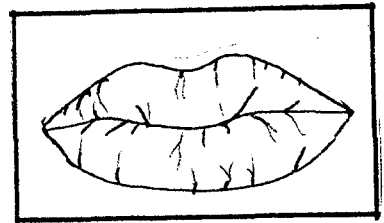

Şekil 33. Dudakları Dolgunlaştırma.

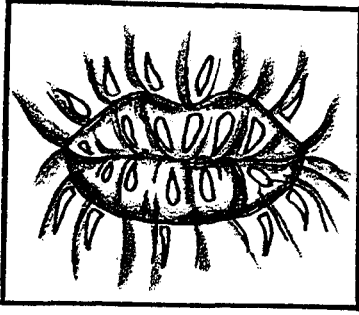
1. 7. 4. Hastalıklı ve Yaşlı Dudaklar: Solgun ve kuru dudaklar hastalık ve yaş ilerlemesinin işaretidir. Yaşlı dudakları genellikle mat, solgun, kuru ve sararmıştır. Yaşlandırılmış dudaklarda kullanılan renkler çok koyu ve siyahımsıdır, ancak bunlar dudakların doğal görüntüsünü engeller. Doğal yaşlı dudakları benli, lekeli, koyu renklidir.

Hastalık ifadesi en iyi, rengi solmuş, uçuk renkler kullanılarak, böylece, normal dudak renginden ayırdedilerek verilir. Bayanlar için, uçuk ve hafif sarımsı ruj kullanılarak, sağlıklı bir dudak rengi elde edilebilir. Eğer pembe ruj bulma imkanı yoksa beyaz ve karmen kırmızısı karışımı ile bu renk elde edilebilir.

Erkek oyuncular için dudakların belli belirsiz (dudak tonundan açık ve sarımsı) uygulanacak boyama işlemi, işaret parmakları kullanılarak tamamlanabilir.

Şekil 34. Solgun Dudak.

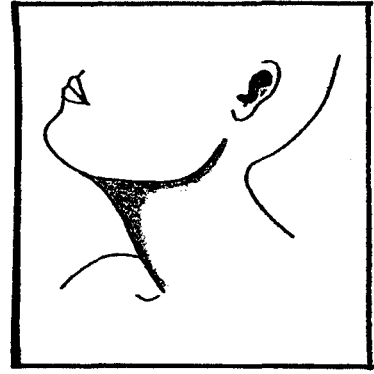
Şekil 35. Yaşlandırılmış Dudak.

Yaşlılık için dudaklarda kullanılacak fon boyaması bölümün başında verildi. Dişsizlik etmeni veya buruşma neticesinde dudaklarda oluşan kırışıklıklar, merkezden merkez dışına uzanan çizgilerle ve bunların gölgelendirilmesi ile tamamlanır.

1. 8. Çene

Çene ve çene hizzası düzeltmeleri sahnenin problemlerinden bir tanesidir. Özellikle şarkıcıların çene altlarında çok gelişmiş kas yapıları vardır ki, bu kaslar yüzlerinin -çeneleri olmaksızın- boyunlarına doğru kayıyormuş izlenimi oluşturmaya neden olur.

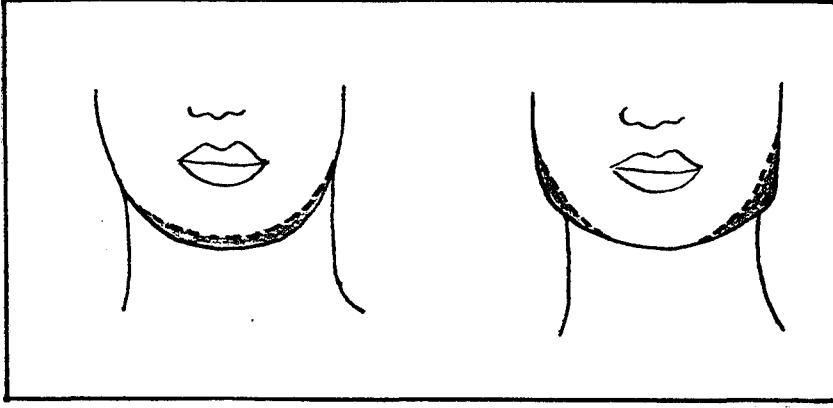
Çene çizgisinin vurgulanması, oldukça koyu bir gölgenin çene kemiği boyunca uygulanması ile sağlanır. Gölge rengi alt çene kemiği boyunca (ya da çene çizgisi nerede görünsün isteniyorsa) kullanılmalı ve kulağa yakın bir noktada oldukça keskin bir hatla bitirilmelidir.

Şekil 36. Çene Gölgesinin Verilmesi.

Eğer çene çizgisi köşeli veya çok yuvarlaksa, bu bölge gölgeleme rengi ile koyulaştırılır (istenilen oran ve ölçülerde) ve fondötenle gölgenin inceltilerek birbirine geçişinin sağlanması gerekir.

Çok uzun çenenin daha kısa gösterilebilmesi için uzun olan bölgenin gölge ile kısaltılması gerekir. Aynı şekilde kısa çeneler de aydınlatma renkleri ile tonları açılarak uzatılabilir.

Şekil 37. Çenenin Kısaltılması ve Daraltılması.

Çok köşeli olan yüzler, köşeleri oluşturan çıkıntılar yuvarlak gölgelemelerle çerçeveslenerek ovalleştirilebilir.

2. Işık ve Gölge

Yüz hatları, ışık ve gölgeleme renklerinin uygun yerlerde ve uygun oranlarla kullanılması ile özel vurgu alabilir, tamamıyla farklı bir görünüm kazanabilir ya da tamamen etkisini kaybedebilir. Normal bir gölgeleme ile yüzün bir kısmı (özellikle yanaklar) daha girintili ve çökük, aydınlatma renkleri ile de daha çıkık ve dolgun bir görüntü oluşturulabilir.

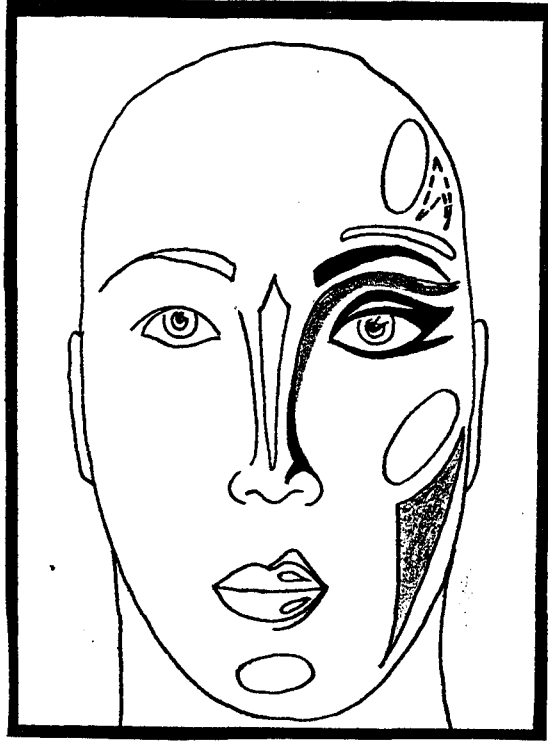
Günümüzde kullanılan yüksek dereceli ışıklandırma sistemleri nedeniyle bilinen ışık ve gölge yöntemleri, düz sahne makyajında etkisini kaybetmektedir. Bu ışıklamalarla yüzün durgun ve solgun makyaj etkisini yokedip, yüz hatlarına vurgu kazandırmak için normalden daha fazla makyaj yapmak gerekmektedir. Bu da ışıklandırma ve gölgeleme yöntemleri ile yapılabilir.

Düzenli hatlara sahip bir yüzü, iyi ışıklandırılmış bir sahnede; sadece kaşlar koyulaştırılarak ve göz çizgisi belirlenerek gölgelendirmek mümkündür.

Gölgeleme yapmak, yaşı belirlemek, yorgunluk ve bitkinlik ifadesi vermek ya da tombul yüzü "ince imiş" gibi etki sağlayarak temel yüz yapısını değiştirmek için yapılır. Işık ve gölge uygulamaları tek başına uygulanamaz. Işıksız (aydınlanma) gölgeleme ya da tersi ayrı ayrı kullanılamaz. Çünkü iki uygulama birbirini tamamlayan tekniklerdir.

Işık ve gölgelemenin kullanımı ile, yüzün ırksal özelliklerinin değiştirilmesi, özel bir karaktere benzetilmesi ya da makyaj uygulanan yüzün doğal yaş grubunun değiştirilmesi sağlanabilir.

2. 1. Yüz Yapısını İnceltme ve Uzatma

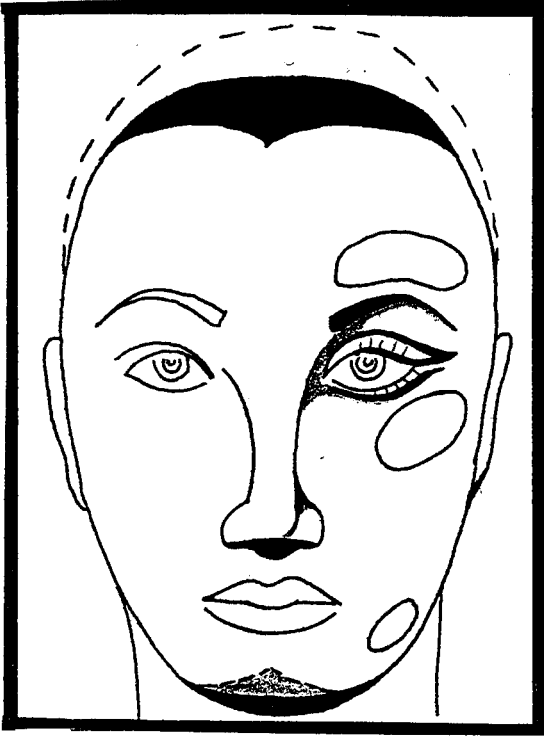

Şekil 38. Yüz Yapısının İnceltilmesi ve Uzatılması.

Başta yapılacak gölgeleme, her iki yanak boyunca koyu renkte uygulanmalı ve çene kemikleri hizasında yavaşça ten rengine doğru inceltilmelidir. Elmacık kemiklerinin hemen altında daha koyu bir gölgeleme yapılmalıdır. Ancak bu gölgelemede sert köşeli koyulaştırmalar yapılmamalıdır. Çenenin hemen altı ve boyun da gölgelendirilmelidir. Burnun her iki yanı da gölgelendirilmeli böylece burnun daha uzun görünmesi sağlanmalıdır. Göz ve kaş renklendirmesi normal ve istenildiği şekilde yapılabilir.

Aydınlatma rengi olarak kullanılan beyaz pat ise, çenenin, elmacık kemiklerinin ve kaşların hemen üzerine kaş çizgisine paralel ve alında sağ ve solda uzunlamasına kullanılmalıdır. Bütün renk kullanımları yüze uzunmuş illüzyonu verir ve dairesellikten yüzü kurtarır.

2. 2. Yüz Yapısını Kısaltma ve Genişletme

Şekil 39. Yüz Yapısının Daraltılması ve Genişletilmesi.

Yüzün kısaltılıp genişletilme makyajı, daraltma ve uzatma işlemine göre daha az başvurulan bir yöntemdir. Bu işlemi uygulamada en büyük yardım, alında, saç çizgisinin boyama saç ekleme ya da peruk kullanma ile alnın aşağıya doğru çekilmesiyle sağlanır. Tam çene noktasında (ucunda) ters “V” harfi şeklinde bir gölgeleme yapılır. Bu şeklin tepe noktası içe doğru bir uzama efekti verecektir. Burnun uç noktasına da, kısaltma illüzyonu oluşturmak için ayrıca bir gölgeleme uygulanmalıdır.

Kaşların üzerine geniş, yatay ve yumuşak bir ışıklama uygulaması yapılmalıdır. Yanaklarda, elmacık kemiklerinin hemen üzerinde ve çene kemiklerinin üzerinde büyükçe, oldukça geniş ve yumuşak bir nokta halinde aydınlatma (ışıklama) uygulaması yapılmalıdır. Kaşlar olabildiğince yatay olarak boyanmalıdır.

Yanakların renklendirilmesi düzgün yapılmalıdır. Ayrıca, yanak renklendirmesi ile burun arasında, başka renkle koyulaştırılmış ve boyanmış bir bölge bulunmamalıdır.

3. Karakter Makyajı

Karakter makyajı terimi, genellikle düz sahne makyajı dışındaki tüm makyaj uygulamaları tekniklerini kapsar. Karakter makyajı, yüzü yaşlandırma, oyuncunun görüntü özelliklerini değiştirme, yüz yapısını bozma, oyuncunun ırksal görüntüsünü değiştirme gibi makyaj uygulamalarını içerir.

Karakter makyajı uygulamalarında, ünlü ressamın portreleri -ışık ve gölgelemeyi yüzün en küçük ayrıntılarına kadar çizdikleri için ve yapılan resimdeki kişinin karakterini üstün teknikleri ile ortaya koydukları için- ırk, yaş gibi özellikleri net gösteren resim, fotoğraf vb. malzemeler incelenerek, uygulamada yardımcı olabilir. Gazete, dergi, afiş vb. bu çeşit resimlerin bulunabileceği kaynaklardır. Bu kaynaklar toplanıp, arşivlenerek bir çeşit makyaj arşivi oluşturulabilir.

Makyaj taslakları ve çizimler de, pratikte makyaj uygulayıcısına kolaylık sağlayacak malzemelerdir.

Karakter makyajı bölümünde, örnek olması amacıyla yaşlandırma makyajı ve tekniğinden bahsedilecektir.

4. Yaşlandırma Makyajı

Yaşlanma sözcüğü, kişilere, durumlara, yaşanan mekanlara ve en önemlisi içinde bulunulan yaşa göre değerlendirilebilir. Yaşlara göre bir sınıflandırma yapıldığında, otuz yaşından elli yaşına kadarki dönem orta yaş olarak kabul edilir. Bu dönem içinde geçen yirmi yıl, yüzün yavaş yavaş yaşlanma izlerini göstermeye başladığı, cildin kurumaya ve kırışmaya yüz tuttuğu, gözaltı torbacıklarının oluştuğu, gerdan sarkmalarının gözlendiği bir süredir. Sağlıkta da bozulmalar başlayabildiği için, görme bozuklukları, dişlerde kayıplar ve saç dökülmeleri görülür.

Elli yaşından yetmiş yaşına kadar olan dönemde artık yaşlılıktan bahsedilebilir. Bu dönem de daha önceden beliren izler belirginleşir. Ciltte doku bozulmalarına bağlı lekeler artar, derin kırışıklıklar, cilt renginde açılmalar görülebilir.

Yetmiş yaş sonrası için ileri yaş, ya da aşırı yaşlanmadan bahsedilebilir. Bu dönemde neredeyse kellikten sözedilebilir. Dişlerde ya aşırı kayıp vardır, ya da dişsizlik görülür. Cilt kat kat buruşuk, kırışık ve sarkıktır. Ciltteki lekeler artar ve ölçüleri daha büyüktür.

Makyaj yapılmadan önce, “karakteri oluşturma” bölümünde açıklamalara dikkat edilerek, uygulamalara ancak bu bölümdeki açıklamalar doğrultusunda geçilmelidir.

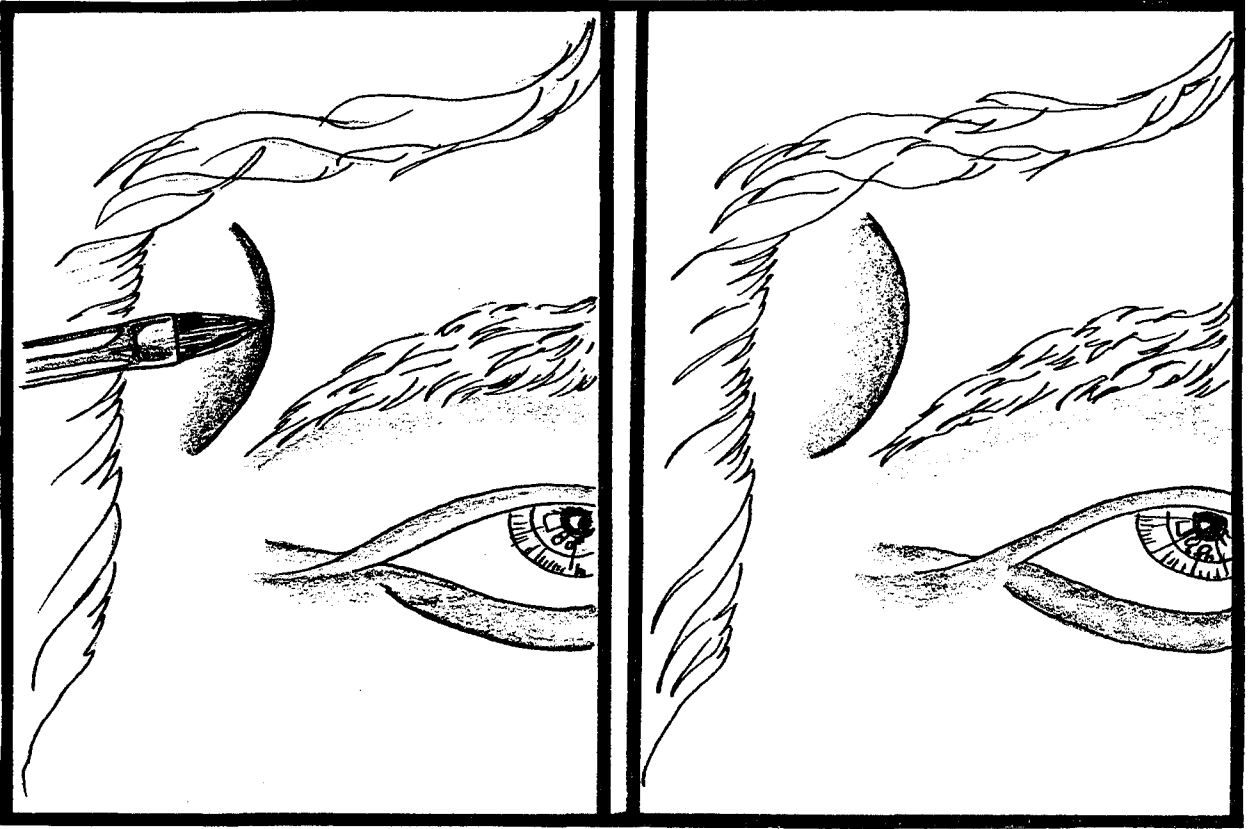
4. 1. Yaşlandırma Tekniği

Karakter ve özel makyaj uygulamalarında, yüz hatlarının belirlenmesi, kırışıkların vurgulanması, kemik yapısının belirginleştirilmesi gerekmektedir. Bu tür detay uygulamaları ise nadiren tam anlamıyla uygulanır. Kırışıklıkların ve hatların belirlenmesinde (katlar, gözaltı torbacıkları, çift gerdan vb.) çukurlar en derin ve en ağır olan uygulamalardır.

4. 1. 1. Birinci Alan: Alın ve Kırışıklıklar: Yüze uygun fon boyası uygulandıktan sonra alın ve şakaktaki vurgulamalara geçilebilir.

Alında kemik yapısına bağlı olarak belli belirsiz çukurlar ve çıkıntılar vardır. Bu çukurlar için koyu sayılmayacak gölgelemeler yapılabilir. Gölgelemelerin tersine çıkıntılar için çok ince bir boyama çalışmasına, orta yaş makyaj uygulamasında gerek yoktur.

Şakağı çukurlaştırabilmek için gölge olarak kullanılacak rengin şakak kemiği çıkıntısının altından uygulanması gereklidir. Yüz Anatomisi bölümünde verilen kemik yapısı çizimi incelendiğinde bu kemiğin düz bir hat çizmediği görülebilir. Saç çizgisine içbükey bir hat oluşturan bu kemiği, belirginleştirmek için saç hizasından büküm çizgisine kadar açıktan koyuya doğru gölgelendirme yapılmalıdır.

Şekil 40. Şakak Gölgesinin Verilmesi.

Şekil 41. Gölgeleştirilmiş Şakak.

Yüzde beliren kırışıklıklar yaşlanmanın ilk ve en belirgin özelliğidir. Kırışıklıkları oluşturacak gölgelemelerin başlangıç ve bitiş noktaları vardır. Bunlara uygulanacak gölgelemeler uç noktalarda hafif ve az belirgin, orta noktalara doğru daha koyu ve belirgindir. Kırışıklıklar için kesin kenar çizgileri kullanılıyorsa, gölgelemede çok koyu renk kullanılmamalı, renk cilde yedirilmelidir. İki ışık arasında kalan bölgenin orta noktası en açık tonla renklendirilmelidir. Kırışıklıkların kat hizasından uygulanan koyu ton yedirilerek açılmalı, daha sonra açıktan koyuya giderek diğer kat hizası oluşturulmalıdır.

Fotoğraf 2. Alın Kırışıklığı.

4. 1. 2. İkinci Alan: Gözler, Göz Çukuru ve Kaşlar: Makyajı uygulanacak karaktere uygun fondöten tonu seçilip uygulandıktan sonra, fonda en az üç, dört ton koyu renk göz gölgelemesi için seçilir. Seçilen gölge rengi göz kapağının çukuru boyunca uygulanır. Uygulanan bu gölge, çukurundan kaşlara doğru yedirilip dağıtılır. Uygulanan bu gölge ile, bu, gözün çökük gözükmesini sağlayacaktır. Çukura uygulanan gölge ne kadar koyu ve kalın olursa, gözün çökük etkisi o kadar artacaktır.

Gözün alt kısmına ayrı ton gölge kullanılır. Gözün dış köşesinden iç köşesine doğru gölge uygulanır. Uygulanan bu gölge çizgisi kirpiklere doğru yedirilerek yayılır.

Gözün altında göz torbacığı yapmak isteniyorsa, gözün iç köşesinin hemen altından yarım daire yapacak şekilde bir kavis çizilir ve renkler birbirine yedirilir. Kese izlenimini verecek açık ton, gölge için kullanılan tonun hemen üzerinden uygulanır. Açık ton göze doğru yayılarak dağıtılmalıdır. Koyu tonun gözün iç köşesinden, gözaltında kavis çizilerek, tekrar gözün dış köşesine yükseltilmesi ile hafif bir kese izlenimi oluşturulabilir.

Şekil 42. Gölgeleştirilmiş Göz Torbacığı

Kaşlar, karaktere ve oyuncunun isteğine bağlı olarak yeniden şekillendirilip, renklendirilebilir. Yeniden renklendirmede, yaşlandırmadan bahsedildiği üzere grileştirmeden ve kırçillaştırmadan sözedilmelidir. Grileştirirken tam ve koyu renk tüy bırakmadan bir boyama yapılmamalıdır. Kırçılı bir boyamanın etkisi daha kuvvetli olacaktır.

Grileştirme kaş dışında, favorilerde, saçlarda, sakal ve bıyıklarda da uygulanabilir. Grileştirmede beyaz pat, gri sprej (gümüş saç spreji) ve hatta beyaz krem ayakkabı boyası istenilen sonucun elde edilebileceği malzemelerdir.

4. 1. 3. Üçüncü Alan: Burun: Burun yapısının değiştirilmesi ile ilgili gerekli bilgilere “Düzenleyici Makyaj” bölümünde ayrıntıları ile yer verilmiştir. Burun yapısı dışında, burun çerçevesinde de gölgeleştirilecek bölgeler vardır. Burun deliklerinin hemen yanından yüzü uzatılmasına kesen ve ağız kenarlarına inen iki ince hat, gölgeleştirilecek bölgeyi oluşturur.

Bu hat yaşla orantılı olarak belirginleşir. Bu hattın sahne üzerinde daha açık seçilebilmesi için gölgeleştirilmesi gereklidir.

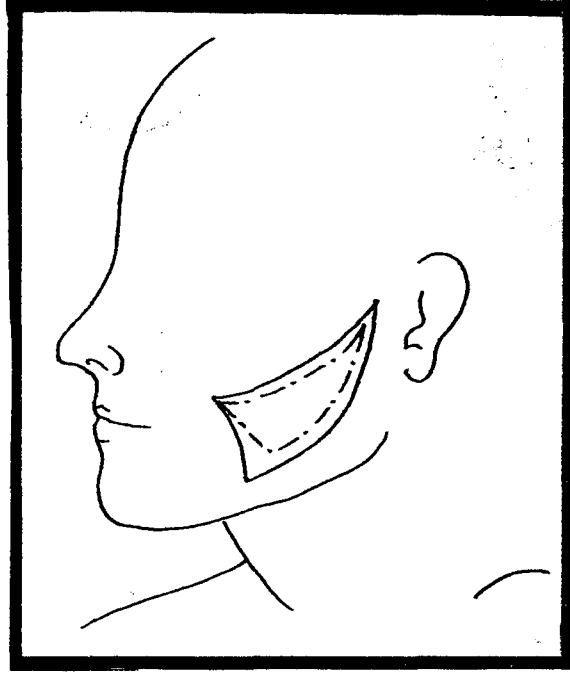

Şekil 43. Burun Çizgisi.

Burun deliklerinin hemen yanından en koyu tonla başlayan bölge, aşağıya doğru devam ettirildikçe hafifletilmelidir. Sonuna doğru da gölge fon rengi ile geçirilmelidir. Kullanılan koyu ton, kullanıldığı hat boyundan kulak yönüne (dışa) doğru dağıtılmalıdır. Bu gölgeyi desteklemek amacıyla ağız kenarlarından aşağı doğru kısa bir hat çizilmeli ve bu hat içe doğru gölgelendirmelidir.

4. 1. 4. Dördüncü Alan: Yanaklar ve Çene Hattı: Yanak gölgelemesini yapabil-mek için öncelikle, gölgelemenin yapılacağı alanın belirlenmesi gerekmektedir. Çukurlaştırılacak bölge, yanakların ağız içine doğru vakumlanıp dişlerin arasında sıkıştırıldığında dıştan çukurlaşmış olan bölgedir.

Alt çene kemiğinin oynar (eklem) yerinden dişlerin birleşme hizası boyunca 4-4.5 cm lik dış bükey bir kavis çizilip, bu kavisin üzerine uygulanan gölge tonu hem aşağı hem yukarı olmak üzere iki yönde de fon rengine yedirilmelidir. Herhangi bir hat ya da iz bırakmadan uygulanan bu dağıtma işlemi ile istenilen çukur izlenimi elde edilmiş olur.

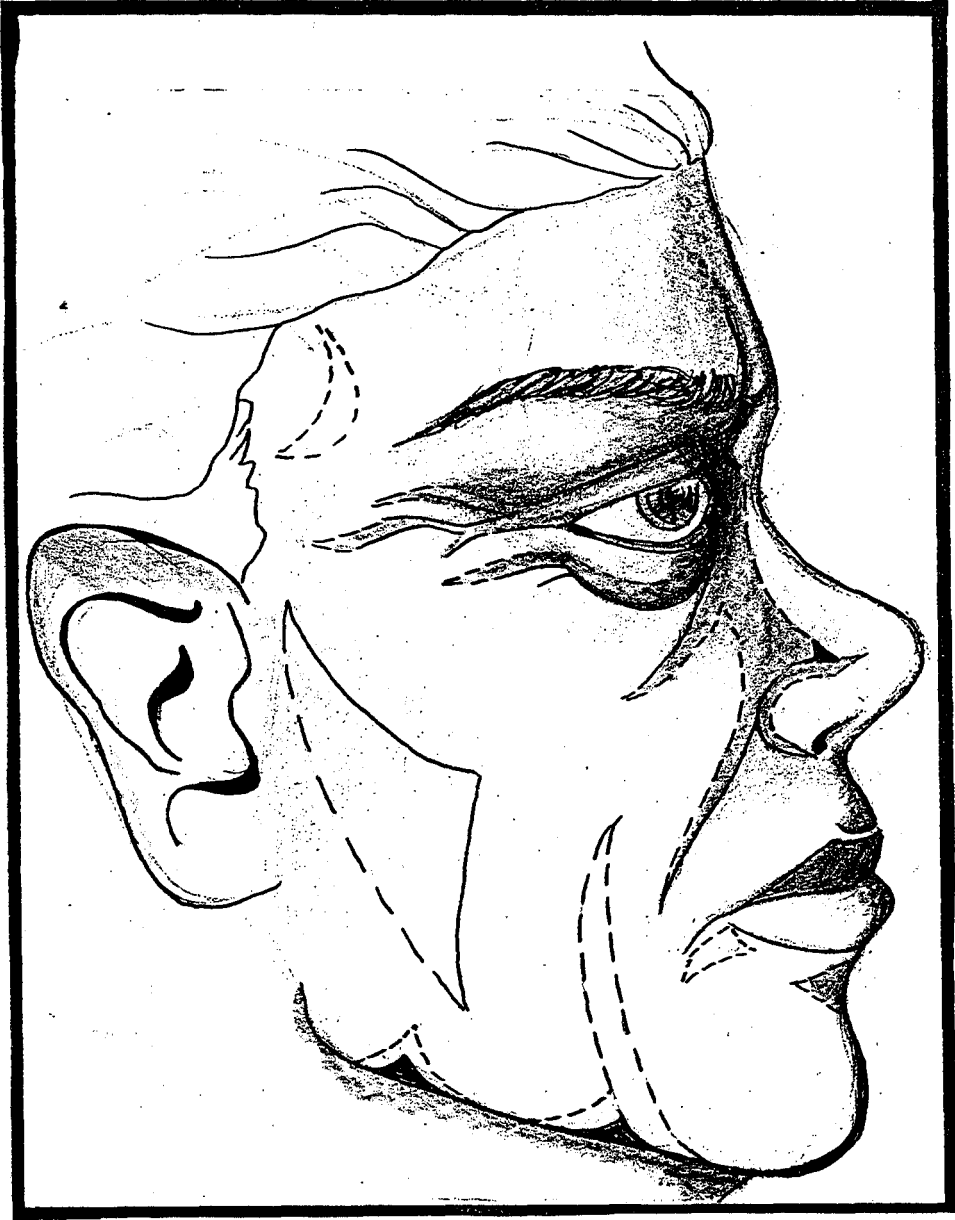

Şekil 44. Yanağın Gölgeleme Bölgeleri.

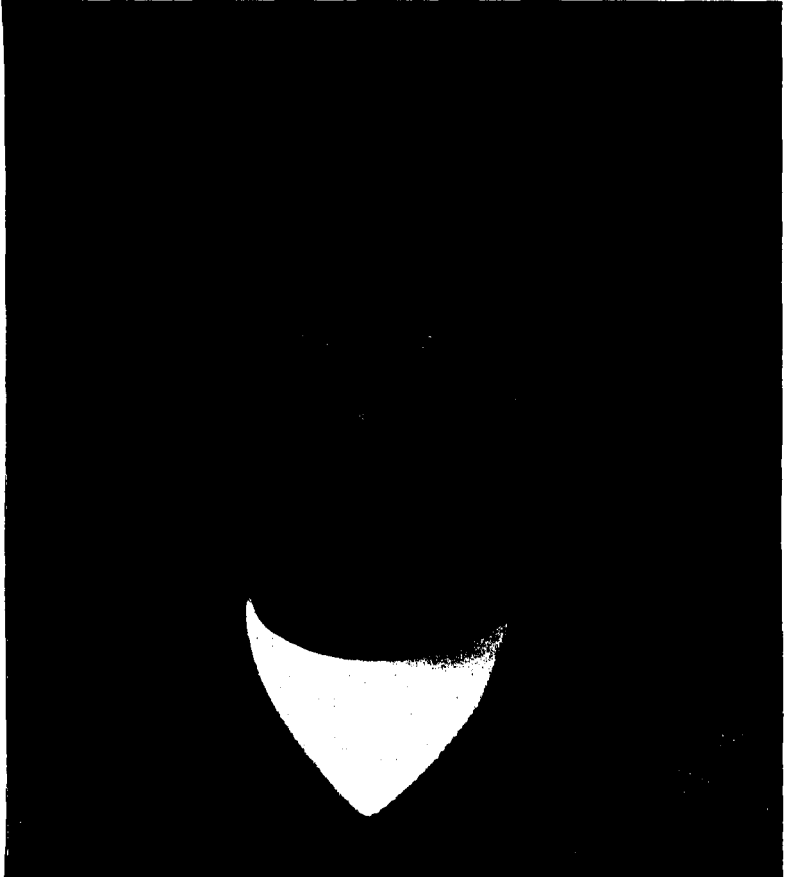
Çene hizası boyunca uygulanacak koyu ton bir gölge rengi ile istenilen yüz şekli oyuncuya kazandırılabilir. Gölgeleme ve ışıklamanın doğru uygulanması ile dairesel hatlı bir çene köşelendirilebilir. Köşeli bir çene yapısında çok sert bir yapı etkisi oluşturulabilir. Çene yapısını değiştirmenin yanısıra gerdan ve gıdık da boyama ile oluşturulabilir. Bunun için istenilen model yüzde taslandıktan sonra, ışık ve gölgeleme teknikleri kullanılarak istenilen sonuç elde edilebilir. Işık ve gölgelemede temel kurallar kısaca şöyle sıralanabilir:

- Bombe, çıkıntı ve şişkinlikler, ışıklama renkleri (beyaz, açık krem vb.) ile,
- Çöküntü, çukur, derin izler, kırıklar, kırışıklıklar gölgeleme renkleri (kahverengi gri vb) ile boyanmalıdır.
- Bütün modellerin fondöten rengi tonları uç noktalarında fon rengi ile birbirine geçirilmelidir.
- Işık ve gölgelemede öncelikle açık tonların (ışıklama renkleri) kullanılması, koyu tonlarla yapılabilecek hataların örtülmesinde kolaylık sağlar.
- Tasarım yapılmadan ya da modelleme yapılacak yüz çok iyi tanınmadan ilk aşamalarda hemen uygulamaya geçilmemelidir.

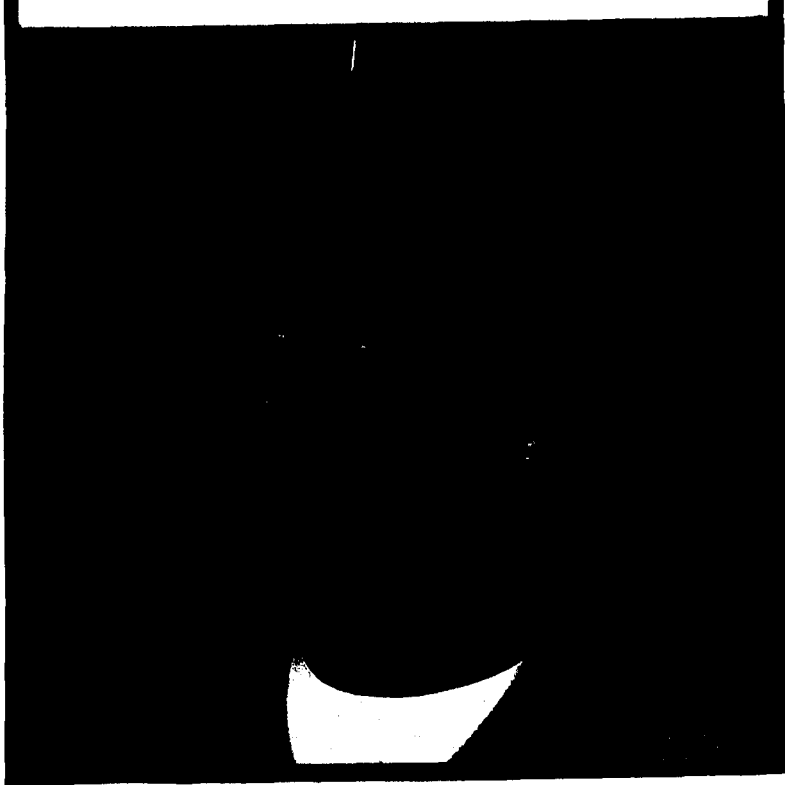
4. 1. 5. Beşinci Alan: Ağız: “Karakteri oluşturma” bölümündeki açıklamalar doğrultusunda belirlenen karaktere uygun ağız yapısı belirlendikten sonra makyaj uygulamasına geçilmelidir. Karaktere uyabilecek dudak rengi seçildikten sonra -eğer gerekiyorsa- dudak kırışıklıkları eklenebilir. Bu kırışıklıkların belirlenmesi için ağız öne doğru büzülerek oluşan kırışık ve çizgiler belirlenmelidir. Belirlenen bu hatlar “kırışıklıklar” bölümündeki ilkeler doğrultusunda boyanmalıdır.

Şekil 45. Genel Yüz Gölgeleme Bölgeleri.

Fotoğraf 3. Karakter Makyajı Uygulanmış Erkek Oyuncu (Önden).

Fotoğraf 4.Karakter Makyajı Uygulanmış Erkek Oyuncu (Yandan).

5. Cinsiyet Değiştirme Makyajı

5. 1. Makyajı Planlamak

Cinsiyet değişimi makyajlarının planlanmasında, ince kopya kağıdı makyajın uygulanacağı kişinin büyütölmüş fotoğraflarının üzerine koyulanak istenilen makyaj uygulaması resim kalemi ile çizilmelidir. Bu işlem, makyajın uygulanmasından sonra ortaya çıkacak sonuçtan emin olunmasını sağlayacaktır.

Bu, yöntem, değişik makyaj uygulamalarının denenmesi sonucunda ortaya çıkabilecek sonuçların görölmesinde, harcanan zaman dilimini birebir uygulamada (deneme-yanılma ile) harcanandan daha aza indirgeyecek bir işlemdir.

5. 2. Cinsiyet Değişimleri

Erkekler ve kadınlar, oyunlarda metin öyle gerektiği için, cinsiyet değişimleri yapmak durumunda kalabilirler. (Shakespeare-12. Gecede, Viola'nın değişimi ya da Kabuki ve No oyuncularını gibi). Bunun dışında yönetmenin seçimi doğrultusunda da erkekler kadın rolü veya tam tersi kadınlar erkek rolü oynayabilirler.

5. 3. Kadın Olarak Erkek

Erkekten kadına dönüşüm için öncelikle dikkatli bir rol dağılımını gereklidir. Güçlü ve sert çene hatlı bir erkek oyuncu -ne kadar yakışıklı olursa olsun- hoş bir bayan dönüşümüne inandırıcı şekilde ulaşamaz. Sakal ve sakal gölgesi gizlenebilmeli, kaşlar inceltilmeli, dudaklar kadın görüntüsüne uygun boyanmalıdır.

5. 3. 1. Kaşlar: Eğer kaşlar çok geniş -ki genellikle böyledir- ise kaşların bir bölümü kapatılarak daraltılıp, yeniden şekil verilmelidir. Bunun dışında kaşlar tamamen kapatılarak yerine istenilen özelliklere uygun yeni bir kaş biçimi verilmelidir.

5. 3. 2. Sakal Bölgesi: Kadın rolü oynayan erkek oyuncu, makyaj uygulanmadan önce dikkatli ve özenli bir traş olmalıdır. Traştan sonra eğer sakal izlerinden gölge oluşuyorsa, yüzde kullanacak fondöten bir kaç ton açık (kalın, çubuk fondöten) bir renk olarak seçilerek uygulanmalıdır.

Sakal bölgesinin tamamı fondötenlendikten sonra, transparan pudra ya da fondötene uygun tonda pudra ile pudralanmalıdır. Uygulanan fondöten herhangi bir iz, hat, çizgi ya da belirti bırakmadan uygulanarak pürüzsüz cilt etkisi sağlanmalıdır.

5. 3. 3. Dudaklar: Dudakların boyanması ve yeniden şekillendirilmesi ile ilgili gerekli bilgi “Düzenleyici Makyaj” bölümünde ayrıntılı olarak verilmiştir.

5. 3. 4. Saçlar: Eğer erkek oyuncunun saçları gereken uzunluğa sahip değilse ya da saç çizgisi olması gerekenden daha açıksa ve kadın karakterin oluşumuna engel olacak şekilde ise oyuncuya kesinlikle peruk ya da takma saç uygulanmalıdır.

5. 4. Erkek Olarak Kadın

Kadın oyuncuya erkek makyajı yapıldığında yüz yapısının, ten renginin ve saçların değişmesi, en önemlisi sakal ve bıyığın uygulanması gerekir.

5. 4. 1. Yüz Yapısı: Yumuşak ve dairesel hatlı yüzün yapısının köşelendirilmesi ve köşeli yapının yapının vurgulanması ile erkeksi görüntünün oluşmasına yardımcı olunabilir.

Işık ve gölgelendirme ile oluşturulacak modellendirme ile daha az dairesel ve daha çok erkeksi ve köşeli yüz yapısı görüntüsü verilebilir.

Burun da eğer daha küçük ve kadınsı ise üç boyutlu makyaj uygulamaları ile (balmumu, takma burun ya da makyaj plastiği ile) daha erkeksi bir burun yapısına ulaşılabilir. Eklemelerin dışında “düzenleyici makyaj” bölümünde yer alan burnu daraltma, uzatma vb. bölümleri incelenerek, boyama ile de bir burun yapısı oluşturulabilir. Ancak boyama ile elde edilen sonuç profilde etki gücünü kaybedecektir.

Yumuşak ve dairesel alın yapısının daha sert ve şakaklarda daha belirgin olabilmesi için, ışık ve gölge uygulamaları ile alna genişlik, çıkıklık ve köşelilik etkisi verilebilir.

Yanak ve elmacık kemiklerinin ışıklandırılması ve köşeli gölgelendirilmesi ile daha erkeksi ve sert görüntü yaratılabilir.

5. 4. 2. Renklendirme: Kullanılan fondöten rengi, kesinlikle kadın makyajında kullanılanlardan daha koyu tonda olmalıdır. Eğer sakal kullanılmayacaksa, hafifçe sakal ve sakal bölgesi etkisi için gölge uygulanmalıdır. Eğer yanaklara renk verilecekse, erkek karaktere uygun renk seçilmeli ve dudaklar kesinlikle renklendirilmemelidir.

Kirpiklere ve göz kapağına makyaj yapımından sakınılmalıdır. Kaşlar aşırı derecede koyulaştırılmamalı, ancak dolgunluk etkisi verecek şekilde boyanmalıdır. Kaşlardaki narin ve dairesel çizgi daha köşeli ve sert bir çizgi ile yeniden oluşturulmalıdır. Daha etkili bir görüntü için kaşın nasıl şekillendirileceğine karar verilmelidir. Kaş ya da göz kalemi ile kaş taslaklandırılarak yeniden çizilebilir ya da krep saç, doğal saç parçacıkları ve doğal kıl ile etkisi oluşturulabilir.

5. 4. 3. Sakal ve Bıyık: İyi tasarlanmış sakal ve bıyık uygulamaları istenilen erkeksi görüntü için oldukça yardımcıdır. Krep saç, gerçek ya da sentetik kıl yeni bir sakal ve bıyık yapısı oluşturmada etkilidir.

5. 4. 4. Saç: Karakter için uygun erkek saç modeli ya da özel bir kişilik canlandırılacaksa özenli bir çalışma sonrası aslına benzetilmiş bir model uygulanmalıdır. Peruk kullanmak isteğe bağlı olarak değiştirilebilir. Kısa saç ve favoriler için el yapımı olan örme peruklar ve saç parçaları kullanılabilir. Eğer uzun saç kullanılacaksa hazır satılan streç sentetik peruklar gerekli etkiyi oluşturabilir.

Eğer erkek karakteri oynayacak kadın oyuncunun saçları aşırı uzun ya da peruğun içine yerleştirilemeyecek kadar dolgun ve hacimliyse, saçlar ya peruğun altına girebilecek kadar kısaltılmalı ya da rol kişisine uygun modelde kesilmelidir. Ancak saç kesme işlemi, çözümsüz kalınan anlarda son çare olarak uygulanmalıdır.

6. Gerçekdışı Karakter Oluşturma

6. 1. Gerçekdışı Makyaj

Gerçekdışı makyaj sadece yaşamayan ya da yaşamamış karakterlerinin uygulandığı bir teknik değildir. Gerçekdışı makyaj, şeytan, peri, cin, vampir, hayvan, ölüler, canavarlar, çiçekler, cadılar ve bunlar dışında sevimli olabilecek karakterlerin makyajlarını kapsarlar.

6. 2. Gerçekdışı Biçimler

Burada sözü edilen gerçekdışılık “gerçeğe uygun olmayan” karşılığına denk düşmektedir. Gerçek dışı olarak tanımlanan biçimler teatral gerçeklikten ya da teatrallikten ayrı olarak ele alınabilir. Bir başka deyişle tiyatrosal biçim ve stilizasyon, gerçekdışı makyaj biçimlerinden ikisidir.

Teatral biçim, yüz biçiminin, ışık ve gölgelerin, karakter dış görüntüsünün belirginleştirilmesi amacıyla kullanılmasıyla ortaya çıkar. Seyirci açısından izlendiğinde gerçekçi bir izlenim uyandırır. Bu biçimin gerçek dışı makyajla ilişkisi yoktur, ancak bu biçimin bilinmesi, gerçek dışı biçimlerin uygulanmasında kolaylık sağlar.

Stilizasyon, kullanılan çizgilerin, renklerin, uygulanan fonların abartılması ya da basitçe çizilmesi, karakterlerin görüntüsünün seyirci algısında komik ya da aşağılayıcı görünmesini sağlayan makyaj yönetimidir. Stilize makyajda, sadece fotoğraflara bakıp yeni bir tasarım elde etmeye çalışmak yerine, karikatürlerden, maskelerden, çizimlerden, baskılardan, mozaiklerden, oyuncaklardan, heykellerden vb. en önemlisi tasarımcının kendi düşüncelerinden yararlanılmaktadır. Bütün bunlar arasından oyun kişisine en uygun olanı tercih edilmeli ve bunun üzerinde stilize çalışması yapılmalıdır.

Sahnedeki uygulanan makyajın, sahnede gösterilen oyunun sahneleme biçimi ile, oyunla, oyun kişisiyle ve seyircisi ile ilişkisi vardır.

6. 3. Gerçekdışı ve İnsan Olmayan Karakterler

Gerçekdışı ve insan olmayan karakterlerin makyaj uygulamaları gerçekdışı makyaj üslubuyla yapılabilir. Ancak bazen oyuncular oynayacakları karakterlerin özelliklerine göre, kolaylıkla o rol kişisine gerçekçi olarak dönüşemeyebilir. Bu yüzden tercihen gerçekçi ya da gerçekdışı özellikli makyaj uygulamaları yapılabilir. Uygulanacak makyajın oyuncunun yüzüne uyup uymayacağına ve ne gibi değişikliklere gereksinim oyuncu karar vermelidir. Gerçek dışı karakterler; cadılar, cinler, çiçekler, devler ve umacılar, gnomlar, grotesk figürler, gulyabaniler, hayaletler, hayvanlar, homoseksüeller veya çift cinsiyeti varlıklar, kuşlar, melekler, oyuncaklar, oyuncak bebekler, ölümler, palyaçolar, periler, şeytanlar ve iblisler, troller, vampirler ve canavarlar olarak çeşitlenebilir.

6. 3. 1. Cadılar: Bilinen cadı görüntüsü sivri ve kanca burunlu, elmacık kemikleri çıkıntılı, yanakları çukur ve çökük, dudakları ince, gözleri çukurda ve küçük, çenesi uzun ve sivri, yüzü kırışık, saçları çalı gibi, dişleri çürük veya dişsiz, elleri kırışık, tırnakları pençe gibi ve yüzü tüylü vb. özelliklere sahiptir.

Derilerinin rengi, alışılmış ten rengi dışında, açık, koyu ve solgun, çamurumsu, grimsi, sarı, kırmızımsı, mavi, yeşil ya da morumsu da düşünülebilir.

Cadılar, genç ya da yaşlı güzel ya da çirkin, makyajları da gerçekçi ya da stilize olabilir. Bütün bunların dışında, yaşlı bir cadının ten rengi ve dokusu kurumuş bir elma gibi, iyi kalpli cadının altın sarısı saç renginde, kötü cadı abartılı kalın kaşlara, çekik gözlere sahip olabilir.

6. 3. 2. Cinler: Cinler genellikle kepçe ya da küçücük kulaklı ,büyük ağızlı kalkık ya da uzun-sivri burunlu (pinokyo gibi), yuvarlak ve çoğunlukla çekik gözlü olarak tasvir edilirler. Saçları kısa ya da uzun olabilir. Yaşlı cinler sakallıdırlar. Kırmızı ve elma yanaklar iyi cin görüntüsünün doğallığını sağlamak için kullanılabilir.

6. 3. 3. Çiçekler: Çiçek görüntüsünün oluşturulması gerçekçi bir anlayışla verilemez. Bu etki genellikle, yüzün etrafına yapma çiçek yaprakları eklenerek sağlanabilir. Boyama ile çiçek ya da çiçeksiz bir varlık oluşturma şansı yok denilecek kadar azdır. Yapılabilse bile görüntü basit bir boyamadan öteye gidemeyecektir.

6. 3. 4. Hayaletler: Genelde düşünölen ve tasvir edilen özellikleri ile hayaletler, solgun, soluk benizli ya da saydam, geçirgen varlıklardır. Açık ve mat-saydam renklerin kullanılması hayalet etkisinin ortaya çıkarılmasında en önemli noktadır. Makyajdaki solgunluk ve kansızlık görüntüsü için beyaz, açık pastel mavi, mavimsi gri, yeşilimsi sarı ve sarımsı yeşil kullanılabilir. Gölgelemeden önce fondöten olarak, beyaz ve soluk renkler kullanılırken, göz çukurlarına gri ve gölgelenmesi gereken yerlere koyu renkler (koyu gri, siyah, kahve tonları) uygulanabilir. Saç, sakal ya da bıyık kullanılması durumunda da, kullanılacak renkler yine beyaz ve açık gri olmalıdır.

6. 3. 5. Hayvanlar: Hayvan görüntüsü gerçekçi ya da gerçekdışı makyaj stili ile elde edilebilir. Stilize makyaj uygulamaları, plastik eklemeler, boyama ya da üç boyutlu makyaj uygulamaları ile hayvan görüntüsünü oluşturabilmek için uygun olabilir. Krep saç, boyama ile elde edilen ayrık dudaklar (kedi, aslan vb.), gerçek ya da boyama kedi bıyığı, eldivenlerle oluşturulan pati görüntüsü, takma tırnaklarla oluşturan pençeler de istenilen etkiyi oluşturmada yardımcı malzemeler olarak kullanılabilir.(Bkz: Şekil 46)

6. 3. 6. Oyuncaklar ve Oyuncak Bebekler: Çin işi ya da porselen bebeklerin makyajının fon rengi kaymak beyazı, fil dişi ya da uçuk pembe fondötenlerle yapılabilir. Rujlar genellikle pembe ve kırmızımsı pembedir.(Bkz: Şekil 47)

Dudaklar genelde küçük ve daireseldir. Bez bebek görüntüsü oluşturulurken de (gülümseyen vb.) yay şeklinde uzun bir çizginin ortasında kullanılan küçük bir dudak şekli etkili olabilir. Doğal kirpikler koyuca boyanarak ya da takma kirpikler kullanılarak gözler belirginleştirilebilir. Daha da abartılı bir etki için ise gözlerin çevresi genişletilerek boyanarak, kirpiklerde eklenebilir ve (boyanarak da kirpik etkisi verilebilir). Gözler olabildiğince yuvalaklaştırılmalıdır. Özellikle canlı renklerin seçildiği sentetik peruklar ile oyuncak bebek görüntüsü iyice belirginleştirilir.

Diğer oyuncaklar ise (kurşun asker, tahta oyma bebek vb.) gerçeklerinden -renk ve biçim olarak- kopya edilip boyanarak elde edilebilir.

6. 3. 7. Ölümler: Ölümler genelde kafatası şeklinde resmedilir. Yüz kemikleri beyaz, fildişi ya da açık gri fon üzerine siyahımsı kahverengi, koyu gri ya da bu iki rengin birlikte kullanılması ile elde edilen gölgelerle oluşturulabilir. Kaşlar tamamıyla

kapatılmalıdır. Yüzdeki çukurlar (yanaklar, göz çukurları, alın çukurları, burun -iskelette olmadığı için-) gölgelendirilir.

Başın üzerine herhangi bir örtü ya da kapaşon kullanılacaksa saçların örtülmesine gerek yoktur. Ancak baş açık olacaksa kel başlığı kullanılması gerekir. Kullanılan kel başlığında kulaklarda da kapatma işlemi uygulanmalıdır. Yüz rengi ile aynı tonda fondöten kullanılmalıdır. Başlığın alın, sakal ve yanak bölümlerindeki ekleme yerleri de fondötenle dikkatlice kapatılmalıdır. Ek yerleri bu şekilde örtülünerek istenilen etkinin bozulması önlenmelidir.

6. 3. 8. Palyaçolar: Sirk palyaçoları ve stilize makyajın değişik uygulamalarını yapanlar kendi özel tasarımlarını uygularlar. Geleneksel olarak, her palyaçonun makyajının tasarımı kendine aittir ve bir başkasının makyajından kopya değildir. Palyaço makyajının tasarımı ilk adım ve en önemli nokta ne çeşit bir palyaço istendiğine karar verilmesidir (Örneğin, üzgün, mutlu, süslü, utangaç, şüpheci ve beceriksiz palyaço gibi).

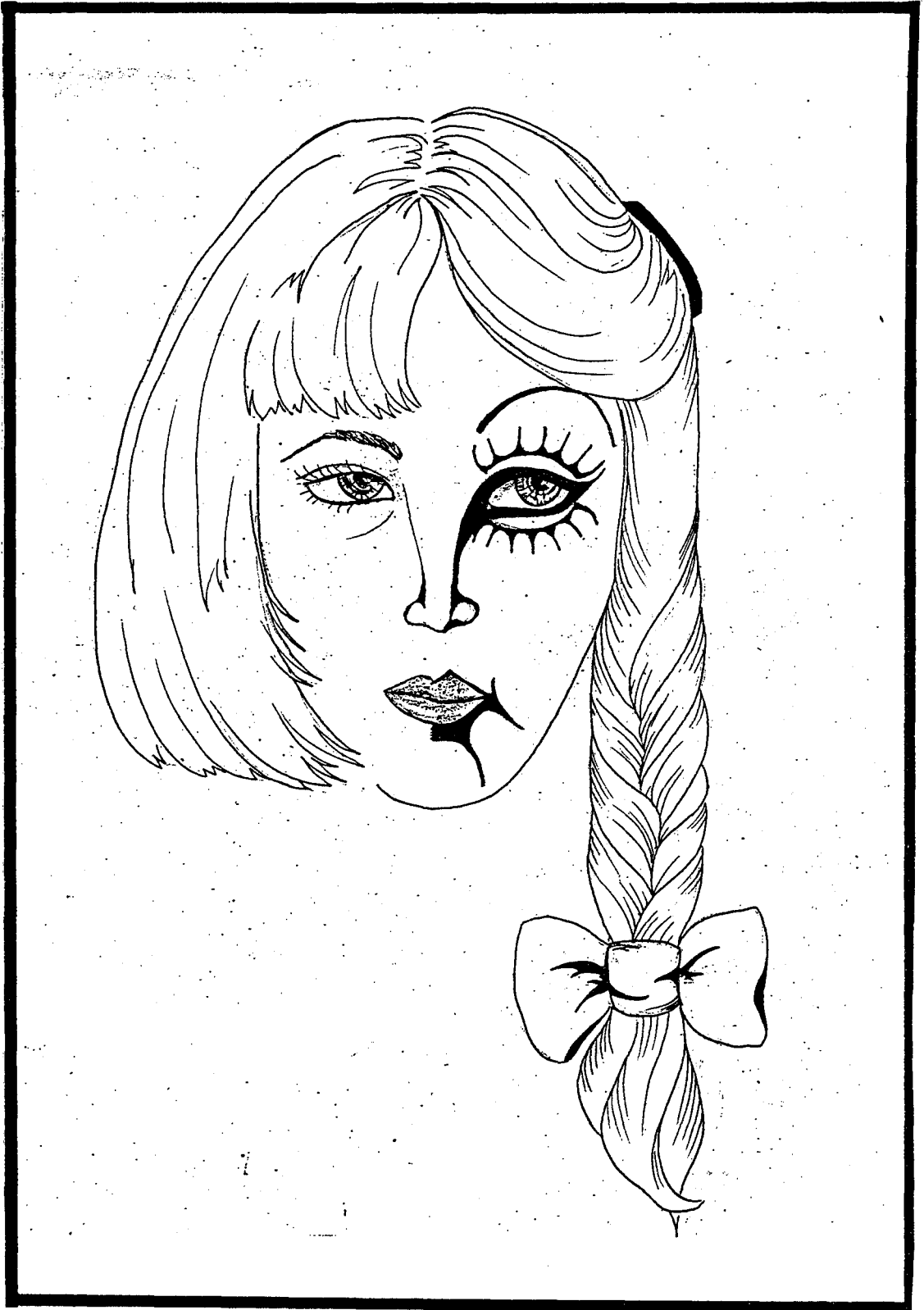
Üzgün bir palyaço için aşağı doğru çekilmiş kaşlar ve dudaklar olacağı gibi, mutlu bir palyaçoda da bunun tam tersi olarak kaşlar ve dudaklar yukarı kavis yapacak şekilde boyanmalıdır. Palyaço makyajı için önceden tasarım yapmak, yüzde deneyerek harcanandan daha az zaman kaybettirecektir.

Palyaço beyazı da denen beyaz pat, genellikle bu uygulamada fondöten olarak kullanılır. Beyaz patla birlikte kullanılan çeşitli renkli kalemler ve boyalar palyaçonun ifadesinin belirlenmesinde de etkindir.

6. 3. 9. Şeytan: Basmakalıp şeytan tipi sıklıkla uzun ve keskin yüzlüdür. Burnu ve yüz hatları sivri, yanakları ve elmacık kemikleri çıkık ve belirgin, dudakları ince ve biçimli koyu renk (özellikle siyah) kaşlı, birbirine yakın, yukarı doğru dik ve çekik gözlü, gözleri çukurda olarak tasvir edilir. Keçi sakalı da denen küçük, ince, sivri sakallı da olabilir.

Şekil 46. Kedi Kadın.

Şekil 47. Oyuncak Bebek.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

SAHNE MAKYAJINDA KULLANILAN MALZEMELER

1. Makyaj Malzemeleri

Makyaj malzemeleri oyuncunun kadın, erkek oluşuna, makyaja olan özel ilgisine bağlı olarak değişiklik gösterebilir. Makyaj gereçleri arasında bulunması gereken ilk şey malzemelerin dış etkenlerden korunmasını, düzenli durmasını sağlayacak bir makyaj çantası ya da kutusudur. Kutu veya çanta olarak kullanılacak gerecin çok gözlü veya fermuarlı olması gruplandırılarak yerleştirilecek malzemelerin istendiği anda bulunmasında kolaylık sağlar.

Bütün makyaj malzemelerini bulunduracak bir kutu oluşturmak şart değildir. Öncelikle (özellikle amatörler için) gereken malzemelerin alınması ve lazım oldukça makyaj setinin genişletilmesi gerekir. Bütün bir setin bir anda oluşturulması hem zahmetli hem de oldukça pahalı bir iştir.

Amatör oyuncular ve genç sanatçılar için başlangıçta oluşturulması gereken makyaj seti Ek 1'de sunulmuştur.

1. 1. Alkol

Sakal, saç, bıyık, vb. yapıştırmak için kullanılan yapıştırıcıyı temizlemeye yarar. Eczanelerde bulunabilir.

1. 2. Alık

Yanakları ve yüzün istenilen bölgesini renklendirmek için kullanılır. Birkaç ayrı çeşidi vardır. Pata -krem şeklinde olanlar parmaklar ve sünger yardımıyla, kuru ve toz şeklinde olanlar puff (ponpon) ya da geniş ağızlı fırçalar yardımıyla yüze uygulanabilir.

1. 3. Aseton

Gündelik kullanımda oje çıkarıcı olarak kullanılır. Çözücü ve temizleyici özelliği vardır. Çabuk buharlaşması nedeniyle kullanım kolaylığı sağlar. Koklanması, gözlere yaklaştırılması sakıncalıdır.

1. 4. Beyaz Pat

“Palyaço beyazı”da denir. Karakter makyajlarında, ışık ve gölgelemelerde ve özel karakter canlandırmalarında kullanılır. Doğrudan fondöten gibi uygulanabilir.

1. 5. Cımbız

Takma saç-sakal parçalarını tutturma ve çıkarmada, takma kirpikleri göz üzerine yerleştirmede, yüzdeki fazla tüylerin alınmasında kullanılır.

1. 6. Diş Boyama Malzemesi

Siyah, Kahverengi, beyaz, kırmızı, fildişi ve nikotin renkleri olmak üzere altı ayrı renkte bulunabilir. Nikotin rengi sarımsı verdiği renkle, dişlerin yaşlandırılmasına ve yaşlılıkla birlikte kirli görüntüsünün verilmesine yardım eder. Siyah renkli olan dişleri yok

gibi, kırık daha kısa ve ayrıntı gösterebilir. Boyanan dişler temizleme malzemeleri ve su ile fırçalanarak temizlenebilir.

1. 7. Far

Vurgulama, gölgelendirme ve renklendirme için göz üzerine uygulanan makyaj malzemeleridir. Krem, toz ve çubuk şeklinde bulunabilir. Islak ya da kuru fırça ve aplikatörle uygulanabilir. Kahverengi ve gri renkler göz gölgesi, “diğer renkler” ya da “vurgulama renkleri” olarak adlandırılır. Toz şeklideki farlar, baskılandırılmış tabakalar halinde bulunur.

1. 8. Fırçalar

Makyajda kullanılan fırçalar çok çeşitlidir.

Kırışık fırçaları - Ufak ya da orta büyüklükte sulu boya fırçasına benzeyen ve ucu nokta şeklinde tasarlanmış fırçalardır (Figür A).

Boyama fırçası - Diş fırçası şeklinde dizayn edilmiştir. Yapıştırıcı malzemelerin uygulanmasında, saç, sakal ve bıyıkların renklendirilmesinde kullanılabilir (Figür B).

Kaş fırçası - Kaşların fırçalanarak şekillendirilmesinde kullanılır. Kaş fırçasının tasarım özelliği olarak fırçaya birleşik küçük bir kaş tarağı da bulunabilir (Figür C).

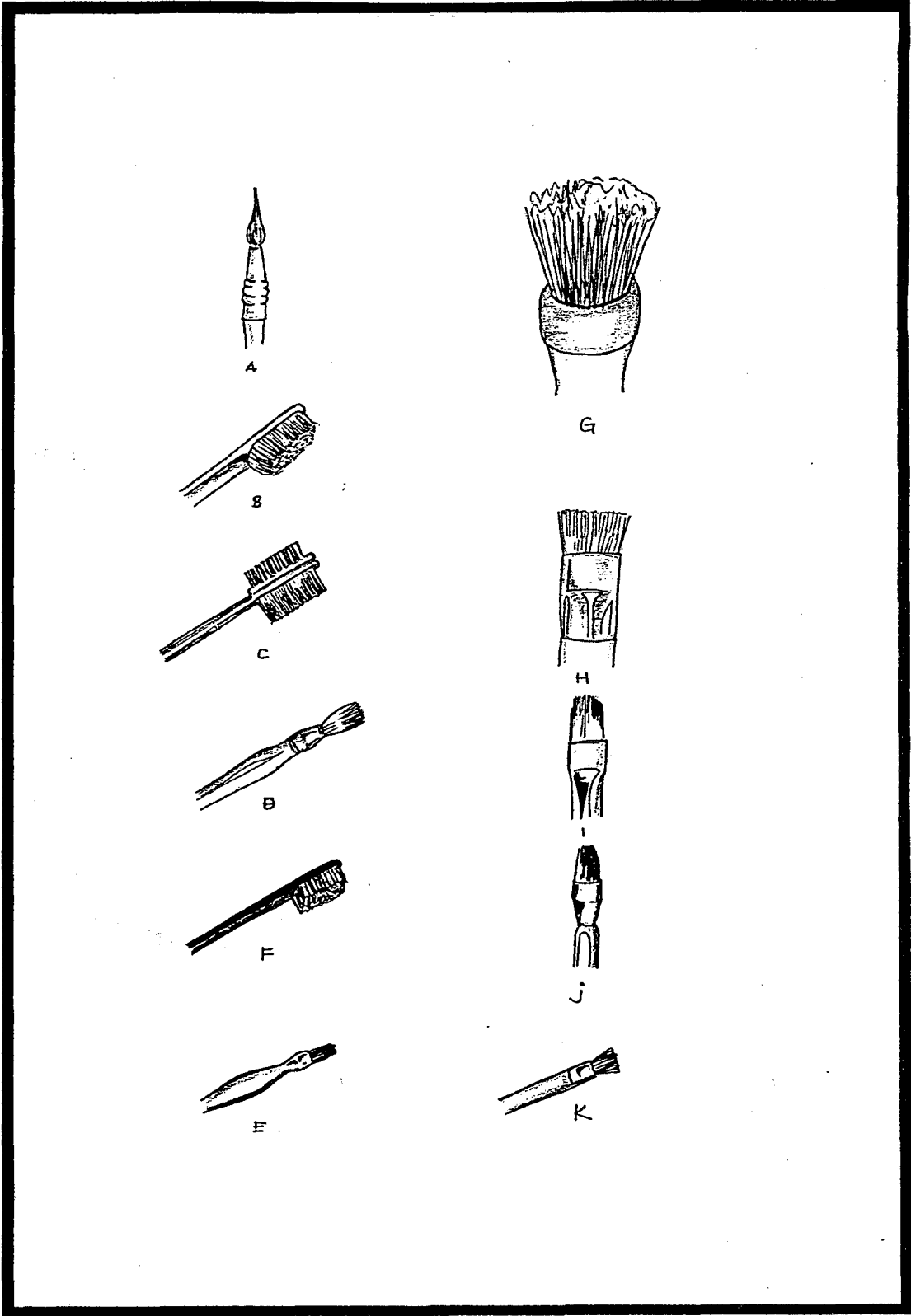
Göz fırçası - Küçük ve yumuşak göz fırçaları preslenmiş göz farlarını uygulamak için kullanılır. Toz ruj ve diğer renklendiricilerle ufak alanların renklendirilmesinde kullanışlıdır (Figür D).

Dudak fırçası - Dar ve düz fırçalardır ve ruj kullanımında faydalıdır (Figür E).

Rimel fırçası - Ufak ve sert kıllı, minyatür diş fırçaları şeklinde tasarlanmıştır. Cake maskara kullanırken ıslatılması yararlı olur (Figür F).

Allık ve Pudra fırçası - Bu tip fırçaların kılları uzun, yumuşak ve çoktur. Normal fırçalara oranla ölçüleri çok büyüktür. Pudra ve allıkların uygulanmasında yararlanır. (Figür G).

Gölgeleme fırçaları - Karakter makyajı yapımında ışık ve gölgelemeyi sağlamak üzere tasarlanmış, çeşitli genişliklerde ve ölçülerde olanları bulunmaktadır. Çok geniş ve kısa kıllı olanlar geniş alanların ışıklandırılması ve gölgelendirilmesinde kullanılır. Fırça kıllarının uzunluk ve kısalıkları, en ve boyları, kullanılacakları bölgeler için ayrı ayrı dizayn edilmiştir. (Figür H-I-J-K).

Şekil 48. Makyaj Fırçaları.

1. 9. Fondöten

Makyajın temel uygulamalarından biri olan, yüzün temel renklerinin verilmesinde kullanılır. Fondötenler sıvı, krem cake, stick (çubuk) şeklinde ambalajlanmış halde bulunabilir.

Çubuk Fondöten- Çubuk şeklinde tasarlanmış ambalajlarda bulunur. Diğer fondötenlere göre daha kalın ve yoğun bir malzemedir. Kontür ve vurgu için temel renkleri vardır.

Tüp Fondöten - Tüp ambalajında bulunur. Kremimsi bir yoğunluğu vardır. Kullanımı kolaydır. Krem yapısından dolayı pudralanarak kullanılmalıdır. Aksi halde çok parlama yapar.

Sıvı Fondöten - Şişelerin içinde ve sıvı haldedir. Tüp fondötene oranla mat bir görüntü sağlar. Kullanımı, sıvı özelliğinden dolayı kolaydır.

Cake Fondöten - Çubuk fondötenlerden daha yağlı, ancak benzer yoğunlukta bir malzemedir. Yassı, yuvarlak ambalajlar içinde satılır. Makyaj süngeri ıslatılmadan kullanılmamalıdır.

1. 9. 1. Kalıp (Cake) Makyaj Tekniği: Cake (kalıp) malzeme az yağlı, suda çözülebilir özellikli ve nemli süngerle uygulanabilen fondöten çeşidir. Kuru ve ıslak olmak üzere iki çeşidi bulunur. Kuru ya da ıslak çeşidi olsun, kalıp fondöten, geniş alanlara süngerle, daha dar alanlara fırça ile uygulanır. Fondötenin rengini tam anlamıyla verebilmek için en uygun sünger, doğal süngerdir. Sünger fondötenleme işleminden önce nemlendirilmelidir, ancak ıslak olmamalıdır. Eğer fondöten yüzde yeterince dağılmıyorsa ve süngerle kullanım kolaylaştırılmak isteniyorsa, sünger yeterli derecede suyla biraz daha ıslatılmalıdır.

Boyanan yüzeye kalın ve ağır bir boyama izlenimi verilmek isteniyorsa, ya süngerdeki nem oranı artırılmalı ya da sünger kalıp fondötene daha çok batırılıp daha fazla malzeme kalıptan alınarak uygulanmalıdır.

Boyama ya da fon oluşturma tamamlandıktan sonra, sünger hafifçe ve yumuşak hareketlerle yüzde dolaştırılmalıdır. Bu işlem, fondöten, yüzde hafif ve pürüzsüz bir yüzey oluşturuluncaya kadar devam ettirilmelidir. Kalıp makyaj tekniği, yüzde pudra kullanılmasına gerek bırakmayan bir uygulamadır. Az yağ içerdiği için de parlama ve akma yapma olasılığı oldukça düşüktür.

1. 9. 2. Pancake veya Panstickle Fondötenleme: Pancake fondötenlemenin en hızlı, en kolay yapıldığı ve uygulamada sağladığı kolaylık nedeniyle dikkatsizce ve kötü kullanılan makyaj malzemesidir. Panstick ve pancake fondötenlerin diğer malzemelere oranla yüzdeki bazı yapısal ayrıntıları yok gibi gösterecek kadar kapatabilecek bir malzeme olması nedeniyle “doğulu” makyajlarında ve yaşlı kişileri genç gösterecek makyajlarda tercih edilir. Panstick ise, doğru kullanıldığında daha doğal ve daha hafif makyaj etkisi verir. Diğer bütün fondötenlere oranla her iki malzeme de kabarelerde ve oda tiyatrolarında daha kullanışlıdır.

Her iki malzeme de ıslak süngerle ve mümkün olduğu kadar hafifçe uygulanmalıdır. Makyaj süngeri iyice ıslatılmalı ve sonra fazla suyu sıkılarak alınmalıdır. Nemli süngerle, pancake ya da panstick fondötenin üzerinden bir parça sürülerek boynun alt hizasına kadar uygulanmalı ve deri rengine doğru yavaşça yedirilerek sürülmelidir. Fondöten ve deri rengi arasında keskin bir hat oluşması, seyirci bakış açısından hoş bir görüntü oluşturmayacağı için kulakların üzerinden de süngerle hafifçe geçilerek renklendirilmelidir.

Fondötenin uygulanması ile üzerinde ayrıntıların uygulanabileceği temiz bir tuval elde edilmiş olur. Dikkat edilmesi gereken nokta, fondötenin saç kenarlarında, kulak arkalarında, boyun ve ense hizasında inceltilerek deri rengine uyum sağlayacak şekilde uygulanmasıdır.

1. 9. 3. Kuru (Dry) Makyaj Tekniği: Kuru cilde uygulanan ve kremimsi ya da kuru (toz) malzemelerle yapılan makyaj uygulamaları “kuru makyaj tekniği” içinde sayılabilir.

1. 9. 4. Taş Pudra: Preslenerek elde edilen, katı, tozlaşabilen bir pudra çeşididir. Taş pudra olarak adlandırılır. En iyi şekilde büyük fırçalarla ya da kendi kutularındaki

özel pudra (puffları) ile yüze uygulanır. Taş pudra yüze doğrudan uygulanabileceği gibi sıvı ya da krem fondötenin üzerine de kullanılabilir.

Ayrıca kahverengi tonları, gri ve kırmızı tonları da bulunan taş pudra kullanılarak istenilen ölçülerde gölgeleme yapmak ve yüzü renklendirmek mümkündür.

1. 9. 5. Yüz Pudrası: Yüz pudrası, gölgelemelerde de kullanıldığı ve acele yapılan makyaj uygulamalarında fondöten yerine kullanılarak fon rengi vermede kullanılabilir. Yüz pudrası, makyaj gölgelemeleri ve yüzde istenmeyen parlamaları önlemek için de kullanılabilir. Ayrıca pudralama ile (transparan=saydam) makyaj sabitlenebilir. Ancak renkli pudra kullanılırsa, fonda kullanılan asıl renkte bozulma olabilir. Saydam pudra cilde uygulanırken ya pudra puff'ı ya da kalın pudra fırçası kullanılmalıdır. Puffla uygulama yaparken fazla bastırmadan ve alt fonu bozmadan kullanmaya dikkat edilmelidir. Sert hareketlerle ve bastırarak yapılan uygulamalarda alt fon bozulabilir.

1. 9. 6. Krem Makyaj Tekniği: Krem fondötenler, çubuk (stick) ya da yuvarlak yassı saklama kaplarında korunurlar. Bu çeşit makyaj uygulamasında fondöten parmakla, fırçayla ya da makyaj süngeri kullanılarak uygulanır.

Krem makyaj uygulamasında çubuk fondöten kullanılacağı zaman, fondöten doğrudan yüze uygulanır. Yüze uygulanan malzeme parmakla dağıtılır. Yüzde istenilen renk bulununcaya kadar inceltir. Elde edilmesi gereken renk ince bir tabaka oluşturacak şekilde uygulanmalıdır.

Bu iki çeşit malzemenin dışında tüp içinde bulunabilen yumuşak ve yağlı özellikte fondötenler de vardır. Kremimsi olma özelliği ile çok çabuk dağıtılıp uygulanabilir. Krem özelliği nedeniyle parlama yapar. Ancak, uygulanması kolay olduğu halde, yağlı izlenim vermesi nedeniyle sıklıkla pudralanması gerekmektedir. Eğer pudralama işlemi doğru ve yeterince yapılmazsa, cilt özelliğine uygun olarak akma ve terleme yapabilir.

1. 10 Havlu

Temizleme, kuruluma için kullanılır. Küçük el havlusu şeklinde olanlar az yer kaplaması ve çok kirlendiği için sık yıkanması gerektiğinden tercih edilmelidir.

1. 11. Jöle

Saçı şekillendirmek ve verilen şekli sabit tutmak için kullanılır. Saç şekillendirmek için bir başka malzeme de briyantindir. Briyantın saça parlaklık vermek için de kullanılabilir.

1. 12. Kalem

Çizer bölgeleri yumuşak ve yağlı, ahşap kalemlerdir. Kullanıldıkları bölgelere göre, adlandırılmaları farklıdır. En çok kullanılan siyah, kahverengi ve beyaz renkler dışında her rengi bulunabilir.

Kalemler, kullanım bölgelerine göre açılış şekilleri de farklılık gösterir. Düz, bıçakla, keskin bir hat oluşturularak açılan kalemler, doldurma ve gölgelemeler için uygundur. Özellikle kırışıklıklarda kullanılır.

1. 13. Kamuflej Kremi

Kadın ve erkeklerin de kullanabileceği, cilt lekelerini, izlerini, gözaltı morluklarını, kırışıklıkların izlerini kapatabilecek kalınlıkta bir malzemedir. Yüzün tamamına nadiren, ancak, sorunlu bölgelere her makyajda uygulanabilir.

Kamuflej kremi, fondötenen önce uygulanır, daha sonra fondötenle temel renklendirme yapılır.

1. 14. Kapatıcı Çubuk

Ruj şeklinde tasarlanmıştır. Kamuflej kreminden daha az yoğundur. Işık ve gölgelendirmelerde aydınlatma rengi olarak da kullanılabilir. Deri lekelerini ve kırışıklıkları kapatmak için kullanılır.

1. 15. Kirpik Kıvrırma Makası

Düz yapılı kirpiklerin, ucu plastik kaplı iki kıskacın arasında sıkıştırılarak kıvrıcıklaştırılmasını sağlayan bir makyaj gereci olarak, bu makasın metal ve plastik konstrüksiyon da olanları vardır.

1. 16. Krep (saç)

Sakal, bıyık, ek saç ve bazen kaşları gürleştirmek için kullanılan makyaj malzemesidir. 4 ayrı çeşidi vardır,

1. Yünden yapılan “yün krep” çeşitli renklerde bulunabilir.
2. İnsan saçından elde edilen, işlemesi zor, kullanımı kolay bir malzemedir.
3. Yapay (nylon) krep sentetik dokulu ve dokusu sert bir malzemedir, sonuç olarak, istenilen görünüş elde edilir.
4. Hayvan kılından elde edilen bu tür krep, kullanıldığından iyi sonuç verir.

1. 17. Küçük El Aynası

Makyaj masası önünde, makyaj uygulanırken uzak mesafeden görülemeyecek detay renklendirmeleri ve ince çizgiler vb. küçük el aynası yardımıyla uygulanabilir. Pudriyer kapağına monteli, taraklı, tek vb. olanları kolaylıkla bulunabilir.

1. 18. Makas

Krep saçların düzeltilmesi, boy ayarlamaları vb. işlemler için gereklidir.

1. 19. Makyaj Paleti

İçinde krem rujların, göz farlarının ve renklendirme maddelerinin bulunduğu, daha çok plastik ve metalden hazırlanmış ince kutulardır. Renklerin birbiri ile karıştırılarak, yeni renk elde edilmesi için kutuların kapakları kullanılabilir. Tüm renklerin birarada

bulunması makyaj uygulamasında kolaylık ve zamandan tasarruf sağlar. Mağaza ve dükkanlarda hazır satın alınabilecekleri olduğu gibi, sanatçı kendi özel renk seçimleri ile bir makyaj paleti oluşturabilir.

(Satın alınabilecek en kaliteli makyaj paletleri Kryolan, Ben Nye Bob Kelly markalı olanlardır).

Ayrıca, makyaj paletleri dışında, tüm makyaj malzemelerinin bulunabileceği makyaj kutuları da oluşturulabilir. İçlerinde özellikle, fondöten, farlar, kalemler, makyaj fırçaları, allıklar ve makyaj süngeri bulunur. Bu kutunun içine pudra, kapatıcı çubuk, küçük makas ve el aynası eklenebilir.

1. 20. Makyaj Süngeri

Doğal ya da yapay süngerler makyaj uygulamalarında fon tutmak için fondötenin yüze sürülmesinde kullanılır. Gözenekleri geniş süngerler, deri üzerindeki bazı lekeleme ve benleme işleminde de kullanılabilir. Tercihe göre dikdörtgen, kare ve silindirik kesimli süngerler kullanılabilir.

1. 21. Makyaj Temizleyiciler

Makyaj temizleme malzemeleri krem ya da sıvı şekilde bulunabilir. Temizleme sütleri, vazelinler, bebe yağları da makyaj temizleme malzemesi olarak kullanılabilirler. Özel markalara ait bazı losyon ve kremler derinin tahriş olmasını önleyici ve yapıştırıcıyı (gom'u) da sökücü özelliğe sahiptirler.

1. 22. Pudra

Pudralar özellikle, fondöten kullanıldıktan sonraki ciltte oluşan parlamayı almak için kullanılır. Toz ve preslenmiş kutularda bulunabilir. Yüze hafif renk ve gölge vermesi dışında kullanılması zorunlu değildir. Koyu ve açık renk verebilecek çok çeşidi vardır. Cilde kadifemsi, metalik, doğaldışı renkler uygulanmak istendiğinde değişik renkleri bulunabilir.

1. 23. Pudra Ponponu (Puffi)

Pudranın kullanımını kolaylaştıran yumuşak dokulu ve pudrayı tutan malzemedir. Pudranın elde yedirilmesini sağlayan değişik boyutlarda olanları vardır.

1. 24. Yapıştırıcı (Gom)

Krep saçı, çubuk plastiği vb. cilde yapıştırmada kullanılan malzemelerdir. Değişik firmaların ürünü olan mat, çabuk kuruyan, suyla çözülebilen özelliklere sahip çeşitleri bulunabilir. Bu çeşit malzemelerin pahalı olabilmesi nedeniyle kolaylıkla yapılabilecek tarifleri de aşağıda verilmiştir.

1. Alkol-Reçine Karışımı: Küçük bir şişe (0.1 litrelik) alkol içine bir tutam dövülmüş koyulup, reçine alkol içinde eriyinceye dek karışım çalkalanmalıdır. Reçine iyice eriyince gom elde edilmiş olur.

2. Eter-Çam Sakızı Karışımı: Küçük bir şişe eter içine, altı-yedi parça çamsakızı attıktan sonra, şişenin kapağını sıkıca kapayıp, sakızlar eterin içinde eriyinceye kadar şişeyi çalkalanmalıdır. Sakızlar eter içinde tamamen eriyince gom elde edilir.

3. Aseton-Çam Sakızı Karışımı: Aseton şişesinin içine çam sakızı atılıp eritilerek gom elde edilir. Gom'un yapışma gücü, baş ve işaret parmaklardaki gom'un yapışma kıvamına göre ölçülebilir.

2. Araştırmanın Sorunu

Oyuncu, sahne üzerinde günlük hayattakinden, gerçek kişiliğinden uzak ya da yakın, farklı kimliklere bürünebilen kişidir. Başka bir deyişle, değişik karakterlerin sahnede canlandırılmasına yönelik bir tür "kılık değiştirme" sanatıdır oyunculuk. Kılık değiştirmenin belli başlı yolu ise makyaj yapmaktır. Makyaj, sahne üzerinde bulunan oyuncuyu gündelik haline oranla değiştirici, hem karakteri tüm özellikleri ile birleştirici, hem de oyunculuğa ait bazı tamamlanmışlıkları kapatıcı bir uygulamadır.

Oyunculuk eğitimini okuldan mezun olarak ya da usta-çırak geleneği ile tamamlamış olan oyuncular çeşitli kurumlarda çalışma hayatına başlamaktadırlar. Ancak oyuncular her zaman istedikleri kurumlarda çalışma şansına sahip olamamaktadırlar. Oyuncular, ister Devlet tiyatrosu olsun, ister özel tiyatro olsun, tiyatro sanatının temelinde yer alan “kılık değiştirme” işlevi için sahneye çıkarken makyaj yapmaktadırlar. Ancak, oyuncular her zaman için kendi bilgileri ve yetileri dahilinde makyaj uygulamaları yapamayabilirler. Bu, ya eğitimlerinden gelen eksikliklerden, ekonomik yetersizliklerden, pratik el becerisi eksikliğinden ya da bilgi noksanlığından kaynaklanabilmektedir. Devlete (Kültür Bakanlığı, Belediye vb.) bağlı kurumlarda çalışan oyuncular, yukarıda sözü edilen eksiklikleri bazen, kuruma bağlı profesyonel makyaj sanatçıları ile çalışarak giderebilmektedirler. Bu konuda genellikle yaşanan ise, ister kamu kurumlarına bağlı tiyatrolar olsun, ister kendi sermaye ve kazançları ile sahneye oyun koyup, seyirciyle karşılaşmaya çalışan özel topluluklar olsun, makyajlarını ya bizzat kendileri ya da arkadaşları tarafından yapıldığıdır. Ancak kendileri de yapsa, arkadaşlarının yardımıyla da yapsalar; makyaj konusu bir uzmanlık alanıdır ve belli düzeyde bilgi ve beceri gerektirmektedir. Bu bilgi ve beceri düzeyine sahip olmayanların makyaj yapmaya kalkışması, oyunun sahnedeki etkisini dolaysız bir şekilde etkileyen önemli bir konudur.

Tiyatro oyuncularının makyaj bilgi ve becerisini edinecekleri iki ortam vardır: Birincisi, öğrenimleri sırasında makyajla ilgili okutulan dersler olabilir. Bu olanağı bulamayanlar ise profesyonel yaşamlarında katılacakları kurslarla bu eksikliklerini giderebilirler.

Bu çalışmada, tiyatro oyuncularının hizmet öncesi eğitimlerinde, makyaj yapmada karşılaştıkları sorunları çözüp çözemeyeceği konusu ele alınmıştır. Araştırma, makyaj eğitiminin ne kadar gerekli olduğu ve nasıl öğretilmesi gerektiğini sorun olarak almıştır.

2.1. Amaç

Bu çalışmanın temel amacı, tiyatro eğitimi yapan okullarda makyaj eğitiminin gerekli olup olmadığı, gerekli ise nasıl bir eğitimin uygun olacağını profesyonel oyuncuların düşüncelerini esas alarak ortaya koymaktır.

Bu genel amaç çerçevesinde,

1. Profesyonel tiyatro oyuncularının öğrenimleri sırasında makyaj eğitimi alıp almadıkları;
2. Makyaj eğitimi alan sanatçıların bundan ne ölçüde yararlanabildikleri;
3. Alınması öngörülen makyaj eğitiminin nasıl olması gerektiği araştırılacaktır.

2. 2. Önem

Bu çalışma ile tiyatro okullarından mezun olmuş ya da alaylı (eğitimini usta-çırak ilişkisi ile tamamlamış) sanatçıların makyaj uygulamaları ile ilgili mevcut durum ve sorunları ortaya konulacaktır. İkinci olarak profesyonellerin makyajın gerekliliği, eğitim noksanlıkları ve eğitimin nasıl olması gerektiği konusundaki önerileriyle ulaşılabilecek sonuçlar ve geliştirilecek öneriler tiyatro eğitimi programlarının iyileştirilmesi amacıyla kullanılabilir.

2. 3. Sayıtlar

Bu çalışmada aşağıda yer alan sayıtlardan hareket edildi:

1. Her tiyatro oyuncusu belli düzeyde makyaj bilgi ve becerisine sahip olmalıdır.
2. Tiyatro makyajının sorunları ve bu sorunların nasıl çözüleceği konusu, bu alanda çalışan profesyonellerin görüşleri ile çözülebilir.

2. 4. Sınırlılıklar

Bu çalışma,

1. 1997-98 tiyatro sezonunda Ankara, İstanbul ve Bursa illerinde sahnelenen oyunlar ve bu oyunlarda yer alan tiyatro oyuncularıyla,
2. Anketin uygulandığı 1 Ekim-15 Kasım 1997 tarihleri arasında örnekleme giren tiyatrolarda sahnelenen oyunlarla sınırlıdır.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

YÖNTEM

1. Araştırmanın Modeli

Bu araştırma, tarama ve deneme modellerinin belli safhalarında kullanılması ile gerçekleştirilen araştırma ve geliştirme türünde bir çalışmadır. “Tarama modelleri, geçmişte ya da halen varolan bir durumu, varolduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımlarıdır.”¹ “Deneme modeli, tahmin edilen sebep-sonuç ilişkisini sınamak üzere varolan durumun kontrollü olarak değiştirilmesini esas alan araştırma modelidir.”²

Sağlıklı makyaj uygulamalarının yapılabilmesi amacıyla, teorik ve pratik bilgilerin verilebilmesi için, bilinen en eski tarihinden bu yana insanoğlunun görüntü değişikliği için makyaj uygulamalarının nasıl ve neden yaptıkları açıklanarak, oyunculuk sanatında ne amaçla ve nasıl yapıldığı, yazılı ve basılı kaynaklar yardımı ile açıklanmıştır.

¹ Niyazi Karasar, **Araştırmalarda Rapor Hazırlama Yöntemi: Kavramlar, İlkeler, Teknikler**, Ankara, 1976, s.34.

² Niyazi Karasar, **A.g.e.**, s.34.

Araştırmada, genelde makyaja, özelde oyunculuk bölümlerinde okuyan öğrencilerin makyaj eğitimini nasıl almasına ilişkin konular ise, profesyonel oyunculara ulaşılarak elde edilen verilerle açıklanmıştır.

2. Evren ve Örneklem

Bu çalışmanın evreni, Türkiye'deki tüm kamu ve özel tiyatro oyuncularındır. Ancak bugün Türkiye'de ister devlete bağlı olsun, ister özel olarak olsun, profesyonel olarak çalışan oyuncuların tamamının yer aldığı bir "çalışma evreni" üzerinde araştırma yapmak hem maliyeti arttırıcı, hem zaman açısından çalışmanın belirlenen tarihlerde tamamlanmasını zorlaştırıcı, hem de araştırmanın kontrolünü güçleştirici bir faktör olarak ortaya çıkmıştır. Bu nedenle çalışma evreninden küme örnekleme yolu ile örneklem belirlenmesine karar verilmiştir. Buna göre belli tiyatrolar seçilecek ve o tiyatrolarda 1997-98 sezonunda oynayan oyunlarda sahneye çıkan her oyuncuya anket uygulanacaktı.

Bunun için Devlet Tiyatroları ve Kültür Bakanlığı'ndan bazı bilgilerin elde edilmesi gerektiği ortaya çıkmıştır. Ancak araştırmacının bir devlet kurumunda çalışıyor olması, şehir dışına çıkışını zorlaştırdığı için, gerekli bilgilere ulaşılması amacıyla, bir yakınından yardım almıştır.

Ulaşılan belgeler 1996-97 sezonunda Devlet Tiyatrosu'nun tüm bölgelerinde oynanan oyunların, genel müdür, baş rejisör ve yönetmen imzalı, oyuncuların rol dağılımlarının olduğu distribüsyon çizelgeleri; Kültür Bakanlığı'ndan yine aynı sezonda destek alan profesyonel ve amatör tiyatroların listesidir.

Kademeli örnekleme yolu ile anketin uygulanacağı örneklem şu şekilde belirlenmiştir:

1. Ankara Devlet tiyatrosu
2. İstanbul Devlet Tiyatrosu
3. Bursa Devlet Tiyatrosu
4. Kenterler
5. G.Ülkü G.Özcan Tiyatrosu
6. Ankara Sanat Tiyatrosu

Devlet Tiyatrolarından belirlenen kümeler, hem araştırma bölgesine yakınlıkları, hem ulaşılabilecek oyuncu sayısı çokluğu nedeniyle tercih edilmiştir. Ankara Devlet Tiyatrosu'na bağlı sahnelerde, araştırmanın yapıldığı 1.Ekim-15.Kasım 1997 tarihleri arasında toplam 8 oyunun sahnelenmesi söz konusuydu. Daha sonra bu 8 oyunun 2 tanesi Aralık ayına alınca, bunların yerine provaları devam eden 2 oyun alınmıştır. Belirlenen 3 özel tiyatronun seçiminde ise şöyle bir yol izlenmiştir: Bilindiği gibi Kültür Bakanlığı'nın, Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamesi'nin 9.maddesi gereğince özel tiyatrolar devletten destek almaktadırlar. Örnekleme alınan bu üç tiyatro söz konusu kararnamenin uygulamaya konulduğu 1982 yılından bugüne en çok devlet desteği alan tiyatrolardır.

3. Veriler ve Toplanması

Araştırmada, makyaj konusuna ilişkin genel bilgiler, ulaşılabilen yerli ve yabancı kaynaklardan sağlanmıştır. Araştırmanın amacında yer alan soruları yanıtlayabilmek için, profesyonel oyuncuların eğitimleri sırasında makyaj eğitimi alıp almadıkları, bu konudaki eğitimin okulda alınmasının gerekliliği konusundaki düşünceleri; makyajla ilgili olarak profesyonel yaşamda karşılaşılan sorunlar ve bu sorunların çözümüne ilişkin verilerin elde edilmesine ihtiyaç duyulmuştur.

Bu amaçla 18 sorudan oluşan bir anket hazırlanmıştır. Hazırlanan anketin ön denemesi, Eskişehir'deki bir özel tiyatronun oyuncuları üzerinde yapılarak ankete son şekli verilmiştir. Bu deneme sonucunda ankete 4 yeni soru eklenmiş ve kimi soruların soru kökleri yeniden düzenlenmiştir. Son şekli verilen anket çoğaltılarak, araştırmacının kendisi ve ona yardım eden toplam 4 kişi tarafından uygulanmıştır.

Kültür Bakanlığı'ndan destek alan özel tiyatrolardan "Kenterler" (Kent Oyuncuları) anketi yanıtlamayı reddetmişlerdir. İkinci devlet destekli özel tiyatro olan G. Ülkü G.Özcan Tiyatrosu da perdelerini seyircilerine kapattıkları için anket soruları yanıtlanamamıştır.

Bursa Devlet Tiyatrosu'nda sahnelenen oyunlarda araştırmanın yapıldığı tarihlerde kadro sayısı toplam 20 olan iki oyunun oyuncularından 18'i anketi yanıtlamayı kabul

etmişlerdir. Bursa dışında Ankara Devlet Tiyatrosu ve Ankara Sanat Tiyatrosu oyuncularına anketi uygulamak için, Ankara Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi Tiyatro Kürsüsü Oyunculuk Bölümü'nden iki öğrenci, figüran olarak rol aldıkları toplam 4 oyundaki oyunculara anket uygulama sözü vermişlerdir. Ancak daha sonra rollerinden ayrılınca uygulamayı yapamamışlardır.

Bu aşamada, araştırmacının bizzat kendisi Ankara'ya giderek anketleri uygulamıştır. Araştırmanın yapıldığı tarihlerde sahnelenen 6 oyunda görev alan 58 oyuncudan 40 tanesine anket uygulanabilmiştir. Geriye kalan 18 kişi ya yanıtlamayı reddetmiş ya da oyun bitiminde ayrılmak durumunda kalmışlardır. Ankara Devlet Tiyatrosu bünyesinde provası devam eden 2 oyunda görevli 28 oyuncunun tamamı anketleri cevaplandırmışlardır. Böylelikle Ankara Devlet Tiyatrosu'nda görevli 68 oyuncu ile Bursa Devlet Tiyatrosu'ndan 18 olmak üzere toplam 86 oyuncuya ulaşılmıştır.

İstanbul Devlet Tiyatrosu'nda da 5 oyunda görevli 24 oyuncudan 20 tanesine anket uygulanabilmiştir. Geriye kalan 4 oyuncu anketi yanıtlamayı reddetmişlerdir. Böylece Ankara, İstanbul ve Bursa Devlet Tiyatroları'nda görevli 106 oyuncuya anket uygulanmıştır.

Araştırmacının Ankara'da bulunduğu tarihlerde turnede olan, Ankara Sanat Tiyatrosu oyuncularına anketi uygulamak mümkün olmamıştır.

Bu aşamada, Kültür Bakanlığı'ndan devlet desteği alan ve araştırmada düşünceleri değerlendirilmek istenen 3 özel tiyatronun oyuncularına, açıklanan nedenlerle ulaşamadığından, daha önce belirlenen değerlendirme ölçütleri, yalnız Devlet tiyatrosu özelinde kısıtlandırılmak zorunda kalmıştır.

4. Verilerin Değerlendirilmesi

Araştırmanın bu aşamasından sonra, anketlerin değerlendirilip, çözümlenmesine geçilmiştir. Elde olan anketler elle kodlanarak değerlendirilmiştir. Her soruya verilen cevaplar sayı ve yüzde olarak ifade edilmiş ve gerekli yorumlara gidilmiştir.

BEŞİNCİ BÖLÜM

BULGULAR VE YORUM

Araştırmanın bu bölümünde, uygulanan anketlerden elde edilen veriler, araştırmanın amaçları başlığı altında vurgulanan sorunlara yanıt getirecek şekilde değerlendirilmiştir.

1. Kişisel Bilgiler

Uygulanan ankette kişisel bilgilerle ilgili toplam 4 soru sorulmuştur. Bu sorulara alınan yanıtlar aşağıda gösterildiği gibidir.

ÇİZELGE 1
CİNSİYET DURUMU

	Sayı	%
Kadın	60	56,6
Erkek	46	43,4
Toplam	106	100

Araştırmaya katılan toplam 106 oyuncunun %56,6'sı kadın, %43,4'ü erkektir. Bu oyuncuların tamamı Devlet Tiyatrosunun kadrolu sanatçılarıdır.

ÇİZELGE 2
EN SON MEZUN OLUNAN OKUL

	Sayı	%
Devlet Konservatuvarı	68	64,2
G.S.F. Tiyatro Bölümü	14	13,2
D.T.C.F. Tiyatro Bölümü	15	14,2
Bilkent M.S.S.F. Tiyatro Bölümü	6	5,6
Alaylı	3	2,8
Toplam	106	100

En son mezun olunan okulla ilgili soruya verilen yanıtlara bakıldığında %64,2 ile Devlet Konservatuvarı birinci sırada ve %14,2 ile D.T.C.F. Tiyatro Bölümü ikinci sırada gelmektedir. Bunları %13,2 ile G.S.F. Tiyatro Bölümü ve %5,6 ile Bilkent M.S.S.F. Tiyatro Bölümü izlemektedirler. Devlet Konservatuvarı mezunlarının oldukça yüksek bir yüzde ile ilk sırada olmasına karşılık, az da olsa herhangi bir okul mezunu olmayan profesyonel oyuncuların da bulunması dikkat çekicidir.

ÇİZELGE 3
PROFESYONEL OYUNCULUK YAPMA SÜRESİ

	Sayı	%
3 yıldan az	25	23,6
4-6 yıl	15	14,1
7-9 yıl	18	17,1
10-12 yıl	15	14,1
13-15 yıl	14	13,2
16-18 yıl	10	9,4
19-21 yıl	4	3,8
22 ve daha çok	5	4,7
Toplam	106	100

Tamamı Devlet Tiyatrosu'nda çalışan oyuncuların yaklaşık 2/3'ünün (%61,3) meslekteki kıdemleri 4 ile 18 yıl arasında değişmektedir. Çizelgede dikkati çeken bir husus, 3 yıldan az deneyimi olan gençler %23,6 gibi azımsanmayacak bir oranda bulunmaktadır. Bunun tam tersine, 19 ve daha çok yıllık sanatçların oranı %15,1'dir.

ÇİZELGE 4
OYUNLARDA MAKYAJIN KİMLER TARAFINDAN YAPILDIĞI

	Sayı	%
Kendisi	73	68,9
Oyuncu Arkadaşı	16	15,1
Makyöz-Makyör	17	16,0
Toplam	106	100

Devlet Tiyatrolarında kadrolu makyaj sanatçıları bulunduğu halde, oyuncuların yaklaşık 2/3'ü (%68,9) makyajlarını kendileri yapmaktadırlar. Makyaj sanatçılarına ve arkadaşlarına makyaj yaptırılanların oranı toplam %31,1'dir.

2. Makyaj Eğitimi Alma Durumu

Araştırmanın amaçları doğrultusunda hazırlanan sorulardan 3 tanesi makyaj eğitimi ile ilgilidir. Bu soruların yanıtları aşağıda belirtilmiştir.

ÇİZELGE 5
MAKYAJ EĞİTİMİ ALMA DURUMU

	Sayı	%
Evet	60	
Hayır	46	
	106	

Ankete katılan 106 kişinin yarısından çoğu (%57,00) makyaj eğitimi aldıklarını belirtmişlerdir.

ÇİZELGE 6
ALINAN MAKYAJ EĞİTİMİNİN ÖĞRETİM PROGRAMINDAKİ YERİ

	Sayı	%
Yıllık Ders	22	36,7
Dönemlik Ders	15	25,0
Seminer	18	30,0
Workshop	5	8,3
Toplam	60	100

Okullarda alınan makyaj eğitiminin öğretim programındaki yerinin ne olduğuna dair sorulan soruda yoğunlaşılan yanıtlar şu şekilde belirlenmiştir; oyuncuların %61,7'si yıllık ya da dönemlik ders şeklinde makyaj öğrenimi görmüşlerdir. %38,3'ünün ise kısa süreli seminer ve workshoplarda aldıkları bilgilerle bu işi sürdürmekte olduğu anlaşılmaktadır.

ÇİZELGE 7
ALINAN MAKYAJ EĞİTİMİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

	Sayı	%
Oldukça Yeterli	4	6,7
Yeterli	11	18,3
Yetersiz	41	68,3
Bir Fikrim Yok	3	5,0
Diğer	1	1,7
Toplam	60	100

Ankete katılan ve makyaj eğitimi aldıklarını belirten 60 kişinin %68,3'ü aldıkları eğitimi yetersiz olarak değerlendirmişlerdir. Çizelge 4'te oyuncuların kendi makyajlarını kendilerinin yaptığı gösterilmişti. Buna göre oyuncuların, aldıkları eğitimi yetersiz olarak değerlendirse bile kendi makyajlarını yaptıkları anlaşılmaktadır.

3. Alınan Makyaj Eğitiminin Niteliği

Profesyonel oyunculara, okulda aldıkları makyaj eğitiminin niteliği ile 8 soru sorulmuştur. Bu soruların yanıtları aşağıda sunulmuştur.

ÇİZELGE 8
OKULDA ÖĞRENİLENLERİN PROFESYONEL YAŞANTIDA UYGULANIP
UYGULANAMADIĞI

	Sayı	%
Bütünüyle Uygulandı	7	11,7
Kısmen Uygulanabildi	39	65,0
Hiç Uygulanamadı	14	23,3
Toplam	60	100

Eğitimleri sırasında makyaj eğitimi alanların %65,0'ı öğrendiklerini kısmen uygulayabilmişken, %23,3'ü hiç uygulayamamışlardır. Ancak toplam 60 oyuncudan %68,3'ü daha öncede değinildiği gibi aldıkları ve yetersiz olarak niteledikleri (Bkz. Çizelge 7) bilgilerle kendi makyajlarını kendileri yapmaktadırlar.

ÇİZELGE 9
ALINAN MAKYAJ EĞİTİMİNİN NİÇİN UYGULANAMADIĞI

	Sayı	%
Makyaj gerektiren oyunda oynanmaması	5	36,7
Bilge yetersizliği	8	57,2
Malzeme eksikliği	1	7,1
Toplam	14	100

Alınan makyaj eğitiminin hiç uygulanamamasının nedeni olarak, yine okulda verilen bilgilerin yetersizliği %57,2'lik oranla belirtilmiştir. %35,7'lik bir bölüm ise makyaj

gerektiren oyunda oynanmadığını belirtmişlerdir. Burada kastedilen karakter ya da özel makyajlar olarak düşünülmektedir.

Çizelge 9’da verilen yanıtları kontrol amacıyla sorulan ve okullarda alınan makyaj eğitiminin yetersizliği ile ilgili bir soruya Çizelge 10’daki yanıtlar alınmıştır.

ÇİZELGE 10
ALINAN MAKYAJ EĞİTİMİNDE BİLGİ EKSİKLİĞİ DUYULUP DUYULMADIĞI

	Sayı	%
Evet	48	80,0
Hayır	12	20,0
Toplam	60	100

Okullarda alınan makyaj eğitiminde eksikliği duyulan bilgilerin olup olmadığının araştırıldığı bu soruda %80 oranında eksik bilgi alındığı düşüncesi yoğunluklu olarak belirtilmiştir.

ÇİZELGE 11
ALINAN MAKYAJ EĞİTİMİNDE EKSİKLİĞİ DUYULAN BİLGİLERİN
GİDERİLMESİNE İLİŞKİN BİREYSEL ÇALIŞMALAR

	Sayı	%
Konu ile ilgili kitaplar okuyarak	8	10,0
Gözlemlerle	30	37,5
Konu ile ilgili kişilerden yardım alarak	32	40,0
Kurslarla	1	1,2
Diğer (Deneyerek)	9	11,3
Toplam	80	100

ÇİZELGE 13
OYUNCULUK BÖLÜMÜ ÖĞRENCİLERİNİN MAKYAJ DERSİ ALMALARININ
GEREKLİ OLUP OLMADIĞI

	Sayı	%
Evet	101	95,3
Hayır	2	1,9
Yanıtsız	3	2,8
Toplam	106	100

Profesyonel oyuncuların hemen hepsi (%95,3) makyaj eğitiminin gerekliliği yönünde düşüncelerini belirtmişlerdir.

ÇİZELGE 14
MAKYAJ EĞİTİMİNİN NASIL OLMASI GEREKTİĞİ

	Sayı	%
Yıllık Ders	55	51,8
Dönemlik Ders	20	18,8
Workshop	11	10,4
İlgili Dersin İçinde	11	10,4
Seminer	3	2,9
Yanıtsız	6	5,7
Toplam	106	100

Makyaj eğitiminin verilmesi gerektiğini belirten 101 kişinin (Bkz: Çizelge 14) yarısından fazlası (%51,8) yıllık ders olarak, %18,8 dönemlik ders olarak programa konulmasının uygun olduğunu önermişlerdir.

ALTINCI BÖLÜM

ÖZET, YARGI VE ÖNERİLER

1. Özet

İnsanların görüntülerini değiştirme çabalarının bilinen en eski yolu, yüzün ya da vücudun boyanması, yani makyaj yapılmasıdır. Tiyatro sanatında da “kılık değiştirme”nin yanısıra, yüksek sahne aydınlatmalarından yüzün korunması için makyaj yapmak zorunludur.

Makyaj yapmak, karakterin realize edilmesinde, rolün iç ve dış özelliklerinin bir bütünlük içinde tamamlanmasında, seyircinin, oyuncuyu, rol kişisi olarak kabul etmesinde önemlidir ve öğrenilmesi zaruridir.

Makyaj uygulamalarının öğrenilmesi için, önemli etkenlerden biri okullarda verilen makyaj eğitimidir. Makyaj eğitimi, değişik düzeylerde verilen makyaj bilgilerini ve bunların nasıl uygulanacağını öğreten teknikleri içerir. Tiyatro sanatında, oyunculuğa ait çalışmaların başında, rolü canlandırmaya yönelik alıştırmalar gelir. Tiyatro oyuncularının varlık nedeni, onların yazılı bir metne can vermelerinden geçer. Metinde yer alan karakterin sahne üzerinde fiziksel gerçeklik kazanması oyuncular sayesinde gerçekleşir.

Oyunculara oynayacakları rollerin dūşünsel, tarihsel, toplumsal, fiziksel oluşunu açısından yetkin eğitimin verildiği yerler tiyatro okullarının oyunculuk bōlūmleridir. Hizmet öncesi, akademik bilgilenme disiplininden geçen oyuncular, eğitimlerinde aldıkları bilgileri daha bilinçli uygulayabilirler. Bu alışma kapsamında, Tūrkiye’de Devlet Tiyatroları’nda çalışan oyuncular genelinde okullarda verilen makyaj eğitimin niteliğinin ve yeterliğinin irdelendiği bir araştırma yapılmıştır. Yapılan bu araştırma sonucunda aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır.

Tūrkiye’de Devlet Tiyatroları’nda sahneye çıkan oyuncuların yaklaşık 2/3’ū konservatuvar mezunudur ve bu oyuncuların 2/3’ū 4-18 yıllık bir deneyime sahiptirler. Devlet Tiyatrosu oyuncularının %84’ū sahne makyajlarını kendileri tek başlarına ya da arkadaşlarının yardımıyla yapmaktadırlar. Okullarda makyaj eğitimi alanların yarısından fazlası yıllık ya da dōnemlik ders şeklinde makyaj ōđrenimi gōrmüşlerdir. Ve bu oyuncuların %69’u aldıkları eğitimi yetersiz olarak değerlendirmektedirler. Eđitimleri sırasında makyaj eğitimi alanların yarısından fazlası ise ōđrendiklerini kısmen uygulayabilmişlerdir. Aldıkları eğitimi hiç uygulayamayanların 2/3’ū bunu bilgi yetersizliğine bağlamaktadırlar. Yine okullarda alınan makyaj eğitiminde oyuncuların %80’i bilgi eksikliği duymaktadırlar. Ve bu eksikliklerini %80 oranında taklit etme, deneme ve yardımlaşma şeklinde gidermektedirler.

Devlet Tiyatrosu’nda çalışan oyuncuların hemen hepsi okullarda makyaj eğitiminin verilmesi gerektiğini dūřünmektedirler ve bu oyuncuların yarısından fazlası makyaj eğitimini yıllık ders olarak verilmesini ōnermektedirler.

2. Yargı

- Tūrkiye’de tiyatro okullarında makyaj eđitimi verilmektedir, ancak verilen eđitim yetersizdir.
- Devlet Tiyatrosu kadrolarında makyaj sanatçıları (makyōz-makyōr) bulunduğu halde, oyuncuların 3/4’ū makyajlarını kendileri ya da arkadaşlarının yardımıyla yapmaktadırlar.
- Okullarda verilen makyaj eğitiminin niteliğinin yükseltilmesine ve makyajın hem bilgi, hem uygulama olarak daha iyi ōđretilmesine ihtiyaç vardır.

3. Öneriler

- Tiyatro okullarında makyaj eğitimi verilmesi ve ders içeriğinin geliştirilmesi için, ders programları yeniden düzenlenmeli ve makyaj eğitimi özelinde bir çalışma yapılmalıdır.
- Böyle bir çalışma sonunda, oyuncuların makyajla ilgili yeterliklerinin artırılması için, makyaj eğitiminin gerekliliği, makyajın işlevleri ve uygulamaları bir bütünlük içinde verilmelidir.

KAYNAKÇA

- AGON : Sayı: 6, Ankara, Mart-Nisan-Mayıs, 1995
- _____ : Sayı: 7, Ankara, Ekim-Kasım, 1995.
- AKŞAM : 15 Kasım 1997
- ANA BRITTANNICA : 15.Cilt, İstanbul, 1989.
- ARIKAN, YILMAZ : **Uygulamalı Tiyatro Eğitimi**, Cilt: 1, İstanbul, 1995.
- _____ : **Uygulamalı Tiyatro Eğitimi**, Cilt:2, İstanbul, 1995.
- BAYGAN LEE : **Make-up For Theatre, Film and Television**, Great Britain-Hampshire, 1984.
- BRECHT BERTOLD : **Oyunculuk Sanatı ve Dekor**, İstanbul, Kasım 1982.
- BÜYÜK LAROUSSE : 13.Cilt, İstanbul, 1986.

- CAMPBELL JOSEPH : **İkel Mitoloji (Tanrının Maskeleri)**, Çev: Kudret Emiroğlu, Ankara, Ekim 1992.
- CASSOU, JEAN : **Sembolizm Sanat Ansiklopedisi**, Çev:Özdemir İnce, İstanbul, Ocak 1994.
- CLAUDON FRANCIS : **Romantizm Sanat Ansiklopedisi**, Çev:Özdemir İnce, İstanbul, Mart 1994.
- CORSON RICHARD : **Stage Makeup**, New York, New Jersey, 1986.
- CÖMERT BEDRETTİN : **Mitoloji ve İkonografi**, Ankara, 1980.
- ÇALIŞLAR AZİZ : **Gerçekçi Tiyatro Sözlüğü**, İstanbul, Mart, 1980.
- _____ : **Tiyatro Kavramları Sözlüğü**, İstanbul, 1992.
- DİLLİGİL TURHAN : **Tarih Boyunca Tiyatro**, Cilt: 1, Ankara, 1953.
- DOTEN HAZEL R. : **Costume Drawing**, New York.
- DUBOS RENE' : **İnsan Vücudu İlim Dergisi**, Çev: Doç.Dr. Selçuk Aybar, İstanbul, 1969.
- ERHAT AZRA : **Mitoloji Sözlüğü**, İstanbul, 1989.
- FREUD SIGMUND : **Sanat ve Sanatçılar Üzerine**, Çev: Kamuran Şipal, İstanbul, Mayıs, 1995.
- FUAT MEMET : **Tiyatro Eğitimi**, İstanbul, Ocak, 1984.
- GOMBRICH E.H. : **Sanatın Öyküsü**, Çev:Bedrettin Cömert, İstanbul, 1992.
- GÜNEY OBEN : **İnsanda Tiyatro Tiyatroda İnsan**, Cilt:1, İstanbul, 1983.
- HAYAT ANSİKLOPEDİSİ : 4.Cilt, İstanbul.

- HUIZINGA JOHAN : **Homo Ludens (Oyunun Toplumsal İşlevi Üzerine Bir Deneme)**, Çev:Mehmet Ali Kılıçbay, İstanbul, Eylül 1995.
- HÜRRİYET : 4 Ekim 1997.
- INTERNATIONAL
DICTIONARY OF FILMS
AND FILMMAKERS : 3.Cilt, Detroit, Michigan, 1992.
- KARASAR NİYAZI : **Araştırmalarda Rapor Hazırlama Yöntemi: Kavramlar, İlkeler, Teknikler**, Ankara, 1976.
- _____ : **Bilimsel Araştırma Yöntemi: Kavramlar, İlkeler, Teknikler**, Ankara, 1991.
- KEHOE VINCENT JR. : **The Technique of Professional Makeup for Film, Television and Stage**, Boston, London, 1985.
- KURUÇ BOZKURT : **Tiyatro için Pratik Bilgi El Kitabı**, Ankara, 1987.
- LEVI-STRAUSS CLAUDE : **Hüzünlü Dönenceler**, Çev:Ömer Bozkurt, İstanbul, Eylül, 1994.
- MEYDAN LAROUSSE : 8.Cilt, İstanbul, 1972.
- MİMESİS : **Yoksul Tiyatro Özel Sayısı**, İstanbul, 1992.
- NUTKU ÖZDEMİR : **Dram Sanatı**, İstanbul, 1984.
- _____ : **Dünya Tiyatro Tarihi**, 1.Cilt, İstanbul, 1985.
- : **Sahne Bilgisi**, İstanbul, Nisan, 1984.
- _____ : **Yaşayan Tiyatro**, İstanbul, Aralık, 1976.
- PERROTTET PHILIPPE : **Practical Stage Makeup**, London, 1967.

- RICHARD LIONEL : **Expresyonizm Sanat Ansiklopedisi**, Çev:Beral Badra, İstanbul, 1991.
- SANAT TARİHİ
ANSİKLOPEDİSİ : 1.Cilt, İstanbul, 1981.
- _____ : 2.Cilt, İstanbul, 1981.
- ŞENER SEVDA : **Dünden Bugüne Tiyatro Düşüncesi**, Eskişehir, 1991.
- TAŞKAN DENİZ : **Devlet Tiyatroları (1992-1993) 44.Yıl**, 2.Cilt, Ankara, 1993.
- TAYLOR JOHN RUSSELL : **Dictionary of the Theatre**, Singapore, 1984.
- THEMA LAROUSSE
ANSİKLOPEDİ : 5.Cilt, İstanbul, 1993.
- WILLS GORDON : **Fashion Marketing an Anthology of Viewpoints and Perspectives**, London, 1973.

EKLER

EK	Sayfa
1. Başlangıç İçin Makyaj antasında Bulunması Gereken Malzemeler	107
2. Dönemlere ve Yüzyıllara Ait Görüntü Ozellikleri	108
2.1. Eski Mısırlı Rahip	108
2.2. Eski Mısırlı Firavun	108
2.3. Antik Yunan Görüntü Ozellikleri	109
2.4. Roma Görüntü Ozellikleri	110
2.5. Ortaçağ Görüntü Ozellikleri	111
2.6. Onyedinci Yüzyıl Görüntü Ozellikleri	112
2.7. Onsekizinci Yüzyıl Görüntü Ozellikleri	113
2.8. Ondokuzuncu Yüzyıl Görüntü Ozellikleri	114
2.9. Yirminci Yüzyıl Görüntü Ozellikleri	115

EK - 1**BAŞLANGIÇ İÇİN MAKYAJ ÇANTASINDA
BULUNMASI GEREKEN MALZEMELER**

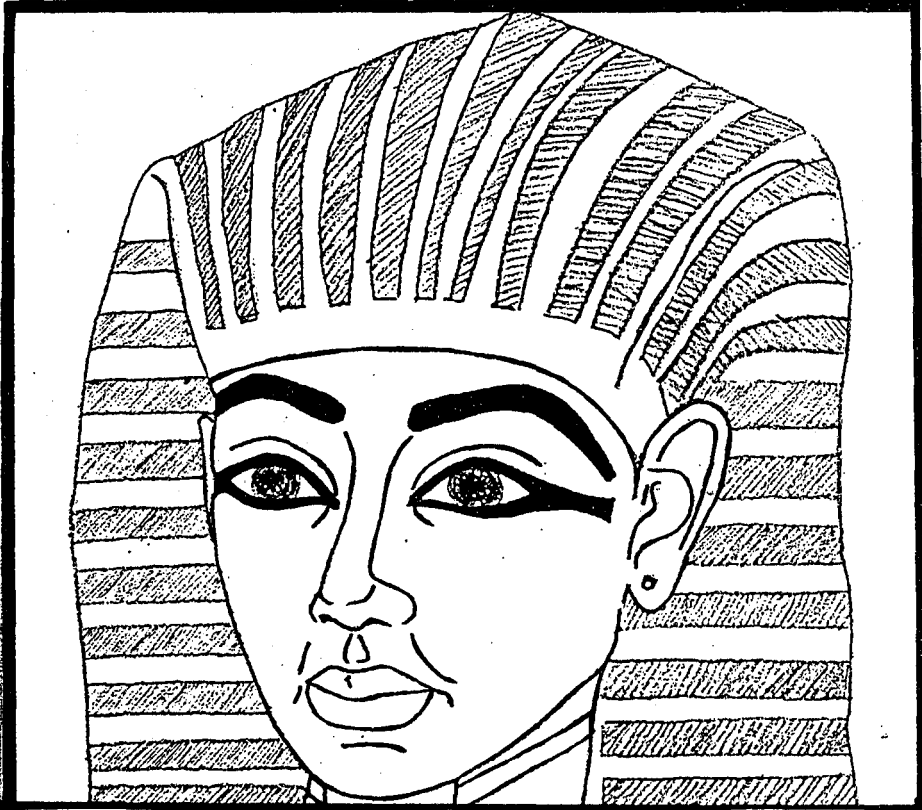
- İki tüp vazelin ya da temizleme losyonu
- Açık ton fondöten
- Koyu ton fondöten
- İki ayrı ton allık
- Göz çizerleri (siyah, beyaz, kahverengi)
- Tene uygun tonda pudra
- Pudra puffı ya da ponponu
- Makyaj fırçaları (3 ayrı boy)
- Beyaz pat
- Makyaj temizleme kağıdı ya da pamuk
- Sabun
- Havlu
- Tarak
- Jöle ya da briyantın
- Toka
- Rimel
- Saç bandı (toka, bandana vb.)

EK-2

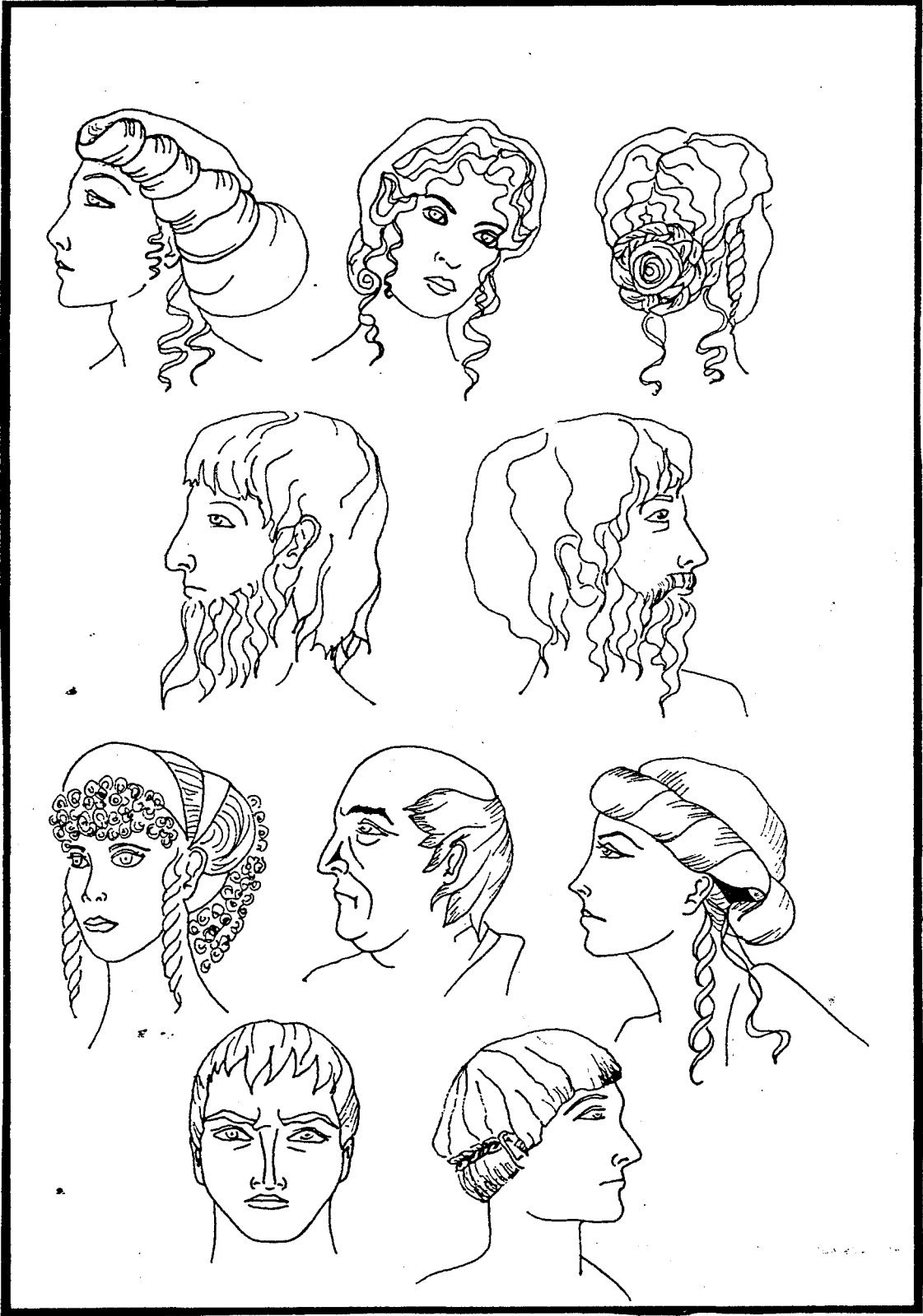
DÖNEMLERE VE YÜZYILLARA AİT GÖRÜNTÜ ÖZELLİKLERİ

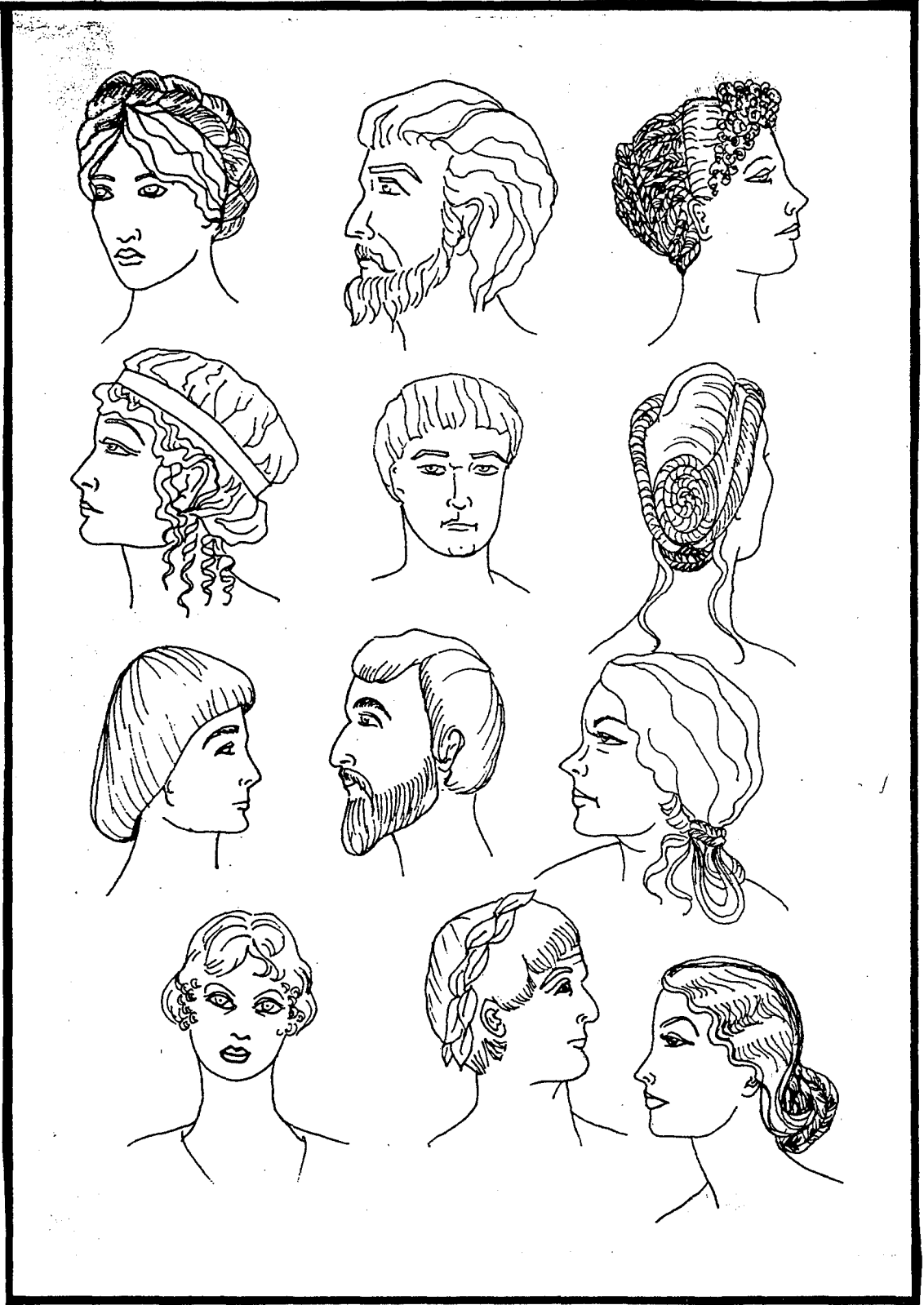
Ek-2.1. Eski Mısırlı Rahip.

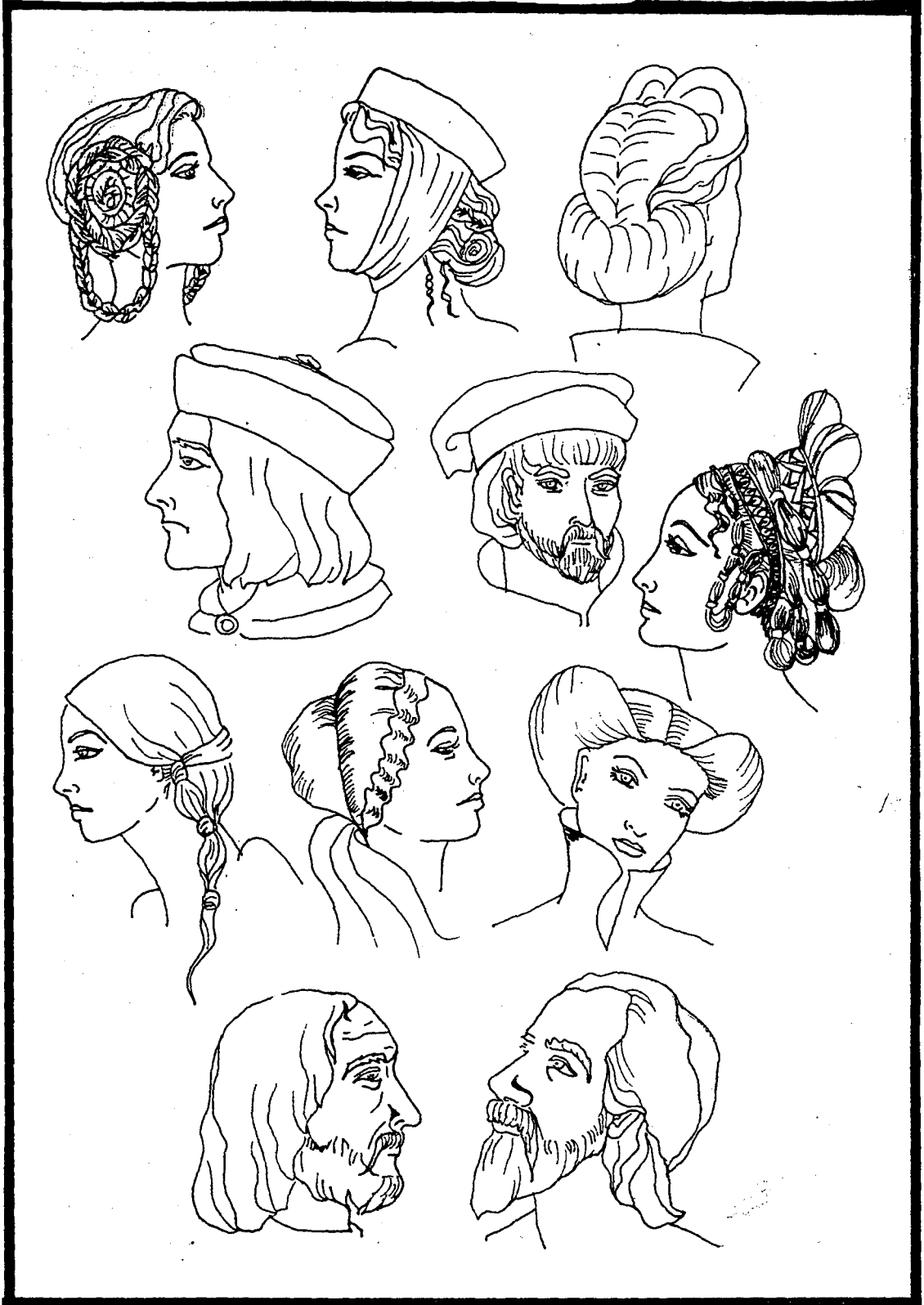
Ek-2.2. Eski Mısırlı Firavun.

Ek-2.3. Antik Yunan Görüntü Özellikleri.

Ek-2.4. Roma Görüntü Özellikleri.

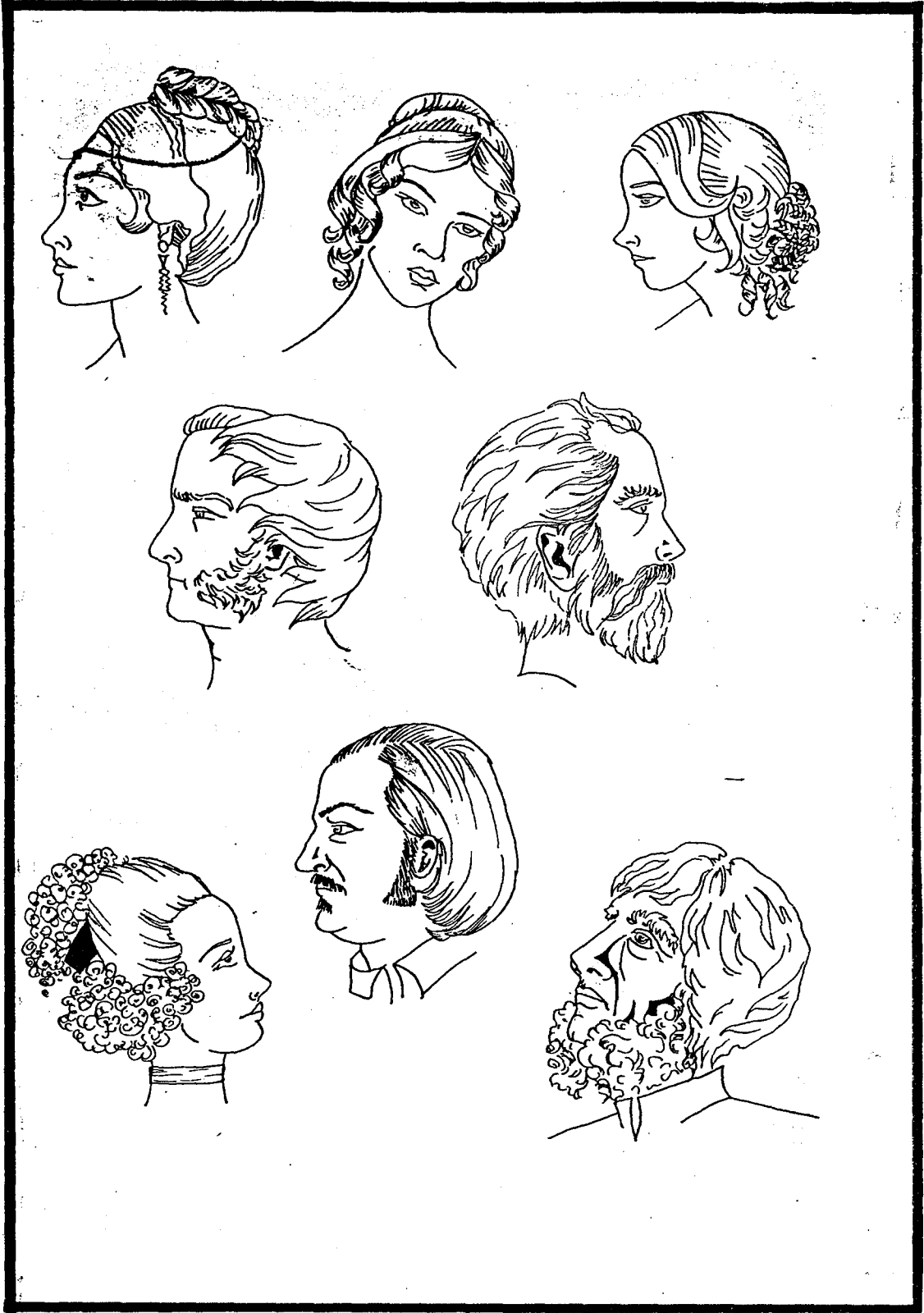
Ek-2.5. Ortaçağ Görüntü Özellikleri.

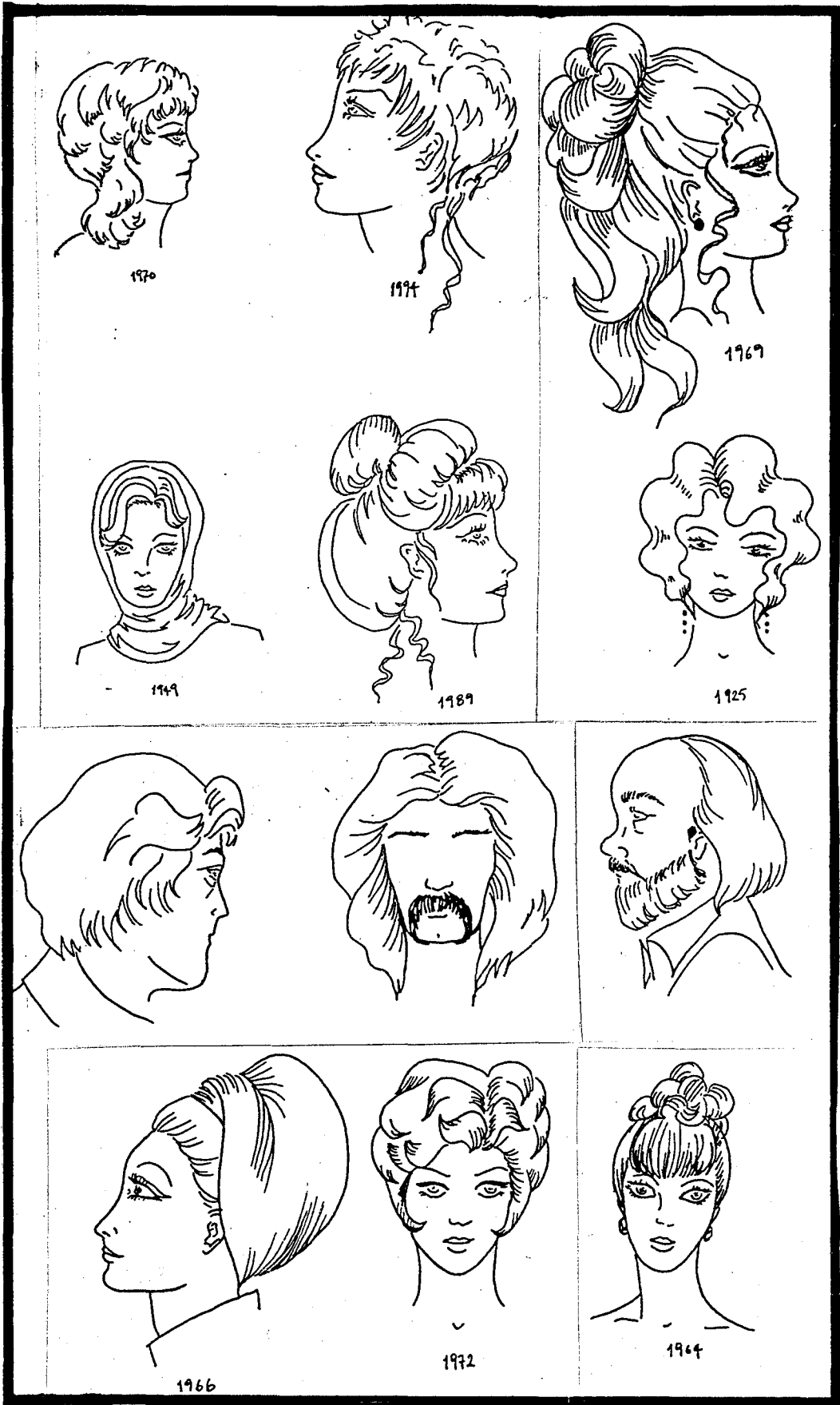
Ek-2.6. Onyedinci Yüzyıl Görüntü Özellikleri.

Ek-2.7. Onsekizinci Yüzyıl Görüntü Özellikleri.

Ek-2.8. Ondokuzuncu Yüzyıl Görüntü Özellikleri.

Ek-2.9. Yirminci Yüzyıl Görüntü Özellikleri.